

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ PROGRAMI

GÖRSEL SANATLAR ÖĞRETMENLERİNE YÖNELİK
MESLEKİ GELİŞİM MODÜLÜ GELİŞTİRİLMESİ

DOKTORA TEZİ

NERGİZ ÜÇÜNCÜ ALTUĞ

ANKARA
NİSAN, 2019

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ PROGRAMI**

**GÖRSEL SANATLAR ÖĞRETMENLERİNE YÖNELİK
MESLEKİ GELİŞİM MODÜLÜ GELİŞTİRİLMESİ**

DOKTORA TEZİ

NERGİZ ÜÇÜNCÜ ALTUĞ

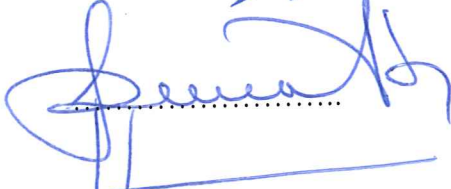
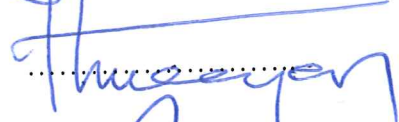

DANIŞMAN: PROF. DR. AYŞE ÇAKIR İLHAN

**ANKARA
NİSAN, 2019**

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne,

Nergiz ÜÇÜNCÜ ALTUĞ adlı öğrencinin hazırladığı “**Görsel Sanatlar Öğretmenlerine Yönelik Mesleki Gelişim Modülü Geliştirilmesi**” başlıklı bu çalışma Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı / Güzel Sanatlar Eğitimi Doktora Programı’nda jüri üyelerince oy birliği ile **Doktora Tezi** olarak kabul edilmiştir.

	<u>Jüri Üyeleri</u>	<u>İmza</u>
Başkan	Prof. Dr. Ayşe ÇAKIR İLHAN	
Üye	Prof. Dr. Müge ARTAR	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Burcu AKHUN	
Üye	Prof. Dr. Tansel TÜRKDOĞAN	
Üye	Doç. Dr. Ayşe OKVURAN	

ONAY

Bu tez Ankara Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği’nin ilgili maddeleri uyarınca jüri üyeleri tarafından 24/04/2019 tarihinde, Enstitü Yönetim Kurulunca .../.../20... tarihinde kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Yasemin KARAMAN KEPENEKÇİ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgileri akademik yazım kurallarına uygun biçimde raporlaştırdığımı ve bunları etik ilkelere (atıfta bulunulan tüm yapıtlara kaynaklarda yer verilmesi, tezde kullanılan bilgi ve belgelere resmi yollarla ulaşılması ve bunların aslı bozulmadan kullanılması vb.) uygun olarak elde ettiğimi ve sunduğumu bildiririm.

Nergiz
Nergiz ÜÇÜNCÜ ALTUĞ

ÖZET
GÖRSEL SANATLAR ÖĞRETMENLERİNE YÖNELİK
MESLEKİ GELİŞİM MODÜLÜ GELİŞTİRİLMESİ

ÜÇÜNCÜ ALTUĞ, Nergiz

Doktora Tezi, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ayşe ÇAKIR İLHAN

Nisan, 2019, xvi+136 sayfa

Sanat ve kültürün kaynaklık ettiği görsel sanat eğitimi, alanının teorik altyapısı ve uygulama sürecini; öğrencilerin kişisel, sosyal ve kültürel gelişimlerini sağlamak amacıyla düzeye uygun içeriklerle sunmayı amaçlamaktadır. Bu çalışmada, ortaokul görsel sanatlar dersi öğretiminin, eğitim hedeflerine uygun çağdaş içeriklerle geliştirilmesi için görsel sanatlar öğretmenlerine yönelik mesleki gelişim modülü oluşturulması amaçlanmaktadır.

Araştırmada, temel nitel araştırma deseni kullanılarak ortaokul görsel sanatlar dersinin öğrenme-öğretme sürecinin çözümlenmesine ve yorumlanmasına odaklanılmıştır. Çalışma grubunu Ankara ve Bursa illerinden belirlenen 10 ortaokulda görev yapan görsel sanatlar öğretmeni oluşturmaktadır. Verilerin toplanmasında doküman incelemesi, gözlem ve görüşme yöntemleri kullanılmıştır. Gözlem ve görüşme verileri çözümlenmiş ve içerik analizi aşamaları kullanılarak araştırmaya yönelik kavramlara ulaşılmıştır.

Araştırma problemine yönelik olarak oluşturulan alt amaçlara göre araştırma süreci tasarlanmıştır. (1) Görsel sanatlar öğretim programlarının (2006, 2013, 2018) amaçlar, kazanım ve ölçme değerlendirme yaklaşımları incelenmiş. (2) Mevcut durumun belirlenmesine yönelik olarak gözlem sonuçları elde edilmiş. (3) Öğretmenlerin derse ilişkin algıları ve ihtiyaçları görüşmelerle belirlenmiştir. Elde edilen bulgular sonucunda, ihtiyaçlara yönelik yapılan alanyazın (literatür) taramasında güncel sanat ve sanat eğitimi yaklaşımları araştırılmıştır.

Hazırlanan modül önerisinde; sanat bilincini geliştiren, toplumsal kültür, çağdaş sanat ve postmodern anlayışı, eğitimsel çerçevede ele alan içerikler tasarlanmıştır. Modül önerisinde, farklı öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanılması, öğrencinin bireysel ya da grup çalışmasıyla fikir üretmesi ve geliştirmesi sürecine önem verilmiştir. Ders sürecinde, bir

ürün oluşturulması yerine öğrencinin üst düzey düşünme becerini geliştirilmesi ve günlük yaşam konuları ile anlamlı öğrenme deneyimleri sağlanmasına odaklanılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Görsel Sanatlar Eğitimi, Çağdaş Sanat, Görsel Sanatlar Eğitimi Modülü.

ABSTRACT

DEVELOPMENT OF OCCUPATIONAL IMPROVEMENT MODULE FOR VISUAL ARTS INSTRUCTORS

ÜÇÜNCÜ ALTUĞ, Nergiz

Dissertation, Department of Fine Arts Education

Supervisor: Prof. Dr. Ayşe ÇAKIR İLHAN

April 2019, xvi+136 pages

Education of visual arts, of which arts and culture stands as the source, focuses on the stagewise appropriation of its theoretical basis and application processes through the curriculums aiming the personal, social and cultural developments of the pupils. In this study, it is aimed for the construction of an occupational improvement module, which has sought to succeed the acquisition estimations through modernization of the material to be practiced on the visual arts courses at the intermediate schools.

During the research, it is focused on the interpretation and deconstruction of the teaching-learning processes of the visual arts course in intermediate schools by the use of basic qualitative surveying pattern. The workgroup has comprised of the previously selected teachers of the visual arts, who had active duty in ten different schools from Ankara and Bursa. Gathering up the general feedback, data analysis, observation and interview methods were taken in use. Observation and interview data were analyzed and the concepts related to research were reached by using the content analysis stages.

The research process was designed according to the sub-objectives of the research problem. (1) The objectives, acquisition, and measurement evaluation approaches of visual arts education programs (2006, 2013, 2018) were examined. (2) Observation results have been obtained to determine the current situation. (3) Teachers' perceptions and needs related to the course were determined by interviews. As a result of the findings obtained, contemporary art and arts education approaches were investigated during the revision of the technical literature in regard to the expectations.

In the module suggestion; content that is enhancing consciousness for the arts, discussing upon social culture, contemporary art, and postmodern understanding, has been developed within the educational framework. In the module suggestion, the use of different teaching methods and techniques, the development of innovative ideas of the students within

individual or working groups, are given importance. During the implementation of the course, instead of the industrious-productive duties, the improvement of the high-level thinking skills and experiencing analytical thinking practices on the daily basis activities of the students are prioritized as the focus point.

Keywords: Visual arts education, Contemporary art, Visual arts education module.

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR

Görsel Sanatlar Öğretmenlerine Yönelik Mesleki Gelişim Modülü Geliştirilmesi başlıklı bu tez çalışmasında dersin mevcut durumunun ortaya çıkarılması ve öğretmenlerin ihtiyaçlarının belirlenmesi ile bu ihtiyaçlardan yola çıkarak ortaokul düzeyinde modül önerisi oluşturulması amaçlanmaktadır.

Tez çalışmasının birinci bölümü; alanyazında görsel sanatlar dersi ile ilgili problemlerin belirtilmesini ve araştırmanın çerçevesinin çizilmesini içermektedir. İkinci bölümde toplumsal, teknolojik ve ekonomik değişimlerin sanat ve sanat eğitime yansımaları ele alınmıştır.

Üçüncü bölümde; araştırma sürecinin tasarlandığı, araştırma modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması ve analizi süreçlerinin nasıl yapılandırıldığı açıklanmıştır. Dördüncü bölüm olan bulgular ve yorum kısmında, verilerin analiz edilmesi ve yorumlanması sürecini kapsamaktadır. Beşinci bölümde ortaokul görsel sanatlar öğretmenlerinin, öğrenme-öğretme sürecinde destekleyecek modül önerisi hazırlanmıştır. Bu kapsamda ortaokul düzeyine uygun ders içeriklerinin; öğrenciler için anlamlı öğrenmeyi hedefleyen, tasarım ve üst düzey düşünme becerilerini geliştiren, öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanıldığı, öğrencinin bireyselliğinin ve ifade etme özgürlüğünün desteklendiği bir içerik sağlanmaya çalışılmıştır.

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesinin farklı disiplinlerin bir arada çalışmasına olanak sağlayan, eğitimde çözüm odaklı güncel vizyona sahip olması sayesinde edindiğim bilgi ve deneyimler akademik anlamda gelişmemde önemli katkılar sağlamıştır. Doktora eğitimi sürecinde bana yol gösteren tüm hocalarıma ve arkadaşlarıma minnettarım.

Sanat ve edebiyatın birlikteliğini öğreten Sayın Prof. Dr. Sedat SEVER'e; dersleriyle edindiğim bakış açısı ve yürütülen proje çalışmasıyla akademik anlamda pek çok deneyime sahip olmamı sağladığı için Sayın Doç. Dr. Mustafa SEVER'e çok teşekkür ederim.

Araştırmamın veri toplama sürecinde yardımsever ve nazik tavırlarıyla araştırmaya katkı sağlayan ve bana yardımcı olan değerli görsel sanatlar öğretmenlerine teşekkürlerimi sunarım. Tecrübeleri, bilgileri ve sevgileriyle hem çalışma arkadaşlarım hem de dostlarım Serap KURT, Ceren KARADENİZ ve Berivan EKİNCİ'ye; tez sürecinde beni dinleyen sevgili oda arkadaşım Gülbahar YILMAZ'a, destekleriyle Esmâ DAŞÇI, Serdar MALKOÇ ve Sevilay BULUT'a teşekkür ederim. Uludağ Üniversitesi Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı değerli hocalarına, arkadaşlarıma ve bölüm başkanımız Doç. Gonca ERİM'e tez sürecinde desteklerini esirgemedikleri için çok teşekkür ederim.

Uzman görüşü alma sürecinde destek veren Sayın Prof. Dr. Vedat ÖZSOY'a, değerli görüşleriyle katkı sağlayan Dr. Öğr. Üyesi Handan BÜLBÜL'e, Şükran AĞARTAN'a teşekkür ederim. Tez izleme komitesinde yer alan yapıcı görüşleri ve yönlendirmeleriyle Sayın Prof. Dr. Müge ARTAR'a; değerli destekleriyle Sayın Dr. Öğr. Üyesi Burcu AKHUN'a teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca tez savunma sınavı jürisinde yer alan sevgili hocam Doç. Dr. Ayşe OKVURAN'a ve Prof. Dr. Tansel TÜRKDOĞAN'a değerli katkıları için teşekkür ederim.

Öğrencisi olmaktan mutluluk duyduğum, sanat eğitimi, müze eğitimi alanlarında gelişmemi ve deneyim kazanmamı sağlayan, akademik çalışmalarda yol gösteren ve kişisel olarak kendisini hayranlıkla gözlemlediğim değerli danışman hocam Sayın Prof. Dr. Ayşe ÇAKIR İLHAN'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Her zaman desteğini hissettiğim eşim Ümit ALTUĞ'a, çeviri sürecinde yardımcı olan abim Orhun ÜÇÜNCÜ'ye, fikir alışverişiyle bana yol gösteren sevgili Gökşen ÜÇÜNCÜ'ye ve ailemizin mutluluk kaynağı Deniz ÜÇÜNCÜ'ye teşekkür ederim. Doktora tez sürecinde destekleriyle güçlendiğim, maddi ve manevi olarak her zaman yanımda olan sevgili annem Saliha ÜÇÜNCÜ ve bazen anlaşamamak da çok iyi ekip olduğumuz babam Orhan ÜÇÜNCÜ'ye teşekkür ederim. Destekleri ve emeklerini her zaman hissettiğim aileme tezi ithaf ediyorum.

Nergiz Üçüncü Altuğ
Ankara, 2019

İÇİNDEKİLER

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BİLDİRİMİ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR	viii
İÇİNDEKİLER.....	x
TABLolar DİZİNİ	xv
GÖRSELLER DİZİNİ	xv
ŞEKİLLER DİZİNİ	xvi
KISALTMALAR/KODLAR/SİMGELER.....	xvii
BÖLÜM 1	1
GİRİŞ.....	1
Problem.....	1
Amaç	5
Önem.....	5
Sınırlılıklar	6
Tanımlar	6
BÖLÜM 2	7
GÖRSEL SANATLAR EĞİTİMİ.....	7
Öğrenme Sürecinde Öğretmenin Rolü.....	8
Sanat Eğitimi Yaklaşımları	10
Yeni Yönelimler: Bilginin Kullanımı, Sanat ve Sanat Eğitimi.....	11
BÖLÜM 3	16
YÖNTEM	16
Araştırma Modeli	16
Çalışma Grubu	18
Veriler ve Toplanması.....	18
Verilerin Analizi	21
BÖLÜM 4	23
BULGULAR VE YORUM	23
2006-2018 Yılları Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programlarının Değişim Ve Gelişimleri	23
Görsel Sanatlar Öğretim Programlarının Amaçlar Çerçevesinde İncelenmesi.....	23
Görsel Sanatlar Öğretim Programlarının Kazanımlar Çerçevesinde İncelenmesi.....	25
Görsel Sanatlar Öğretim Programlarının Kazanım İçeriklerinin İncelenmesi	26

Görsel Sanatlar Öğretim Programlarının Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımları Çerçevesinde İncelenmesi	34
Gözlem Bulgularının Analizi	35
Derse Giriş	38
Tasarım	41
Uygulama.....	44
Değerlendirme.....	48
Görüşme Bulgularının Analizi	50
Görüşme Soruları	50
Modül Önerisine Uzman Görüşü Alınması.....	60
BÖLÜM 5	62
BEŞ, ALTI, YEDİ VE SEKİZİNCİ SINIFLAR İÇİN MODÜL ÖNERİSİ.....	62
Modülün Amacı Nedir?	62
Modül Önerisinin Uygulanmasında Ele Alınan Yaklaşımlar	63
Beşinci Sınıf Etkinlik Önerileri	67
Figüratif Olmayan Resimle Duygularını İfade Etme:	67
Gözlem Becerisini Geliştirme Etkinliği	70
Altıncı Sınıf Etkinlik Önerileri.....	75
Görsel Anlatım Etkinliği:	75
Farklı İfade Yollarını Deneyimleme Etkinliği:.....	78
Yedinci Sınıf Etkinlik Önerileri	83
Sanat Akımları Hakkında Farkındalık Geliştirme Etkinliği:	83
Zıtlıkların Eleştirisi Etkinliği:.....	88
Okula Aidiyet Projesi	90
Sekizinci Sınıf Etkinlik Önerileri	93
Değişen Doğa ve Çevre Etkinliği.....	93
Çatalhöyük’te Duvar Resmi Etkinliği	98
BÖLÜM 6	104
SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	104
Sonuçlar.....	104
Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programlarının (2006, 2013 ve 2018) Değişim ve Gelişimlerine İlişkin Sonuçlar	104
Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi Gözlem Sonuçları	106
Ortaokul Görsel Sanatlar Öğretmenleri ile Yapılan Görüşme Sonuçları	108
Görsel Sanatlar Öğretmenlerine Yönelik Mesleki Gelişim Modülü Geliştirilmesi.....	111

Öneriler	113
Millî Eğitim Bakanlığına Öneriler	113
Görsel Sanatlar Öğretmenlerine Öneriler	114
Araştırmacılara Öneriler	114
KAYNAKLAR	115
EKLER	119
EK 1. Etik Kurul Onayı	120
EK 2. Millî Eğitim Bakanlığı Araştırma İzni.....	122
EK 3. Yarı Yapılandırılmış Gözlem Formu.....	123
EK 4. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu.....	125
EK 5. Aydınlatılmış Onam Formu	125
EK 6. Modül Önerisinin Değerlendirilmesinde Uzman Görüşü Alma Formu	127
EK 7. 2006-2017 Yılları Arasında “Resim” ve “Görsel” Sözcükleriyle Taranan Hizmet İçi Eğitimleri	127
BENZERLİK BİLDİRİMİ	134
ÖZ GEÇMİŞ	135

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1: <i>Görsel Sanatlar Dersi 2006, 2013, 2018 Öğretim Programları Kazanım Tablosu</i>	25
Tablo 2: <i>Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı Beşinci Sınıf Kazanım İçerikleri</i>	26
Tablo 3: <i>Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı Altıncı Sınıf Kazanım İçerikleri</i>	29
Tablo 4: <i>Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı Yedinci Sınıf Kazanım İçerikleri</i>	31
Tablo 5: <i>Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı Sekizinci Sınıf Kazanım İçerikleri</i>	33
Tablo 6: <i>Çalışma Grubunun Demografik Özellikleri</i>	36
Tablo 7: <i>Ortaokul Görsel Sanatlar Ders Sürecinin Gözlemlerine İlişkin Tema ve Kategoriler</i>	37
Tablo 8: <i>Görüşme Soruları ve Kategoriler</i>	51
Tablo 9: <i>Görüşme Soruları ve Kategoriler</i>	67
Tablo 10: <i>Görüşme Soruları ve Kategoriler</i>	70
Tablo 11: <i>Görüşme Soruları ve Kategoriler</i>	75
Tablo 12: <i>Görüşme Soruları ve Kategoriler</i>	78
Tablo 13: <i>Görüşme Soruları ve Kategoriler</i>	84
Tablo 14: <i>Görüşme Soruları ve Kategoriler</i>	88
Tablo 15: <i>Görüşme Soruları ve Kategoriler</i>	90
Tablo 16: <i>Görüşme Soruları ve Kategoriler</i>	99
Tablo 17: <i>Haftalık Ders İşleniş Aşamaları Tablosu</i>	99
Tablo 18: <i>Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programlarının Amaçlarına İlişkin Sonuçlar</i> ..	104
Tablo 19: <i>Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programlarının Kazanımlarına İlişkin Sonuçlar</i>	105
Tablo 20: <i>Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programlarının Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımına İlişkin</i>	106
Tablo 21: <i>Araştırma Bulguları Sonucunda Modülde Önerilen İçerikler</i>	111

GÖRSELLER DİZİNİ

Görsel 1: Mozaik Çalışması.....	42
Görsel 2: Ters Simetri ile Geometrik Kompozisyon Çalışması.....	44
Görsel 3: Linol Çalışması	45
Görsel 4: Natürmont Çizimi.....	47
Görsel 5: Amblem-Logo Tasarımı	48
Görsel 6: Kağıt Heykel (https://artofit.org , t.y).....	72
Görsel 7: Kağıt Heykel (https://cassiestephens.blogspot.com , 2013)	72
Görsel 8: Sylvette (Picasso 1954).....	72
Görsel 9: Şiirler ve Litografiler (Picasso 1954).....	72
Görsel 10: Sanatçı ile Çocuk (Picasso 1949).....	72
Görsel 11: Kentaur Pikador (Picasso 1948).....	72
Görsel 12: Bakmadan Kontur Çizimi Örnekleri	74
Görsel 13: Beyaz (Gülgün Başarır, 1945)	81
Görsel 14: Logar (Gülgün Başarır, 1985).....	81
Görsel 15: Parke (Gülgün Başarır, 1998)	81
Görsel 16: Sandık (Gülgün Başarır, 1985)	81
Görsel 17: Ağlayan Kadın (Picasso, 1937).....	86
Görsel 18: Akdeniz Manzarası (Picasso 1952).....	86
Görsel 19: Boğaz (Halil Paşa, 1890).....	96
Görsel 20: Boğaz'dan (Ayetullah Sümer)	96
Görsel 21: Manzara (Hüseyin Yüce).....	96
Görsel 22: Buğday Tarlası ve Selviler (Van Gogh, 1889)	96
Görsel 23: Topçular (Sami Yetik).....	96
Görsel 24: Yıldızlı Geceler (Van Gogh, 1889).....	96
Görsel 25: Onaylanmış Tahribat Sergisinden (Mustafa Duymaz, 2016)	97
Görsel 26: Duvar Resmi (Çatalhöyük, M.Ö. 6 Bin).....	101
Görsel 27: Duvar Resmi (Çatalhöyük, M.Ö. 6 Bin).....	102
Görsel 28: Leopar Kabartmaları (Çatalhöyük, M.Ö. 6 Bin).....	102
Görsel 29: Kilim Desenli Fresk (Çatalhöyük, M.Ö. 6 Bin).....	102

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Görsel Sanatlar Platformu Bölüm Sıralaması	3
Şekil 2. Görsel Sanatlar Platformundan Örnek İleti.....	3
Şekil 3. Görsel Sanatlar Platformu Konu Sıralaması	4
Şekil 4. Araştırma Tasarım Süreci	17
Şekil 5. “Derse Giriş” Temasına İlişkin Kategoriler	38
Şekil 6. “Tasarım” Temasına İlişkin Kategoriler.....	41
Şekil 7. “Uygulama” Temasına İlişin Kategoriler	45
Şekil 8. “Değerlendirme” Temasına İlişkin Kategoriler	48
Şekil 9. Soru 1 Analiz Tablosu	52
Şekil 10. Soru 3 Analiz Tablosu	56
Şekil 11. Soru 4 Analiz Tablosu	58

KISALTMALAR/KODLAR/SİMGELER

BN1/E1	Bursa’da bir kod numaralı ortaokul görsel sanatlar öğretmeni
BN2/K2	Bursa’da iki kod numaralı ortaokul görsel sanatlar öğretmeni
BN2/E3	Bursa’da üç kod numaralı ortaokul görsel sanatlar öğretmeni
BO1/K4	Bursa’da dört kod numaralı ortaokul görsel sanatlar öğretmeni
BO2/K5	Bursa’da beş kod numaralı ortaokul görsel sanatlar öğretmeni
BO2/K6	Bursa’da altı kod numaralı ortaokul görsel sanatlar öğretmeni
BY1/K7	Bursa’da yedi kod numaralı ortaokul görsel sanatlar öğretmeni
BY1/K8	Bursa’da sekiz kod numaralı ortaokul görsel sanatlar öğretmeni
AÇ1/K9	Ankara’da dokuz kod numaralı ortaokul görsel sanatlar öğretmeni
AE1/K10	Ankara’da on kod numaralı ortaokul görsel sanatlar öğretmeni
AE2/K11	Ankara’da on bir kod numaralı ortaokul görsel sanatlar öğretmeni
AM1/K12	Ankara’da on iki kod numaralı ortaokul görsel sanatlar öğretmeni
AM2/K13	Ankara’da on üç kod numaralı ortaokul görsel sanatlar öğretmeni
ABD	Anabilim Dalı
Çev.	Çeviri
Cm	Santimetre
İKSV	İstanbul Kültür Sanat Vakfı
LTA	Learning Through Art
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
OECD	Organization for Economic Cooperation and Development (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü)
Par.	Paragraf
s.	Sayfa
TİK	Tez İzleme Komitesi
t.y.	Tarih yok.
TYÇ	Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Bu bölümde; problem, amaç, önem, sınırlılıklar ve çalışmada geçen kavramların tanımları yer almaktadır. Aşağıda sırasıyla “Giriş” bölümünde yer alan başlıklara ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

Problem

Sanat eğitimi ile ilgili alanyazın incelendiğinde; örgün eğitimde sanat eğitiminin gerekliliği ve bireyin üst düzey düşünme becerilerini geliştirmedeki önemi, ortak görüş olarak kabul edilmektedir. Sanat eğitiminin, örgün eğitim programında yer aldığı dönemden günümüze dek geçen sürede, kuram ile mevcut durum arasında büyük bir çelişkinin olduğu görülmektedir. Kırıçoğlu (2005), genel eğitim dizgesi içinde sanat eğitimi, olması gereken ile var olan durumların sürekli çeliştiği bir alan olarak ifade etmiştir (s.11).

Bu çelişkinin kaynağını; sadece eğitim sisteminin sınavlarla ilerlemeyi gözeten yapısı olarak görmenin dışında, sanat eğitimi kurumlarını sorunları ve çözüm önerileriyle birlikte ele almak gerekmektedir. Bu anlamda görsel sanatlar dersinin mevcut durumda oluşan sorunlarını belirlemek amacıyla, görsel sanatlar öğretmenleri ile çalışılmıştır.

Görsel sanatlar öğretmenlerinin, kuram ile uygulama arasında karşılaştıkları çelişkinin kaynağı olarak öğretmenlik mesleğine başlamadan önce lisans eğitiminde “sanatçı” mı, yoksa “sanat eğitimcisi” olma şeklinde ikilem yaşadıkları Wells’in (2015), çalışmasında belirtilmiştir. Bu çalışmada, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı (ABD) öğrencilerinin, öğretmen ve sanatçı olma kavramlarına ilişkin algılarını incelendiği metafor analizi sonucunda, Resim-İş Eğitimi ABD öğrencilerinin, sanatçı ve öğretmen kavramlarını ortak metaforlarda birleştiremediği ortaya koyulmuştur (s. 171-172).

Resim-İş Eğitimi ABD öğretmen adaylarının lisans eğitimlerinde aldıkları öğretmenlik meslek bilgisi derslerine yönelik olarak Özgüngör ve Kapıkıran (2008), güzel sanatlar eğitimi lisans programı ile diğer programlarda öğretmenlik mesleğine hazırlanan öğrencilerin, öğretmenlik meslek bilgisi derslerindeki başarılarını karşılaştırmıştır. Resim-İş Eğitimi ABD öğrencilerinin başarılarının, eğitim fakültesinin diğer alan öğrencilerinin başarılarına kıyasla daha düşük olduğu bulunmuştur. Bu farklılığın olası nedenlerine ışık

tutmak amacıyla yapılan analizlerde, öğrencilerin öğretmenlik bilgisi derslerini daha az değerli gördüğü sonucuna varılmıştır (s. 58).

Resim-İş Eğitimi öğrencilerinin, öğretmenlik meslek bilgisi derslerini ikinci planda görmeleri, meslek hayatında ihtiyaçları olan, aşağıdaki öğretmenlik mesleği yeterliliklerini gerçekleştirmede gerekli donanımı sağlayamamalarına neden olmaktadır.

- “Öğrenme öğretme sürecini planlama ve düzenleme,
- Görsel sanatlar alanında iletişim kurabilme,
- Tasarım, uygulama ve görsel okur-yazarlık becerilerini geliştirme,
- Öğrenme-öğretme sürecini izleme ve değerlendirme,
- Görsel sanatların birey, toplum yaşamına etkileri ve okul, aile iş birliği,
- Mesleki gelişimi sağlama” (MEB, 2008).

Bu durum görsel sanatlar dersi niteliğini olumsuz yönde etkileyen sebepler arasında sayılabilir. San’ın (2010) belirttiği üzere; “Sanat eğiticisi belli konuları, içerikleri ve belli yöntemleri niçin seçtiğini temellendirebilmeli, hangi amaca yöneldiğini saptayabilmelidir.” (s.201-202). Sanat eğitimi sürecinde alan öğretmenin donanımının önemi konusunda, Artut (2010) “Görsel sanatlar öğretim programlarının etkili uygulanmasında öğretmenlerin konuya ilişkin en isabetli yöntemi seçmesi için yüksek bir alan bilgisi, deneyim ve beceriye sahip olmaları gerektiğini” ifade etmiştir. Bu nedenle görsel sanatlar öğretmenlerinin hem mesleki gelişmelerini sağlamada hem de karşılaştıkları güçlükleri çözmeye, onları doğru bilgi ve donanımla destekleyebilmek, alanın gelişerek sürekliliğinin sağlanmasında önemli gereksinimlerden biridir.

Görsel sanatlar öğretmenlerinin öğretim programını uygulama sürecinde karşılaştıkları sorunlarla ilgili, Sarı’nın (2011) doktora tezinde; 2006 yılı öğretim programının aile ve çevresel faktörler, öğretmen sayısının yetersizliği, programın öğrencilerin ilgisini çekmemesi, sınıfların kalabalık olması, programın uygulanması kapsamında yeterli bilgi olmaması ve zamanın yetersizliği gibi faktörler nedeniyle uygulanabilirliğinin düşük olduğu ortaya koyulmuştur. 2013 yılı görsel sanatlar dersi öğretim programına yönelik alan yazında bir araştırmaya ulaşılamamıştır. Ancak programın içeriğine bakıldığında; 1-8. sınıflara yönelik, üç öğrenme alanına ait kazanımlara yer verilen bir çerçeve program olarak tasarlandığı görülmektedir. Öğrenme-öğretme süreci ile ilgili yönlendirici herhangi bir içerik bulunmamaktadır.

Görsel sanatlar öğretmenlerinin öğrenme-öğretme sürecini tasarlama ile ilgili yaşadığı durumların ortaya konulmasında “Görsel Sanatlar Platformu” (www.gorselsanatlar.org), önemli bir kaynak olarak karşımıza çıkmaktadır. Haziran 2007’den itibaren aktif olan forumun, güncel üye sayısı 80.934’ü bulmaktadır. Görsel sanatlar

öğretmenlerinin sıklıkla kullandığı bu forumda yer alan paylaşımlar, alan öğretmenlerinin programın uygulamasına yönelik karşılaştıkları durumları açıkça ortaya koymaktadır.

Forum istatistiklerine baktığımızda bölümlerin kullanım sıklığına göre oluşturulmuş “En İyi 10 bölüm” sıralaması aşağıdaki şekilde belirtilmiştir.

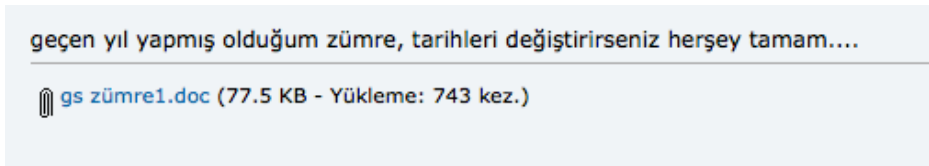
Şekil 1. Görsel Sanatlar Platformu Bölüm Sıralaması

Kaynak. (www.gorselsanatlar.org, 2019)

Bu sıralamaya göre, en çok kullanılan “Sohbet” bölümünde yer alan öğretmen paylaşımları incelendiğinde; buldukları okulda öğretmen olmak, idari sorunlar, etkinlik fotoğrafları, ders içeriği ile ilgili yardım isteklerinin yer aldığı konular ve iletiler paylaşılmıştır. Bu bölüm altında yer alan örnek iletilerden biri:

... maalesef ülkemizde resim dersi denildiğinde akla natürmort çizdiren sınıfta uyuklayan resim öğretmeninden başka bir şey gelmiyor. Devlet okullarının durumunu biliyorum bu konuda da yapacak hiçbir şeyimiz yok ama sonuçta her şey öğretmenin elinde değil midir? Dersi atölye veya malzeme yapmıyor, öğretmen yapıyor. Biraz olsun ilgi çekebilirsek, herkesin içinde az da olsa var olan “resim dersi değersizdir” algısını dağıtabiliriz (www.gorselsanatlar.org, 2019)

İkinci olarak “Arşiv” başlığı altında ağırlıklı olarak yıllık planların paylaşıldığı ya da yıllık planlarla ilgili yardım istendiği görülmektedir. Ayrıca değerlendirme ile ilgili de konu paylaşımına sıklıkla rastlanmaktadır. Arşiv başlığı altında paylaşılan örnek bir ileti aşağıda görülmektedir.

Şekil 2. Görsel Sanatlar Platformundan Örnek İleti

Kaynak. (www.gorselsanatlar.org, 2019)

Forum istatistiklerinde yer alan “En İyi 10 Konu” listesi ile öğretmenlerin en çok görüntüledikleri konu başlıkları sıralanmaktadır. Listenin ikinci sırasında yer alan “2014-2015 Görsel Sanatlar Yıllık Planı beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci sınıflar” konusu 335.326 öğretmen tarafından görüntülenmiştir. Görsel sanatlar platformu istatistiklerine bakıldığında 21.469 konu ve 241.707 gönderilmiş ileti görsel sanatlar öğretmenlerinin alan öğretiminde pek çok sorunla karşılaştıkları ve bu sorunların çözümünde doğru yönlendirmelere ihtiyaç duydukları gözlemlenmektedir.

Şekil 3. Görsel Sanatlar Platformu Konu Sıralaması

Kaynak. (www.gorselsanatlar.org, 2019)

Ülkemizde 1997 yılında başlatılan eğitimde yeniden yapılanma süreciyle, eğitim hedefinin bireylerin düşünme ve bilgiyi kullanma becerilerini geliştirmeye yönelik olması önem kazanmaya başlamıştır. 2005-2006 öğretim yılında MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından yapılan ortaöğretim programlarının yapılandırmacı anlayışla yenilenmesi, bireylerin zihinsel olarak geliştirilmesinin öncelendiği eğitim hedeflerinin benimsendiğini göstermektedir. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2005-2006 yılında yapılandırmacı yaklaşım anlayışının benimsenmesinden, günümüze kadar sunulan hizmet içi eğitim seminerleri incelenmiştir. 2006-2018 yılları arasında *Görsel Sanatlar veya Resim Öğretmeni* biçiminde yapılan tarama sonucu, yirmi iki hizmet içi eğitim seminerine ulaşılmıştır. İlköğretim düzeyine yönelik olarak sekiz hizmet içi eğitim semineri düzenlenmiştir (EK 7).

Siegesmund (1998), “Sanat eğitiminin, bilmeye değer bilgi ve deneyim kazandıran bir alan olarak kabul edilmedikçe; okullarda program dışı, az önemli bir alan olarak görülmeye devam edeceğini belirtmiştir” (Akt. Kırışoğlu, 2009, s.16). Bu nedenle, sanat eğitimi sürecinin tasarlanmasında, eğitimin genel hedeflerinden yola çıkılarak sistematik ve anlaşılır bir yaklaşımın benimsenmesi önemlidir.

“Sanat eğitimi, fiziksel, entelektüel ve yaratıcı becerileri bütünleştiren, eğitim, kültür ve sanat alanları arasında dinamik ve etkin ilişkiler kurulmasını mümkün kılan bir eğitim modelidir” (İKSV, 2004). Bu amaçla, sanat eğitiminin, eğitim sistemi içerisinde bir ihtiyaç olduğunun fark edilmesini sağlayacak temel ve sistematik bilgilerin sağlanması gerekmektedir. Bu gerekliliğin sağlanması için, görsel sanatlar dersi öğretim programının içerik bakımından geliştirilmesi, öğrenciye kazandırılacak hedef davranışlarla ilişkilendirilmesi, ders saatlerine uygun ve tüm öğretmenlerce kolay anlaşılabilen ve uygulanabilen özellikte mesleki gelişim modülünün oluşturulması bu doktora tezinin problemini oluşturmaktadır.

Amaç

Ortaokul Görsel Sanatlar dersi öğretiminin, eğitim hedeflerine uygun çağdaş içeriklerle geliştirilmesi için görsel sanatlar öğretmenlerine yönelik mesleki gelişim modülü oluşturulması amaçlanmaktadır.

Bu amaç kapsamında aşağıdaki alt amaçlara yanıt aranacaktır.

- Ortaokul Görsel Sanatlar dersi öğretim programlarının (2009-2017) değişim ve gelişimleri nasıldır? (Amaç, kazanım, ölçme ve değerlendirme)
- İlkokul ve Ortaokul 2018 yılı Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı'nın (1-8. sınıflar) ortaokul düzeyine ilişkin olarak,
  - Derse Giriş
  - Tasarım
  - Uygulama
  - Değerlendirme süreçlerinin nasıl yapıldığına ilişkin gözlem sonuçları nelerdir?
- Ortaokul Görsel Sanatlar dersi öğretmenlerinin ihtiyaçlarına yönelik olarak görüşmelerden ulaşılan sonuçlar nelerdir?
- Ortaokul Görsel Sanatlar dersine yönelik olarak görsel sanatlar öğretmenlerine yönelik geliştirilen mesleki gelişim modülü içeriği, uygulanması ve değerlendirilmesi boyutlarında hangi yeniliklere yer verilebilir?
- Tasarlanan mesleki gelişim modülünün içeriği ve uygulanabilirliği konusunda öğretmenlerin ve sanat eğitimi öğretim üyelerinin görüşleri nelerdir?

Önem

Bu çalışma ile Görsel Sanatlar alanına yapılması planlanan katkılar aşağıda yer almaktadır. Bu çalışma,

- Görsel Sanatlar öğretmenlerinin ders sürecinde karşılaştıkları sorunları ve çözümünde izledikleri mevcut durumların ortaya konulması açısından önemlidir.
- Öğretmenlerin sorunlarının çözümünde doğru ve anlaşılır bilgilere ulaşabilmeleri açısından bilginin paylaşımını ve yayılmasını sağlamada önemlidir.
- Görsel sanatlar dersinde fikir geliştirme sürecine önem verilerek öğrencide sanat bilinci oluşturulması amaçlanmaktadır. Böylece toplumda bilinçli sanat izleyicisinin oluşmasına katkı sağlaması açısından önemlidir.
- Görsel Sanatlar dersinin eğitim hedefleri ile güncel sanatın teori ve uygulamaları arasında ilişki kurarak ders ortamında uygulanması açısından önemlidir.

Sınırlılıklar

Bu araştırma;

- Ortaokul beş, altı, yedi ve sekizinci sınıf Görsel Sanatlar Öğretim Programı ile sınırlıdır.
- Ortaokul beş, altı, yedi ve sekizinci sınıf görsel sanatlar öğretmenleriyle sınırlıdır.
- Bursa ve Ankara’da seçilen ortaokullardaki görsel sanatlar öğretmeni çalışma grubuyla sınırlıdır.

Tanımlar

Görsel Sanatlar: “Resim, heykel, grafik sanatlar, endüstri tasarımı, uygulamalı sanatlar, sinema, fotoğraf, moda tasarımı, bilgisayar sanatı gibi oldukça geniş bir alını kapsar” (Özsoy, 2015, s.219).

Görsel Sanatlar Eğitimi: Görsel sanatlar dallarının okul öncesinden yüksek öğrenime kadar her aşamadaki sanat eğitimi ve öğretimiyle ilgili kuramsal ve uygulamalı çalışmalara “Görsel Sanatlar Eğitimi” ya da yalnız “Sanat Eğitimi” diyebiliriz (Buyurgan, 2007, s.16).

Modül: “Öğretim hedefine dayalı programlarda, ilgili yeterliliğin tanımı, amaçları, bu amaçlara ulaşmak için yapılması gereken etkinlikleri ve ölçme araçlarını içeren yazılı bir kitapçıktır” (Özkan, 2005, s.118).

BÖLÜM 2

GÖRSEL SANATLAR EĞİTİMİ

Sanat ve kültürün kaynaklığında görsel sanatlar eğitimi dersi geniş bir arka plana sahiptir. Görsel sanatlar dersi, öğrencilere sanatın düşünsel temelleri, kavramları ve sanat yapma süreçlerinin analizi gibi konuları ele almasının yanında, en önemli özelliği bilgi depolamaktan çok bilgi üretmeyi öğretmesidir (Aykut, 2012, s.114). Öğrencilerin profesyonel birer sanatçı olmayacağı, fakat hepsinin sorumlu birer dünya vatandaşı olmasına vurgu yapılmaktadır. (Freedman ve Stuhr, 2004, s.824)

“Akademik yanlısamanın en önemli nedenlerinde biri sanat ve bilim arasında ayırım yapılmasıdır. Bilimi, gerçeklik, nesnellik, tarafsızlık ve olgusallıkla; sanatı ise duygular ve sezgilerle ilişkilendirmektedir. Bu gelenek eğitimdeki yaratıcılık düşüncesini çarpıtılmasına ve eşit derecede önemli olan başka becerilerin görmezden gelinmesine ve toplumun sınırlarına itilmesine sebep olmuştur” (Robinson, 2003, s.15-16).

“20. yüzyılın başından itibaren sanat eğitimi, tüm sanat alanlarını ve biçimlerini içine alan, okul içi ve okul dışı yaratıcı eğitim süreci olarak tanımlanmaktadır” (San, 2010, s.17). Örgün eğitimde sanat eğitiminin, sanat alanları ve disiplinlerinin aktarılması görüşünün yanı sıra sistematik olarak eğitim süreçleri ve uygulamalarıyla ele alınması, alanının geçerliliğini sürdürebilir. Bu nedenle sanat eğitiminde öğretmenin neyi, niçin öğreteceğini bilmesi, net ve anlaşılır bir amaca bağlı olarak öğrencinin ne öğreneceğine ilişkin saptama yapabilmesi gerekmektedir (Kırıçoğlu, 2005, s.11-12). San (2010), sanat eğitimi ile sanat öğrenimin birbirinden ayrışması için sanat eğitimi alanının akılcı ve bilimsel temellere oturtulması gerektiğini belirtmiştir. Eisner (2001), sanat eğitiminin sanat öğretisinden daha kapsamlı olduğunu ifade etmiştir (s.10).

Görsel Sanatlar Dersi öğretim programları “Disiplin Odaklı Sanat Eğitimi” yaklaşımı ile yapılandırılmıştır. Disiplin Odaklı Sanat Eğitimi yaklaşımı, 1994-1998 yıllarında “Milli Eğitimi Güçlendirme” projesi kapsamında önce sanat öğretmeni yetiştiren kurumlara; daha sonra temel eğitim ve orta öğretim kurumlarına yansımıştır (Kırıçoğlu, 2009, s. 25-26). Böylece öğretmenlerin ders içeriğini planlamada sanat tarihi, sanat eleştirisi, estetik ve uygulama disiplinlerinden yararlanarak görsel sanatlar dersini kuram ve uygulamada ele alınması sağlanmıştır. Disiplin odaklı sanat eğitimi yaklaşımının benimsendiği görsel sanatlar dersinin amacı; görsel sanatlar alanının teorik altyapısı, uygulama süreci ve tekniklerini; öğrencilerin kişisel, sosyal ve kültürel gelişimlerini sağlamak amacıyla yaş düzeylerine uygun

içeriklerle sunmaktır. Görsel sanatlar eğitimi dersi ile geliştirilmesi beklenen özellikler aşağıda açıklanmıştır.

Kültürel Gelişim: Görsel sanatlar dersi ile öğrencilerin kültürel gelişiminin sağlanmasında; geçmiş görsel kültür hakkında bilgi edinmeleri ve günümüz görsel kültür nesnelere izleme, anlamlandırma ve yorumlaması amaçlanmaktadır. “Sanat eğitiminin topluma aktarılması için, öğrencilerin hissetme, deneme ve açıklama süreçlerine ilişkin ortamlar yaratılmalıdır” (Gude, 2007, s.6). Böylece toplum için, entelektüel sanat izleyicisinin yetiştirilmesine katkı sağlanabilir.

Sosyal Gelişim: Görsel sanatlar dersi ile öğrencilerin, gerçek yaşam konularıyla ilişki kurması, başkalarının fikirlerine saygı duyması; uyumlu ve adil çalışma ortamı oluşturabilme becerisine ulaşması amaçlanmaktadır.

Ekonomik Gelişim: Görsel sanatlar dersinin, üretimde aktif olarak nasıl kullanıldığı, dersin içeriğinin hangi meslek gruplarında kullanılabileceği deneyiminin öğrencilere aktarılması amaçlanmaktadır.

Kişisel Gelişim: Görsel sanatlar dersi ile öğrencinin, fikirlerini rahatça ifade edebilmesi, üst düzey düşünme becerilerinin, estetik algısının ve gözlem becerisinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Öğrenme Sürecinde Öğretmenin Rolü

Görsel sanatlar öğretmeni, eğitim fakültesinde öğrendiği sanat kavramını öğrencilere, okul yönetimine ve ailelere anlatma, gösterme, sevdirmeye, yeri geldiğinde de savunma görevini üstlenmiş olur. Sanat eğitimi alanının kuramsal ve uygulamalı içeriklerini nitelikli öğrenme-öğretme süreci ile öğrencilere aktarılması öğretmenin sorumluluğundadır.

Robinson (2017), “Eğitimin kalbi; öğrenci ve öğretmen arasındaki ilişkide yatar” ifadesi ile eğitimde öğretmenin sorumluluğunu ifade etmiştir (s.94). Bu nedenle Millî Eğitim Bakanlığının yanında; üniversiteler, okul dışı öğrenme alanları, sanatçılar, sivil toplum örgütleri gibi pek çok yapının da öğretmenle birlikte çalışarak onlara alanın geliştirilmesi ve öğrencilerin yetiştirilmesi için destek olması gerekmektedir. “Yapılan pek çok araştırma, akademik başarı ve öğrenci davranışının, öğrenci-öğretmen ilişkisinin niteliğinden etkilendiğini göstermektedir.” (Jones ve Jones, 1990; Akt. Gözütok, 2017, s.31). Bu nedenle öğretmenin öğrenciye ulaşması ve öğrenme sürecinin etkili planlanmasında sürekli kendini geliştirmesi gerekmektedir. Etkili bir sınıf ortamı oluşturmak için ders sürecine ilişkin öneriler aşağıda belirtilmiştir.

- Öğrenciler sınıf etkinliklerine katılmalıdır ve bu etkinliklerin bir parçası olduklarını hissetmelidir.
- Öğrencinin yapılan göreve katkıları not edilmeli ve buna önem verilmelidir.
- Problemlerin çözülmesine önem verilmelidir.
- Her öğrencinin yaşadığı dünyayı anlamasına yardım edilmelidir.
- Grup çalışmalarına ve ortaklaşa çalışmalara önem verilmelidir.
- Başlangıçta somut deneyimler kullanılmalıdır.
- Çalışma konularının planlanmasında programda belirlenen hedeflerde (çıktılar) öğrencilerin ilgilerine ve özelliklerine uygun bir esnekliğe özen gösterilmelidir (Smith, 1995, s.104-105; Akt. Gözütok, 2017, s.32).

Etkili bir sınıf ortamının, öğrencinin aktif olarak derse katıldığı, yaşamla ilişkili problemlerin ele alındığı ve süreç odaklı bir anlayışla oluşturulması önerilmiştir. Görsel sanatlar dersinde etkili bir ders süreci için Gude (2007) öğrencinin, sadece materyal ile uğraşmayı değil aynı zamanda fikirlerle de uğraşmayı öğrenmesi gerektiğini belirtmiştir (s. 14). Uygulamalı çalışmalara yer verildiği düşünülen görsel sanatlar dersinde fikirlerin üretilmesi ön plana çıkmaktadır. Robinson (2017), keşfetme, kendini ifade etme ve küçük grup etkinliklerini içeren öğrenme ortamı için öğretmenin öğrencilere sorulacak sorular konusunda tecrübeli olması gerektiğini ifade etmiştir (s.125).

Nitelikli soru sorabilmek için Gartenhaus (2000) açık uçlu soru türünü kullanarak öğrencilerin kendilerini ifade etme ve keşfetme isteklerini ortaya çıkarabilecek soru kalıpları önermiştir (s. 27).

- “Ne kadar ... düşünebilirsin?” ya da “yapabileceğin kadar çok sayıda bir ... liste geliştir.” Böyle sorular, fikirlerin ortaya çıkmasını sağlar.
- “Başka türlü nasıl ele alabilirsin?” ya da “Başka hangi yanıtı düşünebilirsin?” Böyle sorular fikir çeşitliliğini, esnek düşünmeyi davet eder.
- “Sen ne yapardın?” ya da “Tamamen kendine özgü ol...” gibi cümleler, katılanları bireyselleşmiş fikirler geliştirmeye zorlayarak özgün düşünmeyi harekete geçirebilirler.
- “Bize hakkında daha fazlasını anlat” ya da “... hakkında daha fazla ne biliyorsun?” Böyle sorular düzenleyici düşünme aracılığıyla katılımcılardan ayrıntılı ya da ek bilgi ortaya çıkarırlar.

Görsel sanatlar öğretmenlerinin, etkili bir öğrenme ortamı sağlamak için, ders sürecini öğrencilerin zekasına, ilgilerine, duygularına hitap edebilecek içeriklerle tasarlaması; farklı özellikte öğrencilere ulaşmada ve öğrencilerin çok yönlü gelişimlerini sağlamada etkili olabilir.

Sanat Eğitimi Yaklaşımları

Örgün eğitimde sanat eğitiminin kullanılmasıyla ilgili olarak sanat yoluyla eğitim ve sanat ağırlıklı eğitim görüşleri ortaya konulmuştur. Sanat yoluyla eğitim anlayışını savunan Herbert Read, sanat eğitimi, estetik eğitim olarak nitelendirmiş; edebiyat, şiir, müzik gibi sanat alanları yoluyla kendini ifade etmenin gerçekleştirildiği, bütünsel bir estetik eğitim formunu amaçlamıştır (Read, 1943; Akt. San, 2010, s.134).

Sanat eğitimi yoluyla bireylerin niteliklerini geliştirmek amacıyla pek çok program örnekleri bulunmaktadır. Bu örneklerden en çok dikkat çeken Amerika'da yaklaşık 40 yıldır sürdürülen "Learning Through Art (LTA)" "Sanat Yoluyla Öğrenme" programıdır. Sanat Yoluyla Öğrenme, 1970 yılında resim ve müzik programlarının New York devlet okullarından kaldırılmasına tepki olarak Natalie K. Lieberman tarafından başlatılan bir programdır. Sanatla Yoluyla Öğrenme Programı, öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirmek amacıyla, öğretim programına yönelik olarak, süreç odaklı sanat projelerini kapsamaktadır. Öğretim programında yer alan sanat projelerini uygulamak ve geliştirmek için eğitimde deneyimli sanatçılar ve alan öğretmenleri birlikte çalışmaktadır. Yaklaşık 20 hafta boyunca okullarda bulunan sanatçılar, öğrencilerle birlikte inceleme, tartışma ve sanat çalışması ortaya koyma süreçlerinde bulunurlar. 1914 yılında Guggenheim Müzesi ile birleşen program, çalışmalarını müze ortamında sürdürmeye devam etmektedir (www.guggenheim.org, 2018). Ayrıca Sanat Yoluyla Öğrenme Programının internet adresinde, öğretim programı, dersler ve konularla ilgili açıklamalar, görseller ve videolar bulunmaktadır. Eğitim içerikleri, konu, sınıf, teknik, sanatçı ve sanat çalışması başlıklarıyla ayrıntılı olarak sunulmuştur. Sanat Yoluyla Öğrenme Programı, sanat anlayışının nasıl öğretilbileceği konusunda önemli bir kaynak olarak sanat eğitimcilerinin erişimine sunulmuştur.

Diğer sanat eğitimi anlayışı olan, "Sanat için eğitim" yaklaşımında ise sanatsal sürecin ve öznelğin vurgusu yapılmaktadır. Bu süreçte tasarım ve üretme süreci özgür ve bağımsızdır, ama belli kurallarda yapılandırılmış bir ortam söz konusudur (San, 2010, s.141).

Sanat için eğitim anlayışını benimseyen Lincoln Merkez Enstitüsü; sanat alanlarını ve sanatsal üretim süreçlerini ele alarak estetik eğitimi amaçlamaktadır. Lincoln Merkez Enstitüsü, beceri ya da teknik öğretimini önceleyen geleneksel sanat eğitiminin anlayışına alternatif olarak öğrencilerde estetik eğitim, sorgulama ve hayal gücünün geliştirilmesini benimsemiştir. Eğitimde sanat anlayışın benimsendiği enstitüde, 21. yüzyıl becerileri olan problem çözme, iş birliği, iletişim ve yaratıcılık becerileri müzik, tiyatro, dans ve görsel sanatlar alanları kullanılarak geliştirilmektedir.

Lincoln enstitüsü, estetik eğitim içeriği ile öğrencilerin sanat eserleriyle etkileşim içinde olmasını amaçlamaktadır. Kişisel ve grup çalışmalarıyla, sanat eserinin yapımından, sanat eserinin sosyal ve kültürel içeriklerinin ve disiplinlerarası bağlantılarının ortaya çıkarılmasını sağlamaktadır. Böylece estetik, sadece duyuşsal bir alan olarak kullanılmasının dışında bilişsel ilişkilerin kurulması ve bağlam oluşturulmasında da kullanılmaktadır.

Diğer taraftan sanatçıların, tekniklerini ya da üsluplarını keşfederken nelerden esinlendikleri, sorgulamaları, alternatif çözüm yolları denemeleri ve sonunda yapmak istedikleri sonuca ulaşmaları sürecinin öğrenciler tarafından da deneyimlenmesi benimsenmiştir. Lincoln Merkez Enstitüsü yaptığı çalışmalarla sanat yapma sürecini öğrencilere aktarmak için “Yaratıcı Öğrenme Kapasiteleri” adı altında somut adımlar haline getirmiştir (Holzer, 2007, s. 3-5).

Sanat eğitiminde uygulanan “sanat yoluyla eğitim” ve “sanat için eğitim” görüşleri, farklı eğitim düzeylerinde birbirini destekleyerek, bir bütün olarak kullanılabilir. Bunun yanında toplumdaki, bilimsel, teknolojik, kültürel, siyasal değişmelerle birlikte; eğitim, okul ve sanat eğitimi de değişime uğramaktadır. Bu nedenle toplumsal ve kültürel gelişmelerin sonucu olarak bireylerin çevreleriyle iletişim kurmalarında sanat eğitimi güncel ve günlük yaşamla ilişkili olana yönelmektedir.

Yeni Yönelimler: Bilginin Kullanımı, Sanat ve Sanat Eğitimi

Dewey, “Deneyim ve Eğitim” kitabında; öğrencilerin sınıf içinde edindikleri deneyimlerin, eğitime yönelik olumsuz tutum geliştirmelerine yol açtığını belirtmiştir. Öğrenme sürecinin oluşturulmasında öğrencinin ilgisini çeken, günlük yaşamla ilişki kurulan ve anlamlı öğrenmenin gerçekleştirildiği içeriklerin önemine vurgu yapmıştır.

Öğrenmeyi deneyimleme biçimlerinden dolayı; kaç öğrenci düşüncelere karşı vurduymaz hale gelmiş ve kaç öğrenme isteğini kaybetmiştir? Kaç öğrenme sürecini ilgisizlik ve can sıkıcılıkla özdeşleştirmiştir? Kaç tanesi öğrendikleri şeylerin okul dışındaki hayata ne kadar yabancı olduğunu ve bunun kendilerine okul dışındaki hayatı denetim altına almak için herhangi bir güç kazandırmadığını fark etmiştir? (Dewey, 1938, s.31)

Geleneksel sınıflarda öğrencilere bilginin aktarılışı ile ilgili olarak öğrenciler öğrenmeyi deneyimlemede olumsuz tutum sergilemişlerdir. Yaşamdan kopuk bilginin kullanılması, doğru olana ulaşma amacı ve bilgilerin haftalara bölünerek bağlantısız aktarılması yerine; öğrencilerin “nasıl öğrenecekleri ve nasıl düşünecekleri” (Fisher, 1999, s.53) konusunda öğrenme öğretme sürecinin geliştirilmesi sağlanabilir. Yapılandırmacı öğrenme yaklaşımı, “kalıcı öğrenmeler sağlayacak üst düzey beceriler geliştirmeyi hedefler.

Bu yaklaşımda öğrenci öğrenme ortamının merkezinde yer alır” (Gözütok, 2017, s.179). Bilişsel teoriler, eğitimde bilgi ya da becerilerin aktarımının öğrencilerin bilgiyi farklı ortamlarda nasıl kullanacaklarını anladıkları zaman gerçekleşeceğini öne sürmektedirler (Schrunk, 2011, s.262).

Robinson (2017), öğrencilerin geleceğe hazırlanması ve bilginin aktarımı ile ilgili olarak kitabında “OECD genel sekreterliği eğitim ve öğretim direktörü Schleicher, “Dünya ekonomisinin artık bilinenlerle ilgilenmediğini çünkü Google’ın zaten her şeyi bildiğini ifade etmiştir.” (s.189). Böylece bilgi aktarımının, günümüz teknolojisi karşısında yetersiz kaldığını belirtmiştir. Diğer taraftan “modern dönemde bilimsel bilginin değişmezliği kabul edilirken postmodern dönemde iletişim teknolojilerinin yaygınlaşmasıyla küreselleşen dünyada bilginin değişmezliği fikri değerini kaybetmiştir” (Türkcan ve Coşkun, 2017, s. 75). Dünyada dijital devrim olarak nitelendirilen dördüncü sanayi devrimi ile bilginin edinilmesine dayanan temel yetkinliklerin kazanılmasının ötesinde, toplumu oluşturan bireylerin problem çözme, eleştirel düşünme, yaratıcılık, insanları yönetme, diğer insanlarla eşgüdüm sağlayabilme, duygusal zekâ, yargı ve karar verme, hizmet oryantasyonu, müzakere ve bilişsel esneklik gibi becerilere sahip olmaları beklenmektedir (Karip, 2016).

Dijital teknolojilerin yaygınlaşması bilginin kabulünde ve aktarımında oluşan değişime benzer biçimde sanat pratiklerinde ve felsefesinde de değişimlere yol açmıştır. Modern sanatın tarihine bakıldığında, sanatçıların kendine has ifadesinin ve özerkliğinin yüceltiği estetik anlayış hâkim olmuştur. Modernizm’in son olgunluk ürünleri olarak, resimde soyut ekspresyonizm, felsefede varoluşçuluk, romanda son temsil biçimleri, görülmektedir (Jameson, 1984: 60). “On dokuzuncu yüzyılın ortalarında, resim ve edebiyatta, renk, çizgi, ses ve hareketin temsil amacına hizmet etmesi son bulmuş; dışavurum araçları ve üretim teknikleri, estetik birer nesne durumuna gelmiştir” (Habermas, 1981, s.38). Sanat alanı, estetik ve sosyal dünyayı ayırıştıran; kendisini yaşamdan uzaklaştırıp, özerkliği ve dokunulmazlığı vurgulayan olgu olarak görülmüştür. Bu yönü ile sanat, estetik yapıyı öznelştiren, bütün ölçütleri geçersiz kılan; her şeyin sanat ve herkesin sanatçı olabileceği bir ortam oluşturmuştur. Bu durum modernizmin dönüşümünü sağlamıştır (Habermas, 1981, s. 39). Postmodernizm, 1960’ların ilk yıllarında, yüzyıllık modern hareketin ideolojik ve estetik olarak reddedildiği görüşleriyle ortaya çıkmıştır. Öncelikli olarak mimaride görülen postmodernizm, plastik sanatlarda Andy Warhol ve popart, aynı zamanda fotorealizm ve yeni ekspresyonizm gibi heterojen bir yapıda estetik üretimleri sergilemektedir. Postmodernizm yüksek kültürle kitle kültürü arasındaki sınırları silerek ve kültür alanının dönüşüm geçirdiği sosyolojik genelleme olarak karşımıza çıkmaktadır (Jameson, 1983, s. 60-61).

Kültür, toplumsal alanın tamamına yayılan ve bireyin ruhuna kadar nüfuz etmiş bir kavram olarak düşünülebilir. Bu açıdan Postmodernizm, geç kapitalizm dünyasında, kültür alanında gerçekleşen köklü bir dönüşümü tanımlayan bir olgu olarak düşünülebilir (Jameson, 1983, s. 108).

Sanatın, kültürel çalışmalar, görsel kültür, malzeme kültürü, eleştirel teori gibi gelişen, değişen yapısına paralel olarak sanat eğitimi de bu değişimlere uyum sağlamaktadır. (Gude, 2007, s.7). Eğitim sürecinde gerçekleştirilen görsel kültür çalışmaları ile öğrenciler günlük yaşamdaki görsel deneyimleri, sanatsal ve kültürel bağlamda çözümleyebileceklerdir. Görsel kültür çalışmalarında, çocuklara her nesnenin ve gördükleri her şeyin bir anlamı olduğu ve kültürel bir öyküye sahip olduğu bilincini kazandırmak, görsellerin içinde birçok anlam katmanı olduğunun farkına varmalarını sağlayacaktır. Böylece yetişmekte olan bireylerin kültürel değerleri anlayan ve yorumlayan; dolayısıyla, onları koruyup sahip çıkan ve geliştiren bireyler olarak topluma kazandırılmaları sağlanabilecektir (Türkkan, 2008, s.47).

Kültürün nasıl değiştiğini ve nasıl etkilendiğini ortaya koyan görsel kültür kavramının yaygınlaşmasıyla, reklamlarda güzel sanatlar ikonlarının kullanımı, bilgisayar tarafından üretilen film karakterleri ve müze sergilerinde rap videolarına yer verilmesi gibi geleneksel sanat sınırlarının ötesine özgürce geçilmiştir (Freedman ve Stuhr, 2004, s.816).

Sanata yönelik güncel değişimlerin sanat eğitimine etkisi ile ilgili olarak Almanya’da sanat eğitimi, amaç ve yöntemlerinin tekrar ele alınması gerektiği savunulmuştur. Çağdaş sanatın zamanımızın sorunlarıyla ilgilendiğini düşünerek sanat eğitimin içeriği, geleneksel ve çağdaş sanat, günlük yaşamın estetiği, mimarlık ve tasarım gibi uygulamalarla çeşitlendirilmiştir (Buskühle, 2015, s. 65). Aynı zamanda bilgisayarla büyüyen çocuklar için ilkökul sanat eğitimi içeriğinde, bilgisayar teknolojisinin ve dijital fotoğrafçılığın araç olarak kullanılmasına yer verilmiştir (Kirchner, 2015, s. 26).

Ülkemizde sanata yönelik değişimlerin sanat eğitimini etkilemesini araştıran Alp, Keser, Okvuran ve Karadeniz’in (2018) çalışması, güzel sanatlar eğitimi alanında yapılan lisansüstü tezlerde “2000 sonrası güncel sanatta yer alan kimlik, öteki, sınırlar, coğrafya, postmodern sanat, teknoloji ve medya gibi konuların, sanat eğitimi araştırmalarında sınırlı olarak ele alındığını; bu durumun sanat ve sanat eğitimi alanında oluşan kopukluğu bir ölçüde yansıttığı” belirtilmiştir (s. 78-79). Buna paralel olarak görsel sanatlar dersi içeriğinin hem sanatın çağdaş yaklaşımlarından hem de öğrencilerin günlük yaşam deneyimlerinden etkilenecek yeniden ele alınması gerektiği söylenebilir.

Gündelik hayatımızı saran popüler sanat ve çağdaş sanat formlarının çeşitlenmesinin yanında formu olmayan görüntü ve eserlerin postmodernist bakış açısıyla ortaya çıktığı

dönemde yaşamaktayız. Duncum (2010), 20 yüzyılın başından itibaren modernist, soyut ve temsili olmayan resimleri anlamak için kullanılan sanat elemanları ve tasarım ilkelerinin günümüz postmodern çalışmalarında artık karşılığını bulamadığını açıklamıştır (s.6). Gude (2004), postmodern eserleri ifade etmek için yeni tasarım ilke ve elemanları ortaya koymaya çabalamıştır. Sanat üretiminde, biçim ve kavram ilişkisini göz önünde bulundurarak sekiz ilke ortaya koymuştur (s.8).

- **Malzemenin çeşitlendirilmesi:** Malzeme çeşitliliğinin öğrenci yaratıcılığını besleyen önemli etkenlerden olduğunu belirtmiştir.
- **Yanyana Bulundurma:** Farklı alanlara ait imge ya da objelerin bir arada düzenlenerek ortaya çıkan çarpıcılığı ifade etmek için kullanılmaktadır.
- **Tekrar ele alma:** Uyumsuz görüntülerin yanyana konularak bir anlam ortaya konulmasını içermektedir.
- **Katmanlama:** İmgelerin iç içe, üst üste katmanlar halinde kullanılmasıdır. Postmodern çalışmalarda bu yöntem çağdaş yaşamın karmaşıklığını ifade eder. Günümüzde öğrenciler bilgisayar programlarıyla bu yöntemi sıklıkla kullanmaktadır ve gelecekte de kullanımı artacaktır.
- **Metin ve İmgenin Etkileşimi:** Çalışmada ironik ilişkilendirme için kullanılmaktadır. 21. yüzyılın öğrencileri metin ve imgeler arasında ilişkilendirmeyi kullanmayı öğrenmelidir.
- **Hibritlik:** Birçok medya ortamlarının (video, ses, digital fotoğraf, bilgisayar animasyonu) farklı kültürlerle sentezlenerek ortaya konulmasıdır.
- **Gazing (Bakmak).** Bir esere bakıldığında hissedilen his, bilgi ve yanı sıra neyin gerçek neyin doğal olduğunun anlaşılabilmesidir.
- **Temsil / İfade etme.** Sanat dersleri öğrencilerin kendilerini ifade edebilmelerine imkân sağlar. (Gude, 2004, s. 9-11).

Çevremizi saran popüler kültür imajları, postmodern sanat çalışmaları, görsel kültür imgeleri ve katmanlarını içeren görsellerin, biçim ve kavram ilişkisinin kurulmasında yukarıdaki ilkelerin daha uygulanabilir olduğu düşünülmektedir. Sanat eğitiminde beceri eğitimi önceleyen anlayış yerine değişen koşullara uygun içeriklere yer verilmelidir. Sanat eğitimi içeriğine yönelik olarak Freedman ve Stuhr (2004) tarafından kültürel kimliklerin oluşumu, yaratıcı üretimin işlevleri, görsel anlatıların anlamları, teknolojinin yaygınlaşması hakkında eleştirel düşünce ve disiplinler arası bağlantıları içeren konuların ele alınması önerilmiştir (s.816).

Otantik Sanat Öğretimi

Sanat eğitiminde neyin öğretileceği ya da öğrencilerin ilgisini çekebilecek konuların neler olabileceği sorularından yola çıkan otantik sanat eğitimi, öğrencilerin gerçek yaşam konularını ve fikirlerini anlamlı bir şekilde deneyimlemelerini içermektedir. Sanat eğitiminde otantik öğretimin üç amacı vardır:

- İlk olarak sanat eğitiminde disiplin odaklı sorgulama ile sanatı analiz etmek, yorumlamak, değerlendirmek ve bağlamsal ilişkileri ortaya koymaktır.
- İkinci olarak, bilginin otoriter bir öğretmenden, pasif öğrenciye aktarılması yerine; bilginin oluşturulmasında, anlamlı etkileşimin gerçekleştiği, fikirlerin paylaşıldığı ve ortak anlayışın oluşturulduğu üst düzey iletişim ortamı sağlamaktır.
- Son olarak otantik sanat eğitimi; öğrencilerin gerçek yaşamlarına yönelik sorunları, evde ve okulda edindikleri kişisel deneyimleri, sanatsal ifade ile yorumlamalarını amaçlamaktadır. Gerçek yaşam durumları içerikleriyle ilgili öğretmenlerin bir problem durumu ortaya koyarak öğrencilerin analiz etme, disiplinlerarası kavramları anlama ve ayrıntılı iletişim kurmaları gerçekleştirilir (Anderson ve Milbrandt, 1998, s.16).

Sanat eğitimcilerinin, sanatın uygulanması ve yorumlanması sürecinde anlamlı öğrenme deneyimleri oluşturmak için öğrencilerin zekasına ve duygularına hitap etmeleri önem kazanmaktadır. Otantik sanat eğitimi içerik olarak benlik duygusu, yaşadığı yere ve topluma aidiyet duygusu gibi temaları odağa alarak uygulanabilir. Örneğin, “Kendiniz hakkında ne gibi sorularınız veya endişeleriniz var? Dünya hakkında ne gibi sorularınız veya endişeleriniz var?” gibi sorular sorularak; eşitsizlik, adaletsizlik, çevreye zarar verme, dünya barışı, açlık, yoksulluk, savaş, teknoloji, artan nüfus, şiddet ve özgürlük gibi temalara ulaşılabilir. Seçilen temaların, öğrencinin yaşına ve gelişimsel düzeyine uygunluğunun göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Ayrıca öğrencilerin demokratik haklarını kullanmaları ve demokrasiye katılmak için gereken vatandaşlık becerilerini geliştirmelerini teşvik edici konular da seçilebilir (House, 2009, s.88). Böylece toplumun aktif bir bireyi olarak yetiştirilmesi hedeflenen öğrencinin, yaşadığı toplumun sorunlarına yönelik eleştirel ve yansıtıcı düşünceleri üretmesi sağlanmaktadır.

BÖLÜM 3

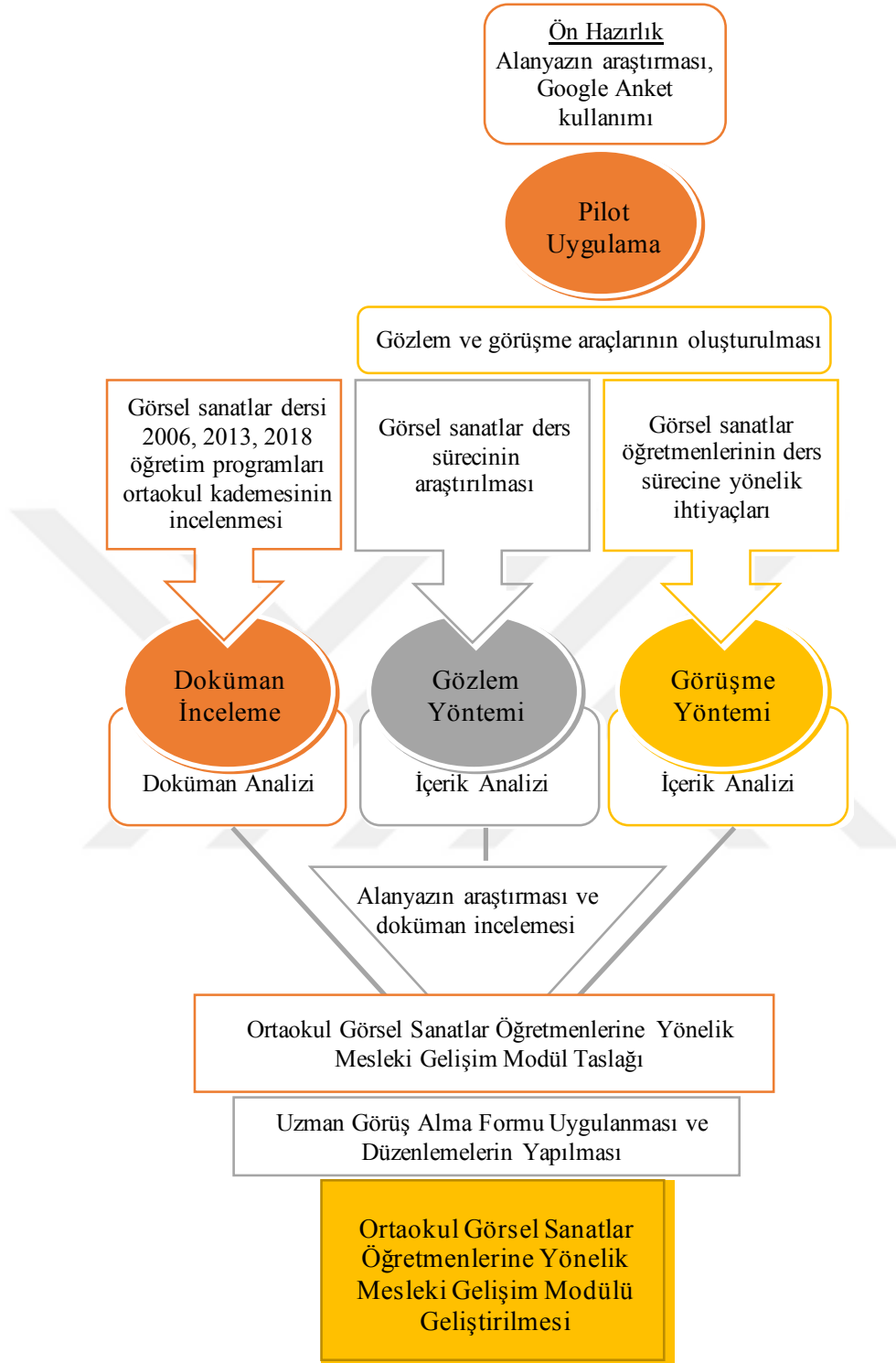
YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu çalışma, ortaokul görsel sanatlar dersi ihtiyaçlarının belirlenmesini ve görsel sanatlar dersi öğretmenleri için mesleki gelişim modülü önerilmesini içermektedir. Görsel sanatlar dersi ihtiyaçlarının belirlenmesi için; öğretmenlerin, ders içeriğini nasıl belirledikleri ve öğrenme-öğretme sürecini nasıl sürdürdüklerinin ortaya konulması amaçlanmaktadır. Bu nedenle araştırma yönteminin belirlenmesinde, “algı ve olayları bağlı buldukları çevre içinde ve bütüncül bir biçimde araştırmayı ve anlamayı içeren” (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 39) nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Böylece görsel sanatlar dersinin işlendiği süreç ve öğretmenin görüşleri araştırılarak alana ilişkin derinlemesine çözümlene yapılmaya amaçlanmaktadır.

Nitel araştırma desenleri, araştırma odağı ile veri toplama ve analiz yaklaşımlarının birbirleriyle tutarlı olması amacıyla kullanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 69). Bu araştırmada, ortaokul görsel sanatlar öğretmenlerinin ders sürecinde oluşturdukları deneyimler ve derse yönelik geliştirdikleri anlam ortaya konularak; mevcut durumun yorumlanması araştırmanın odağını oluşturmaktadır. Bu nedenle araştırmada, temel (yorumsamacı) nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Nitel araştırma anlamın nasıl inşa edildiği ile ilgilenir; ancak temel nitel araştırma ise, bu anlamın ortaya çıkarılması ve yorumlanmasını içermektedir. Anlam oluşturulmuş ancak keşfedilmemiştir. Temel (yorumsamacı) nitel araştırma deseni, eğitim gibi uygulamalı alanlarda en yaygın kullanılan araştırma biçimidir. Bir sınıfta öğretme-öğrenme sürecini anlamaya yönelik mevcut durumun belirlenmesi ve yorumlanmasına ilişkin araştırmalar temel nitel araştırma deseni kullanılarak yapılmaktadır (Merriam, 2013, s. 22-23). Bu araştırmada, temel nitel araştırma deseni kullanılarak ortaokul görsel sanatlar dersinin öğrenme-öğretme sürecinin çözümlenmesine ve yorumlanmasına odaklanılmıştır.

Araştırma problemine yönelik olarak oluşturulan amaç ve alt amaçlara yönelik araştırma tasarım süreci Şekil 4’de yer almaktadır.

Şekil 4. Araştırma Tasarım Süreci

Çalışma Grubu

Nitel araştırma yönteminde, çalışılan konunun derinlemesine incelenmesi için; çalışma grubunun belirlenmesinde çeşitlilik, farklılık ve aykırılıkların ortaya çıkarılması beklenir (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s.39-40). Nitel araştırma yönteminde, zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen olgu ve olayların keşfedilmesi ve açıklanmasında amaçlı örnekleme yöntemleri kullanılmaktadır. Bu çalışmada, ortaokul görsel sanatlar dersi mevcut durumunun ortaya konulması için devlet okullarında görev yapan görsel sanatlar öğretmenleri ile çalışılmıştır. Çalışmada yer alacak okulların ve öğretmenlerin belirlenmesinde kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme yönteminde araştırmacı, diğer örnekleme yöntemlerini kullanma olanağının bulunmadığı durumlarda; yakın olan ve erişilmesi kolay olan örnekleme seçer (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 113). Araştırmacının, Ankara ve Bursa'da ikamet etmesi nedeniyle bu iki ilde yer alan devlet okullarının belirlenmesi uygun görülmüştür. Bu kapsamda Ankara ve Bursa ilinde farklı sosyo-ekonomik düzeyde ilçeler belirlenmiştir. Alt, orta ve yüksek sosyo-ekonomik düzeylere göre, Ankara ilinde Mamak, Etimesgut ve Çankaya semtlerinden; Bursa ilinde Yıldırım, Osmangazi ve Nilüfer semtlerinden ortaokullar seçilmiştir. Çalışma grubunun farklı sosyo-ekonomik bölgelerde yer alan ortaokullardan seçilmesi nitel araştırmada kullanılan aktarılabirlik kavramını sağlamaktadır. Nitel araştırmada, araştırma sonuçlarının benzer ortamlara aktarılabirliğinin sağlanması; nicel araştırmada evrene yapılan genellemenin dış geçerlilik olarak nitelendirilmesine karşılık gelmektedir. Ankara ve Bursa illerinden beşer ortaokul seçilerek toplam on ortaokul belirlenmiş ve gerekli izinler (EK 2) alınmıştır. Araştırma iki şehirde yürütüleceği için Millî Eğitim Bakanlığı'ndan araştırma izni alınmıştır. Araştırmanın çalışma grubu izin alınan ortaokullardan, okul yönetiminin bilgisi dahilinde görsel sanatlar öğretmenlerinin gönüllülük esasına dayalı olarak katılımıyla on üç öğretmen ile çalışılmıştır. Öğretmenlerin çalışmaya katılımlarında gönüllü olduklarını bildiren "Aydınlatılmış Onam Formu" (EK 5) hazırlanmış ve öğretmenlere onaylatılmıştır.

Veriler ve Toplanması

Temel nitel araştırma deseninde veriler; görüşmeler, gözlemler ya da doküman analizi yoluyla toplanır. Hangi soruların sorulduğu, neyin gözlemlendiği, hangi dokümanların ilişkili kabul edildiği çalışmanın teorik çerçevesine bağlıdır (Merriam, 2013, s. 22-23).

Ortaokul görsel sanatlar ders sürecinin araştırılmasına ilişkin gözlem ve görüşme araçlarının oluşturulması sırasında, öncelikle doküman incelemesi yapılmış ve açık uçlu anket

maddeleri hazırlanarak ön araştırma yapılmıştır. Görsel sanatlar öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunları belirlemek için hazırlanan açık uçlu anket soruları, Google Anket kullanılarak çevrim içi ortamda yayımlanmıştır. Görsel sanatlar öğretmenlerine ulaşabilmek için sosyal medyada yer alan öğretmen gruplarında ve “www.gorselsanatlar.org” sitesinde paylaşılmıştır. Hazırlanan anket soruları aşağıda belirtilmiştir.

Görsel Sanatlar Dersi Öğretiminde Karşılaştığınız Sorunlar Nelerdir?

- a. Öğretim programından kaynaklanan sorunlar.
- b. Dersin planlaması ile ilgili karşılaştığınız sorunlar.
- c. Dersin içeriği ile ilgili sorunlar.
- ç. Öğretim materyali/kitabı vb. eksikliğinden kaynaklanan sorunlar.
- d. Derste yaratıcı becerilerin geliştirilmesine yönelik sorunlar.
- e. Okulun fiziksel koşullarından kaynaklanan sorunlar.
- f. Yönetim, aile ve öğrencinin Görsel Sanatlar dersi algısına yönelik sorunlar.
- g. Öğrenim gördüğünüz eğitim fakültesinin öğretim niteliğinden kaynaklanan sorunlar.
- h. Mesleki gelişiminize yönelik karşılaştığınız sorunlar.

Çevrim içi ortamda, on yedi görsel sanatlar öğretmeni tarafından yanıtlanan sorular, veri toplama aracının oluşturmasında katkı sağlamıştır. Aynı zamanda veri toplama aracının geliştirilmesinde “www.gorselsanatlar.org” internet sitesinde öğretmenlerin görüntüledikleri konular ve paylaşımlar incelenmiştir.

Araştırmanın tasarlanmasında öncelikle görsel sanatlar dersi 2006, 2013 ve 2018 öğretim programlarının içeriği doküman incelemesi yöntemi ile araştırılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılan konuyla ilgili bilgi içeren yazılı materyallerin hepsini kapsar. Doküman incelemesi, görüşme veya gözlemler yoluyla elde edilen verileri desteklemek, çürütmek veya bulduğu sonuçlara alternatif açıklamalar getirmek amacıyla kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 197).

Araştırmada, yapılan ön hazırlık ve alanyazın araştırmasına dayalı olarak yarı yapılandırılmış gözlem formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Veri toplama araçları tez izleme komitesine sunulmuş ve gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Böylece araştırmanın inandırıcılığının sağlanması amacıyla uzman incelemesi ile veri toplama araçlarının uygulanabilirliğine ilişkin dönüt alınmıştır. Aynı zamanda hazırlanan veri toplama araçlarının Bursa ve Ankara’da birer okulda pilot uygulaması yapılmıştır. Pilot uygulama sonunda gözlem ve görüşme formu düzenlenerek, tez izleme komitesinden saha araştırması için onay alınmıştır.

Nitel araştırmada, birden fazla veri toplama yönteminin kullanılmasına ‘‘yöntem eşitilmesi’’ adı verilir. Bu süreçte elde edilen veriler birbirleriyle karşılaştırılır. Değişik yöntemlerin birlikte kullanılması, toplanan verilerin ve açıklamaların güvenirliğinin ve geçerliliğinin saptanmasında önemlidir (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 46). Araştırmada, görsel sanatlar ğretmenlerinin ders sürecine ilişkin ihtiyaçlarını görüşme yöntemi ile ortaya koymak yerine; doküman incelemesi ve gözlem süreci ile veri toplama yöntemi çeşitlendirilmiştir. Böylece araştırmanın i geçerliliğinin/inandırıcılığın sağlanmasına yönelik nlem alınmıştır.

Verilerin toplanmasında, örneklem sayısına ilişkin olarak, Lincoln ve Guba (1985; Akt. Merriam, 2013, s.79) ‘‘Doymunluk ve aşırılık seviyesine kadar seçmeyi tavsiye eder’’. Görsel sanatlar dersi gözleminde, bir konunun başından sonuna kadar tüm derslerde gözlem yapılmıştır. Sınıfların belirlenmesinde, ders konusunun ilk haftasından itibaren takip edilmesi gerektiği için, öğretmenin yıllık planına uygun olarak belirttiği sınıf düzeyinde gözlem yapılmıştır. Ancak araştırmacı, ortaokul kademesinin tüm sınıf düzeylerinde gözlem yapmaya çalışmıştır. Haftada 40 dakika olan görsel sanatlar dersinde gözlem süreci, konu içeriği ve öğretmenin belirlediği plan dahilinde üç ile beş hafta arasında farklılık göstermiştir. Araştırmacı saha çalışmasında uzun süreli etkileşim içinde bulunarak, yaklaşık 120 – 200 dakika arasında gözlem yapmıştır. Gözlem yapılan sınıflarda ses kayıt cihazı kullanılacağı ğretmen ve öğrencilere belirtilmiştir. On üç öğretmenin dersinde yapılan gözlem toplam 25 saat sürmüştür. Glaser ve Strauss (1967) araştırma sorusunun yanıtı olabilecek kavramların ve süreçlerin tekrar etmeye başladığı aşamaya (doymun noktası) kadar veri toplamaya devam edilmesini gerektiren bir örnekleme yaklaşımına işaret eder (Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2008, s.115).

Gözlem yönteminin sonunda her görsel sanatlar ğretmeni ile bireysel ve yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Görüşme öncesinde ğretmenlere ‘‘Aydınlatılmış Onam Formu’’ ile bilgi verilmiş ve ses kayıt cihazı kullanma konusunda bilgilendirme yapılmıştır. Yapılan görüşmelerin her biri 20 – 40 dakika sürmüş ve toplam 13 saat görüşme gerçekleştirilmiştir. Toplanan veriler incelendiğinde veri doymunluğuna ulaşıldığı için alan araştırmasının sonlandırılması uygun görülmüştür.

Alan araştırmasından elde edilen bulguların analizi, alanyazın araştırması ve doküman incelemesi sonucunda ortaokul görsel sanatlar dersi için öğretmenlerin yararlanabileceği modül nerisi hazırlanmıştır. Hazırlanan modül önerisinin uzman görüşüne sunulması için ‘‘Modül nerisinin Değerlendirilmesinde Uzman Görüşü Alma Formu’’ (EK 6) oluşturulmuştur. Uzman görüşü alma formu, her sınıf düzeyi için yapılandırılan etkinliklerin

uygunluğunun sorulmasını; etkinliklerin içeriğine yönelik öneri ve eleştirilerin belirtilmesini içermektedir. Modül önerisi ve uzman görüşü alma formu, tez izleme komitesi üyeleri ile sanat eğitimi alanından iki öğretim üyesi ve bir öğretmene gönderilerek dönütler alınmış ve görüşler doğrultusunda düzeltmeler yapılmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin çözümlenmesi sürecinde öncelikle gözlem sürecinde alınan ses kayıtları deşifre edilmiştir. Ses kaydından deşifre edilen gözlem metinleri ile ders sırasında “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” ile alınan ham saha notları bir araya getirilmiştir. Diğer veri toplama aracı olan görüşme yönteminden elde edilen ses kayıtları da araştırmacı tarafından deşifre edilmiştir. Gözlem ve görüşme deşifrelerin doğruluğunun teyit edilmesi için başka bir araştırmacı tarafından kontrol edilmiş, düzeltmeler yapılmıştır.

Nitel veri analizi, araştırma problemi ile ilişkili olarak verilerin, kavram ve temalarla sistematik bir biçimde betimlenmesi, analiz edilmesi ve yorumlanmasını içermektedir. Görsel sanatlar 2006, 2013 ve 2018 öğretim programlarının incelenmesi; programın amaçları, kazanımları ve ölçme ve değerlendirme uygulamaları başlıkları ile sınırlandırılmıştır. Öğretim programlarının; sanat eğitimi çerçevesinde geçirdiği teorik ve uygulama ile ilgili gelişmeler karşılaştırılarak analiz edilmiştir.

Araştırmada, gözlem ve görüşme yöntemlerinin veri analizinde, deşifre edilen metinler içerik analizi aşamaları kullanılarak araştırma problemine ilişkin kavramlara ulaşılmıştır. “İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek, tümevarımcı bir analizle verilerden yola çıkarak kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır.” (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s.227). Verilerin kodlanmasına, gözlem deşifre metninden başlanmıştır. Gözlem deşifreleri, yarı yapılandırılmış gözlem formu ile alınan ham saha notları okunarak verilerin analizinin ilk aşaması olan açık kodlama yapılmıştır. “Açık kodlama, deşifre edilmiş verilerde önemli fikir ve kavramların kodlarla işaretlenmesidir” (Christensen, Johnson ve Turner, 2015, s.421). Araştırmanın probleminden yola çıkarak görsel sanatlar dersinin ihtiyaçları çerçevesinde deşifreler incelenmiş, notlar alınarak açık kodlama yapılmıştır. Gözlem deşifrelerinin açık kodlama yapılmasının ardından tez danışmanı ve nitel araştırma yöntemi konusunda uzman olan tez izleme komitesi üyesi tarafından incelenmiş ve geri bildirimde bulunulmuştur. Deşifreler tekrar okunarak açık kodların birbirleriyle ilişkili olanları kendi içinde gruplandırılmıştır. Yapılan gruplandırılmayla beraber gözlem verilerine yönelik kategorilere ulaşılmıştır. “Açık kodlamanın gruplama süreci bazen eksen kodlama ya da analitik kodlama olarak da adlandırılmaktadır” (Corbin ve Strauss, 2007; Akt Merriam, 2013,

s.172). “İkinci aşama olarak eksen kodlaması ile hangi kavramların daha önemli olduğuna karar verilir ve bunlar belirli bir düzene oturtulur” (Christensen ve diğerleri, 2015, s.421). Yarı yapılandırılmış gözlem formunda “Derse giriş, tasarım, uygulama ve değerlendirme” olarak belirtilen ders süreci adımları tema olarak belirlenmiştir. Elde edilen kategoriler ders süreci adımlarına yönelik temalara göre yerleştirilmiştir.

Verilerin analizinde diğer veri toplama aracı olan yarı yapılandırılmış görüşme formunun deşifreleri de aynı şekilde incelenmiştir. Deşifreler, görüşme soruları dikkate alınarak incelenmiş ve ilgili olanlar açık kodlama ile belirlenmiştir. Gözlem ve görüşme verilerinden elde edilen kodlamalar birbiriyle karşılaştırılmış araştırma çerçevesinde ilişki kurularak gruplandırılmıştır. Merriam 2013’e göre; “Verilerin analiz süreci, verinin yinelenen bazı örüntülerini kategoriler ve temalar altında toplamaktır. Kategoriler, verilerin doğrudan kendisi değil, verilerinizden çıkarılan kavramlardır.” (s.168). Verilerin çözümlenmesi sonucunda elde edilen araştırma bulguları, araştırma problemine yönelik olarak sınırlanmış alan yazın araştırması ışığında tartışılmıştır.

BÖLÜM 4

BULGULAR VE YORUM

Bu araştırmanın genel amacı, Ortaokul Görsel Sanatlar dersi öğretiminin, eğitim hedeflerine uygun çağdaş içeriklerle geliştirilmesi için görsel sanatlar öğretmenlerine yönelik mesleki gelişim modülü oluşturulmasıdır. Çalışmanın alt amaçlarına yönelik olarak araştırma sürecinde,

1. Görsel sanatlar öğretim programlarının (2006, 2013, 2018) amaçlar, kazanım ve ölçme değerlendirme yaklaşımlarına yönelik değişim ve gelişimleri ortaya konulmuş,
2. Mevcut durumun belirlenmesine yönelik olarak gözlem sonuçları elde edilmiş,
3. Öğretmenlerin derse yönelik algıları ve ihtiyaçları görüşmelerle belirlenmiştir.

Bulgular ve yorum bölümünde araştırmanın alt amaçlarına yönelik elde edilen veriler analiz edilmiş; Görsel Sanatlar dersinin mevcut durumuna yönelik ihtiyaçlara ulaşılmıştır.

2006-2018 Yılları Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programlarının Değişim Ve Gelişimleri

Ortaokul Görsel Sanatlar dersine yönelik olarak 2006, 2013 ve 2018 yıllarında yayımlanan öğretim programlarının amaçları, kazanımları ve ölçme değerlendirme uygulamaları doküman incelemesi yöntemiyle ele alınmıştır. Öğretim programlarının; sanat eğitimi çerçevesinde geçirdikleri teorik ve uygulamalı gelişmeler karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir.

Görsel Sanatlar Öğretim Programlarının Amaçlar Çerçevesinde İncelenmesi

Görsel Sanatlar dersi 2006, 2013 ve 2018 öğretim programının amaçları, sanatsal ve toplumsal gelişmelere yer verilmesi ve çağdaş eğitim yaklaşımlarının benimsenmesi açısından incelenmiştir. Böylece öğretim programlarının geçirdiği değişim ve gelişimlerin ortaya konulması amaçlanmaktadır.

Görsel Sanatlar Dersi 2006 Öğretim Programı. Bu program, öğrenci merkezli anlayışla yapılandırmacı eğitim modeline göre oluşturulmuştur. Bilişim çağının ihtiyacı olarak öğrencilerin, yaratıcı, girişimci, sorun çözücü, bilgiyi yapılandırıcı ve dönüştürücü özelliklerinin geliştirilmesi hedeflenmiştir. Sanat eğitiminin, kişinin kendini gerçekleştirme, sağlıklı ve dengeli bir kimlik oluşturulmasındaki gerekliliği üzerinde durulmuştur. Ayrıca sanat eğitimi ile, toplum içi empati ve eleştirinin gerçekleştirilmesi; kendi kültürünü ve diğer

kültürleri anlama ve saygı duymaya katkı sağlanacağı belirtilmiştir. Aynı zamanda bilimsel ve teknolojik değişimlerin sebep olduğu toplumsal yaşamla ilgili olumsuzluklara çözüm üretebilen bireyler yetiştirmek amaçlanmıştır.

Programın vizyonu incelendiğinde sanat eğitiminin hem dengeli bir kişilik oluşturma hem de dengeli bir toplum oluşturmada yapıcı etkisi üzerinde durulduğu görülmüştür.

Görsel Sanatlar Dersi 2013 Öğretim Programı. Bu program, sanat eğitiminin sadece yeteneklilere değil her yaş grubu için gerekli olduğu vizyonunu içermektedir. Öğrencilerin farklı fikirlere ve kültürlere karşı empati kurması ve saygı duymasını sağlayamayı amaçlamıştır.

Görsel sanatlar programının 5-8. sınıflarda sanat çalışması oluşturma ve takdir etmede kişisel değer ve fikirlerin iletimi; sanatçıların formları, materyalleri ve sembolleri eserlerinde nasıl kullandıkları, yaratıcı sürecin araştırılması, sanat elemanları ve tasarım ilkelerinin kullanılmasıyla geleneksel ve çağdaş materyallerin kullanılarak tasarım yapılmasına (MEB, 2013) odaklanıldığı belirtilmiştir.

Güncel kültür-sanat nesnelere bilinçli olarak izleyen, sanat alanıyla ilgili meslekleri tanıyan, ifadelerine yer verilerek öğrencilerin entelektüel bir izleyici ve bilinçli bir tüketici olması hedeflenmiştir.

Görsel Sanatlar Dersi 2018 Öğretim Programı. Programın amaçları ve uygulamasında dikkat edilecek unsurlar incelendiğinde; 2013 öğretim programı ile büyük ölçüde benzerlik göstermiştir. Programın uygulamasında dikkat edilecek hususlar başlığında bazı açıklamaların ve ifadelerin eklendiği belirlenmiştir. Ders sürecinde, farklı öğretim yöntemleri kullanılarak bilgilerin ezberci olarak edinilmesinden kaçınılması gerektiği belirtilmiştir. Öğrencilere, çevresiyle ilgili ders sürecinde ele alınabilecek konu önerilerine açıklama getirilmiştir: Ekonomik, çevresel ve kültürel sürdürülebilirlik, sağlıklı beslenme, enerji tasarrufu vb. konular verilen önerilerden bazılarıdır. Öğrencinin bireysel farklılıklarını göz önünde bulundurarak esnek uygulamalara yer verilmesi belirtilmiştir. Güncel sanat örneklerine yer verilmesi ifadesi eklenmiştir. Öğretim programında yer alan değerlerin, açık veya örtük şekilde ders sürecinde benimsenmesi belirtilmiştir. Son olarak sanat alanında etik kavramının içeriğine açıklama getirilerek; başkasına ait eserlerin kopyalanmaması, akran değerlendirilmesinde nesnel ve objektif davranılması ve çalışmaların başkasına yaptırılmaması konularına vurgu yapılmıştır. Görsel sanatlarda etik kavramının, düzeye uygun açıklamalarla verilmesi, etik kavramına olan duyarlılığı arttırabilir.

Görsel Sanatlar Öğretim Programlarının Kazanımlar Çerçevesinde İncelenmesi

Görsel Sanatlar dersi 2006, 2013 ve 2018 öğretim programlarının içerdiği öğrenme alanları, yıllara göre öğrenme alanlarındaki kazanım sayıları ve kazanımların sınıf düzeyine göre dağılımı Tablo 1’de belirtilmiştir.

Tablo 1:

Görsel Sanatlar Dersi 2006, 2013, 2018 Öğretim Programları Kazanım Tablosu

Öğrenme Alanları	5. sınıf	6. sınıf	7. sınıf	8. sınıf
Görsel Sanatlarda Biçimlendirme (2006 öğretim programı)	10	9	9	7
Görsel İletişim ve Biçimlendirme (2013 öğretim programı)	7	9	8	9
Görsel İletişim ve Biçimlendirme (2018 öğretim programı)	7	9	8	9
Müze Bilinci (2006 öğretim programı)	5	7	10	8
Kültürel Miras (2013 öğretim programı)	4	6	4	4
Kültürel Miras (2018 öğretim programı)	5	6	4	4
Görsel Sanat Kültürü (2006 öğretim programı)	7	9	11	13
Sanat Eleştirisi ve Estetik (2013 öğretim prog)	7	6	8	7
Sanat Eleştirisi ve Estetik (2006 öğretim prog.)	7	6	8	7

Görsel Sanatlar dersi 2006, 2013 ve 2018 öğretim programlarının öğrenme alanlarına ilişkin kazanım tablosu incelendiğinde, 2006 yılı öğretim programı kazanım sayılarının daha fazla olduğu görülmektedir. 2006 öğretim programının “Görsel Sanatlarda Biçimlendirme” öğrenme alanı beşinci sınıf düzeyinde, “Kültürel Miras” öğrenme alanı yedinci ve sekizinci düzeylerinde ve “Görsel Sanat Kültürü” öğrenme alanı sekizinci sınıf düzeyinde kazanım sayılarının diğer yıllara göre daha fazla olduğu görülmektedir.

Tabloda, 2006 öğretim programı “Görsel Sanatlarda Biçimlendirme” öğrenme alanında, beşinci sınıfta on sekizinci sınıfta yedi kazanım olması; uygulama disiplinine beşinci sınıfta ağırlık verildiği ve sekizinci sınıfta etkisinin azaldığı söylenebilir. 2013 ve 2018 öğretim programının altıncı ve yedinci sınıfında “Görsel İletişim ve Biçimlendirme” öğrenme alanına ağırlık verildiği söylenebilir.

Tabloda 2006 öğretim programı “Müze Bilinci” öğrenme alanına, yedinci sınıfta düzeyinde ağırlık verildiği; 2013 ve 2018 öğretim programlarında “Kültürel Miras” öğrenme alanına, altıncı sınıf düzeyinde ağırlık verildiği görülmektedir. Ayrıca 2018 “Kültürel Miras” öğrenme alanı beşinci sınıf düzeyine, 2013 yılı öğretim programından farklı olarak, “G.5.2.1. Yerel kültürlere ait motifleri açıklar” kazanımı eklenmiştir.

Görsel Sanatlar dersi 2006 öğretim programı “Görsel Sanat Kültürü” öğrenme alanına yedinci ve sekizinci sınıfta ağırlık verildiği, 2013 ve 2018 öğretim programında “Sanat Eleştirisi ve Estetik” öğrenme alanına yedinci sınıfta ağırlık verildiği söylenebilir.

Görsel Sanatlar Öğretim Programlarının Kazanım İçeriklerinin İncelenmesi.

Görsel Sanatlar dersi 2006, 2013 ve 2018 öğretim programlarında yer alan kazanım içeriklerinin, dersin hedeflerinde oluşan değişim ve gelişimin ortaya konulması açısından ele alınması gerektiği düşünülmüştür. Bu nedenle sınıf düzeyi bakımından yıllara ve öğrenme alanlarına yönelik kazanımlar ele alınmıştır. Bu kazanımların içerikleri Tablo 2, 3 ve 4’de yer almaktadır.

Tablo 2:

Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı Beşinci Sınıf Kazanım İçerikleri

2006 Öğretim Programı	Görsel Sanatlarda Biçimlendirme	Kazanımlar, nokta, çizgi, leke, renk, simetrik-asimetrik ve doku gibi kavramları içermektedir. Sanat elemanları ve tasarım ilkelerinin öğretilmesi amaçlanmıştır. Uygulama çalışmasında, şarkı, türkü, şiir, masal, efsane gibi konuların ele alınması belirtilmiştir.
	Müze Bilinci	Müze, ören yeri, tarihi eser vb. alanların tanınmasını amaçlayan kazanımlara yer verilmiştir. Kazanımların ders sürecinde uygulanabilir nitelikte olduğu düşünülmemektedir.
	Görsel Sanat Kültürü	Sanatta duygu ve düşüncenin farklı sanat alanlarında (resim, heykel, fotoğraf vb.) ifade edilebileceği gibi hem de her öğrenci tarafından farklı yorumlanabileceği bilinci kazandırılmaya çalışılmıştır. Doğal ve kültürel güzelliklerin tanınması, korunması ve sanat çalışmalarında kaynak olarak kullanılmasını içermektedir.

(Devam ediyor)

Tablo 2: (Devam)

Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı Beşinci Sınıf Kazanım İçerikleri

2013 Öğretim Programı	Görsel İletişim ve Biçimlendirme	<p>Öğrenme alanında “iletişim” kavramının eklenmesiyle video, bilgisayar, fotoğraf makinası gibi dijital teknikler kazanımlara yansıtılmıştır.</p> <p>Diğer taraftan ölçü ve oran-orantıya uygun mekân ve insan figürü çizimi gibi gerçekçi anlayışa yönelik kazanımlara yer verilmiştir. Bu kazanım içeriklerinin hem sınıf düzeyine uygunluğu hem de öğretim programının yenilikçi bakış açısıyla çeliştiği düşünülmektedir.</p> <p>Uygulama çalışmasının oluşturulma sürecinde beyin fırtınası, tasarım, eskiz yapma gibi basamaklar belirlenmesinin olumlu bir katkı olduğu düşünülmektedir. Ayrıca, üç boyutlu sanat malzemeleri kullanılarak rölyef ve heykel çalışmaları oluşturulması kazanımının sınıf ve yaş düzeyine uygun olarak nasıl tasarlanabileceği belirtilebilir.</p>
2013 Öğretim Programı	Kültürel Miras	<p>Farklı kültürlerin arasındaki benzerlik ve farklılıkların ele alınması belirtilmiştir. Bu açıdan 2006 öğretim programına kıyasla global bir bakış açısı sağlandığı söylenebilir.</p> <p>Müze ve müze türlerinin ele alınması, müze ile kültürel miras arasında ilişki kurulmasına yönelik kazanım ile 2006 yılına kıyasla ders sürecinde uygulanabilir nitelikte olduğu düşünülmektedir.</p>
2013 Öğretim Programı	Sanat Eleştirisi ve Estetik	<p>Sanat eserinin, görsel özelliklerinin incelenmesi yanında sosyal ve kültürel özelliklere ilişkin, eserin yapıldığı dönem ile analiz edilmesi kazandırılmaya çalışılmıştır.</p> <p>Görsel sanat çalışmalarında etik kurallara uyulması ile ilgili kazanımın iletişim ve teknolojinin gelişmesine yönelik olarak ele alındığı düşünülmektedir. Teknoloji ve etik kavramlarıyla ilişki kurulması, programın toplumsal değişimleri göz önünde bulundurduğunu söylenebilir. Ancak ders sürecinde kullanımına ilişkin açıklamaya ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.</p>

(Devam ediyor)

Tablo 2: (Devam)

Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı Beşinci Sınıf Kazanım İçerikleri

2018 Öğretim Programı	Görsel İletişim ve Biçimlendirme	Kazanımlar 2018 öğretim programı ile aynıdır; ancak kazanımlara ilişkin açıklamalar eklenmiştir. Bu açıklamalar kazanımların daha iyi algılanması için oldukça yararlı olmuştur. “G. 5.1.2. Mekan olgusuna ilişkin ölçü ve oran kullanımı” kazanımına, “yakın-uzak, büyük-küçük ilişkisinin kurulması açıklaması” eklenerek; kazanımın kapsamı belirlenmiş ve yaş düzeyine uygunluğu sağlanmıştır.
	Kültürel Miras	“G.5.2.1. Yerel kültüre ait motifleri açıklar” kazanımı eklenmiştir. Bu kazanımın açıklamasında kültürümüze ait motiflerin anlamları üzerinde durulmuştur.
	Sanat Eleştirisi ve Estetik	2013 öğretim programı ile kazanımlar aynıdır. 2013 öğretim programında “Görsel sanat çalışmasında etik kurallara uyar” kazanımı ile ilgili açıklama eklenmiştir. Ancak açıklamada “Kazanımla ilgili değerler üzerinde durulmalıdır” ifadesiyle yüzeysel olduğu düşünülmektedir.

Görsel Sanatlar dersi 2006 öğretim programında “1. Müze, ören yeri, tarihî eser, anıt vb. ziyaretleri yapmaya istek duyar.” “5. Ülkemizin müze, ören yeri, tarihî eser, anıt vb. zenginliklere sahip olmasından gurur duyar.” gibi ölçülemeyen kazanımlara yer verilmiştir.

Beşinci sınıf düzeyine yönelik ele alınan öğretim programlarının kısmen gelişim içinde olduğu ortaya çıkmıştır.

Tablo 3:

Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı Altıncı Sınıf Kazanım İçerikleri

2006 Öğretim Programı	Görsel Sanatlarda Biçimlendirme	Üç boyutlu çalışmalar ve üç boyutluluk hissinin sağlanması ile ilgili kazanımlar bulunmaktadır. Yüzey üzerinde üç boyutluluk hissinin sağlanması için ışık-gölge kavramına ağırlık verilmiştir. Bu nedenle altıncı sınıflarda nesnenin birebir çiziminin ya da modle konusunun ön plana çıkarılması hedeflendiği düşünülmektedir.
	Müze Bilinci	Birinci kazanım olan “Müzedeki eserlerle, bu eserlerin ait oldukları dönemler arasında ilişki kurar” cümlesi müze eğitimi etkinliği ile ilişki kurulmuştur. Okul dışı öğrenme ortamına ilişkin anlayışın geliştirilmesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Ulusal kültür bilincinin sağlanmasına yönelik olarak Anadolu uygarlıklarına ait kazanımlara yer verilmiştir.
	Görsel Sanat Kültürü	Ulusal kültür bilincinin sağlanmasına yönelik kazanımlara yer verilmiştir. Sekizinci kazanım olan “Sanattaki niteliği insan eli ve duyarlılığının belirlediğini fark eder.” cümlesi sonuç ifadesi olarak kullanılmıştır.
2013 Öğretim Programı	Görsel İletişim ve Biçimlendirme	Görsel ifadenin yanı sıra yazılı, sözlü, ritmik ve drama ile farklı ifade yöntemleri ele alınmıştır. 2006 öğretim programında sınırlı olan sanat türleri ve teknikleri ile ilgili kazanımlar geliştirilmiştir. Diğer derslerle görsel sanatlar dersinin ilişkilendirilmesiyle ilgili kazanım yer almaktadır. Eğitimde bütünsel bir anlayışın sağlanması ve sanat yoluyla öğrenme görüşünün nispeten uygulanması açısından öğretim programı gelişim göstermiştir. Geleneksel (ebru, kaligrafi) ve çağdaş sanata ilişkin (asamblaj, modelleme) tekniklere yer verilmiştir. Ancak modelleme tekniği ile ilgili daha net açıklama yapılabilir.
	Kültürel Miras	El sanatlarının ve Anadolu uygarlıklarının tanınmasına yönelik kazanımlara yer verilmiştir. Görsel sanatlardaki mesleklere ilişkin kazanımın yer alması, dersin yaşamda karşılığının öğrenciler tarafından anlaşılması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

(Devam ediyor)

Tablo 3: (Devam)

Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı Altıncı Sınıf Kazanım İçerikleri

	Sanat Eleştirisi ve Estetik	<p>Sanat eleştirisi yönteminin eleştirel düşünme becerisi kazandırmasına yönelik kazanıma yer verilmiştir. Eleştirel düşünceye yer verilmesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Sanatçının eserinde yansıttığı duygu ve düşüncenin ortaya çıkarılması ve böylece bireysel ifadenin sanat eserine etkisinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Ayrıca öğrenme alanında yer alan kazanımların çok yakın anlamlara sahip olduğu düşünülmektedir.</p> <p>“6.3.2. Sanatçının eserinde yansıttığı duygu ve düşünceleri açıklar.”, “6.3.4. Sanatçıların niçin sanat eseri oluşturduklarını tartışır.”, “6.3.6. Sanat eserinin kişisel hisleri, duyguları ve estetik tepkiyi nasıl harekete geçirdiğini açıklar.” ve “6.3.5. Kişisel fikirlerin ve değer yargısının sanat eserinin değerlendirilmesindeki etkisini açıklar.”</p> <p>Kazanımları benzerlikleri nedeniyle düzenlenebilir ya da açıklamayla desteklenebilir.</p>
2018 Öğretim Programı	Görsel İletişim ve Biçimlendirme	<p>2013 öğretim programı kazanımlarıyla tamamen aynıdır. Kazanımlarla ilgili birkaç açıklama eklenmiş ve çıkarılmıştır.</p>
	Kültürel Miras	<p>2013 öğretim programı kazanımlarıyla tamamen aynıdır. Kazanımlarla ilgili açıklamalar eklenmiştir. Anadolu uygarlıklarının incelenmesine ilişkin kazanım açıklamasında yaratıcı drama yöntemi ve müze sepeti tekniğinden yararlanılması önerilmiştir. Konunun işlenişinde farklı yöntem ve tekniklerin kullanımına teşvik edilmesi açısından önemlidir.</p>
	Sanat Eleştirisi ve Estetik	<p>2013 öğretim programı ile aynı kazanımlara ve açıklamalara yer verilmiştir.</p>

Görsel Sanatlar dersi 2006 öğretim programının kazanımların belirlenmesinde oldukça ayrıntılı ve birbirine benzer kazanımlara yer verilmiştir. Örneğin, “Sanat eserlerini ve endüstri ürünlerini örneklerle açıklar.” ve “Sanat eserleri ile endüstri ürünlerini karşılaştırır.” kazanımlarında olduğu gibi “açıklar ve karşılaştırır” ifadeleri kullanılarak kazanım ifadesinin öğrenme düzeyine vurgu yapılmıştır. Görsel sanatlar 2013 öğretim programının kazanımlarında sanat eğitimi çerçevesinde değişim ve gelişimin olduğu düşünülmektedir.

Tablo 4:

Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı Yedinci Sınıf Kazanım İçerikleri

	Görsel Sanatlarda Biçimlendirme	Altıncı sınıfta üç boyutluluk ve modle konularından sonra, yedinci sınıfta nesnelere sadeleştirilerek çiziminin kazandırılması amaçlanmıştır. Bunun için nesne ve figürlerin geometrik biçimlere dönüştürülmesi ile ilgili kazanımlar yer alır. Ayrıca öğrencilerin sanat elemanları ve tasarım ilkelerini kazandığı düşünülerek uygulaması beklenir.
2006 Öğretim Programı	Müze Bilinci	Ulusal kültürün, müzelerin, tarihi ve sanat eserlerinin önemini kavranmasına ilişkin kazanımlar yer almaktadır. Bazı kazanımların ölçülebilir nitelikte olmadığı düşünülmektedir. Önceki yıllara göre tarihi eser kaçakçılığının tartışılması ile ilgili kazanıma yer verilmesinin olumlu bir katkı olduğu düşünülmektedir. Ayrıca bulunan bir tarihi eserin müzeye ulaştırılması yönünde bilinç kazandırılmaya çalışılmıştır. Bu kazanımları içeren etkinlik önerilerinde, farklı yöntem ve tekniklerin kullanıldığı ders süreci anlatılmıştır.
2006 Öğretim Programı	Görsel Sanat Kültürü	Kazanımlarda, pek çok konuya yönelik beceri geliştirilmesi hedeflenmiştir. Doğanın, sanat eserinin oluşumundaki rolü, soyut ve somut ifade, grafikte tasarımı sembol, renk kavramının işlevi ve piktogramlar, sanatçının çevresinden etkilenerek eser ortaya koyması, sanat eserinin sanatçı ve toplum arasında iletişim aracı olması, güzellik kavramının kültürlere göre değeri, eserin neden gerçeğe benzemek zorunda olmadığı ve yaşanan çevrenin yöresel özelliklerinden yararlanılarak görsel çalışmalar yapılması gibi karma konulara yer verilmiştir. Bu kazanımların yedinci sınıfta kazandırılmasının mümkün olmadığı düşünülmektedir. Bu nedenle kazanımların daha üst anlamlarda toplanması ya da diğer sınıf düzeylerine paylaşılması önerilebilir.
2013 Öğretim Programı	Görsel İletişim ve Biçimlendirme	Yedinci sınıfta öğrencilerin sanat tekniklerini kullanmada, perspektif tekniklerini kullanmada, üç boyutlu çalışmalar yapma ve gözleme dayalı çizimleri uygulamada yetkinliğe ulaşmış oldukları düşünülerek kazanımlar hazırlanmıştır. Geleneksel ve çağdaş teknikler açıklanarak, öğrencilerin bu teknikleri beraber kullanmaları belirtilmiştir. Beşinci sınıfta çağdaş tekniklere, altıncı sınıfta geleneksel tekniklere, yedinci sınıfta da geleneksel ve çağdaş tekniklerin birlikte kullanımı öğrencilere kazandırılmaya çalışılmıştır.

(Devam ediyor)

Tablo 4: (Devam)

Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı Yedinci Sınıf Kazanım İçerikleri

2013 Öğretim Programı	Kültürel Miras	Sanatın kültürel ve toplumsal ilişkilerinin incelendiği ve analiz edildiği kazanımlara yer verilmiştir.
	Sanat Eleştirisi ve Estetik	Sanat eleştirisi yönteminin tüm basamaklarına ve içerdikleri sorulara yer verilmiştir. Sanat eserlerinde ele alınan sembollerin yanı sıra, çağdaş medyadaki imaj, yazı ve sembollerin etkisi ele alınmıştır. Sanatta ve toplumda oluşan değişimlerin, öğretim programı kazanımlarında da ele alındığı görülmektedir. “G.7.3.4. Görsel sanat eserlerindeki sanatçının üslubunu fark eder.” kazanımının, kültürel miras alanında da kullanıldığı ortaya çıkmıştır. Kazanımların anlam olarak oldukça yakın olduğu ya da tekrar edildiği gözlemlenmiştir.
2018 Öğretim Programı	Görsel İletişim ve Biçimlendirme	Görsel Sanatlar 2013 öğretim programı kazanımları büyük ölçüde kullanılmıştır. 2018 öğretim programında kazanımlara açıklamalar eklenmiştir. “Ustalıkla kullanır” ifadesi, “birlikte kullanır” şeklinde düzenlenerek kazanım cümlesi ölçülebilir hale getirilmiştir.
	Kültürel Miras	“G.7.2.1. Sanat eserlerindeki üslupları açıklar.” Kazanımına açıklama eklenmiştir. Açıklamada, sanatçıların kullandıkları fırça darbeleri, renkleri, bilgi objeleri, konu seçimleri ve biçimlerin üslubu oluşturduğu ifade edilmiştir. Görsel sanatlar 2013 öğretim programıyla benzerlik göstermektedir.
	Sanat Eleştirisi ve Estetik	Görsel sanatlar 2013 öğretim programında yer alan sanat eleştirisi yönteminde anlaşılmayan soru cümlesi çıkarılmış ve bazı sözcük düzenlemeleri yapılmıştır. Diğer kazanımlar görsel sanatlar 2013 öğretim programıyla benzerlik göstermektedir.

2006 öğretim programında beşinci, altıncı ve yedinci sınıf “Görsel Sanatlarda Biçimlendirme” öğrenme alanı içerikleri benzerlik göstermektedir.

Tablo 5:

Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı Sekizinci Sınıf Kazanım İçerikleri

2006 Öğretim Programı	Görsel Sanatlarda Biçimlendirme	Büyük ölçüde önceki sınıf düzeylerinde ele alınan kazanımların tekrar edildiği görülmektedir. Altıncı kazanım olan “Çizgilerin kişiye özgü olduğu kavrar” cümlesiyle sekizinci sınıf düzeyinde, görsel sanatlar dersinin çizim ile sınırlandırıldığı düşünülmektedir. Bu görüşe paralel olarak canlı modelden desen çizimi etkinlik önerilerinde yer almaktadır.
	Müze Bilinci	Sekizinci sınıfta “Teknolojik gelişmelerin görsel sanatlara etkisini açıklar.” ifadesiyle teknolojiye yönelik kazanıma yer verilmiştir. Ayrıca internet üzerinden müze ziyareti yapılması ve kültürel mirasın bilişim teknolojileriyle ele alınmasına ilişkin yenilikler müze bilinci öğrenme alanında görülmüştür.
	Görsel Sanat Kültürü	Farklı sanat akımları, farklı sanat türleri ve farklı sanat ifade biçimlerine ilişkin birbirine yakın ve birbirini kapsayabilecek kazanımlar bulunmaktadır. Ayrıca sanat eserleri biçimsel olarak ele alınarak üslup ve tasarım ilkelerine yönelik farklılıkların incelendiği etkinlik önerileri bulunmaktadır.
2013 Öğretim Programı	Görsel İletişim ve Biçimlendirme	Hem konu olarak (ekonomi, çevre duyarlılığı, bilimsel ve teknolojik gelişmeler) hem de teknik olarak güncel sanata ilişkin kazanımlara yer verilmesiyle programın gelişim gösterdiği düşünülmektedir. Bunun yanında geleneksel içeriklere de yer verilmiştir. Tek ve iki kaçıslı perspektif; kuş bakışı, balık gözü gibi bakış açılarıyla çizime yer verilmiştir.
	Kültürel Miras	Sanat eserinin biçimsel ve sosyal olarak ele alınmasının yanında sekizinci sınıfta, sanat eserinin yapıldığı dönem, ekonomik ve politik anlamda ele alınmıştır.
	Sanat Eleştirisi ve Estetik	“Sanat eleştirisi ve estetiğe yönelik kazanımların net olarak ifade edilmediği düşünülmektedir. Ayrıca popüler kültürün günümüz görsel sanatlara etkisini içeren kazanımın, günlük yaşamla öğretim programı ilişkisinin kurulması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

(Devam ediyor)

Tablo 5: (Devam)

Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı Sekizinci Sınıf Kazanım İçerikleri

2018 Öğretim Programı	Görsel İletişim ve Biçimlendirme	Görsel sanatlar 2013 öğretim programı kazanımlarının açıklamalarına yer verilmiştir. “G.8.1.4. Yazı ve görsel kullanarak görsel sanat çalışması oluşturur.” kazanımıyla afiş ve karikatür çalışmalarının kastedildiği açıklamalarda belirtilmiştir.
	Kültürel Miras	Görsel sanatlar 2013 öğretim programı kazanımlarının açıklamalarına yer verilmiştir. “G.8.2.2. Sanatçıların toplumda üstlendiği rolleri yorumlar.” Kazanımına yapılan açıklamayla özel gereksinimli bireyler için hazırlanan kamu spotu örneklerine yer verilebileceği açıklanmıştır. Açıklamalar ile kazanımın kapsamı konusunda fikir elde edilmiştir.
	Sanat Eleştirisi ve Estetik	Görsel sanatlar 2013 öğretim programı kazanımlarının açıklamalarına yer verilmiştir. “G.8.3.6. Çağdaş medyadaki imaj, yazı ve sembol gibi unsurların etkisini analiz eder.” kazanımında; marka ve şirketlerin kullandığı kurumsal kimlik tasarımlarının, tanıtım ve ekonomik anlamda etkisinin vurgulandığı yapılan açıklamayla anlaşılmıştır.

2006 öğretim programı müze bilinci öğrenme alanı kazanımlarının sınıf düzeylerine göre gelişen içeriklere sahip olması sebebiyle daha iyi yapılandırıldığı söylenebilir. Ayrıca etkinlik önerisinde, müze eğitimine ilişkin çeşitli içeriklere yer verilmiştir.

2006 Öğretim programında Atatürkçülük, ara disiplinler (rehberlik ve psikolojik danışma, insan hakları ve vatandaşlık, spor kültürü ve olimpiik eğitim, girişimcilik, özel eğitim, sağlık kültürü, kariyer bilinci) ve belirli gün ve haftalarla ilişkilendirilen konu, içerik ve kazanım tablosu yer almaktadır.

2013 öğretim programında hem geleneksel hem de güncel kazanımlara yer verilmiştir. 2018 öğretim programında, 2013 kazanımlarının tekrar etmesi yerine günümüz değişim ve gelişimlerine yönelik kazanımlara da yer verilebilir.

Görsel Sanatlar Öğretim Programlarının Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımları Çerçevesinde İncelenmesi

Görsel Sanatlar dersi 2006 öğretim programı, ölçme ve değerlendirme yaklaşımları incelendiğinde; dersin yaratıcılık, tutumlar, ilgiler, gibi duyuşsal ve devinimsel özellikleri içermesinden dolayı (MEB, 2006) farklı ölçme yöntemlerinin kullanılması önerilmiştir.

Ölçme değerlendirme yöntemleri olarak öz değerlendirme, grup değerlendirme, proje ödevleri ve ürün dosyası ayrıntılı şekilde açıklanmış ve örnekler verilmiştir.

Ölçme ve değerlendirme yöntemlerine yönelik verilen açıklamalardan önemli görülenler kısaca şu şekilde sıralanabilir. Öz değerlendirme ve grup değerlendirme yöntemlerinin, not amaçlı kullanılmadığı etkili öğrenmenin sağlanmasında yararlandığı belirtilmiştir. Ürün dosyası oluşturulmasında, öğrencinin beğenilen çalışmalarını bir dosya haline getirmek yerine; öğrencinin dersin hedeflerine ilişkin gelişim sürecinin ortaya konulması amaçlandığı açıklanmıştır. 2006 öğretim programında ölçme ve değerlendirme uygulamalarına ilişkin yeterli bilgi ve örneklere yer verildiği gözlemlenmiştir.

Görsel Sanatlar dersi 2013 öğretim programı, ölçme ve değerlendirme uygulamalarının öğrenmenin bir parçası olarak ele alınması anlayışı benimsemiştir. Ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin her öğrencinin kendi gelişim sürecine yönelik olması; ders sürecinde, sürekli ve çok yönlü ele alınmasını belirtmiştir. Kullanılabilecek ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin neler olduğu sıralanarak bilgi verilmiştir.

Görsel Sanatlar dersi 2018 öğretim programı ölçme ve değerlendirme yaklaşımı; “standart, herkese uygun” bir değerlendirme anlayışı yerine “çeşitli ve esnek” ölçme uygulamalarını benimsemiştir. “Eğitim süreci; birey, ders içeriği, sosyal ortam, okul imkânları gibi, iç ve dış dinamiklerden etkilenmektedir. Bu nedenle nitelikli ölçme ve değerlendirme uygulamalarının öğretim programı ile sağlanamayacağı, bu sorumluluğun öğretmen ve eğitim uygulayıcılarında olduğu belirtilmiştir.” (MEB, 2018)

Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında öğretmenlere sorumluluk ve özgürlük sağlanmış; bu süreçte dikkat edilmesi beklenenler “ölçme değerlendirme ilkeleri” olarak maddeler halinde sunulmuştur. Bu maddelerde ölçme ve değerlendirme ile dersin kazanımları arasında ilişki kurulması, tek tip ölçme yönteminden kaçınılması, sadece bilişsel hedef alanı değil duyuşsal ve psikomotor alanların da ölçülmesi, değerlendirme sürecine öğrencilerin aktif katılımının sağlanması ilkelerine yer verilmiştir. 2018 öğretim programı ölçme ve değerlendirme uygulamasının yenilikçi bir anlayışla oluşturulması sebebiyle 2006 ve 2013 öğretim programlarından ayrıldığı görülmektedir.

Gözlem Bulgularının Analizi

Tez araştırmasında, görsel sanatlar dersinde kullanılan yarı yapılandırılmış gözlem formunda (Ek 4) sınıf ortamının özelliklerine ilişkin sorulara yer verilmiştir. Sınıfın öğrenci sayısı, dersin atölyede mi yoksa sınıfta mı işlendiği ve öğretmenin meslek yılı sorularının

yanıtları toplanmıştır. Buna göre 13 görsel sanatlar dersi öğretmeninin dersinde toplanan veriler sonucu elde edilen demografik özellikler Tablo 6’da yer almaktadır.

Tablo 6:

Çalışma Grubunun Demografik Özellikleri

Öğretmen Kodu	Sınıf düzeyi	Öğrenci sayısı	Sınıf / atölye	Meslek yılı
BUR/N1/E1	8. sınıf	25	Sınıf	32
BUR/N2/K2	6. sınıf	31	Atölye	4
BUR/N2/E3	5. sınıf	32	Atölye	26
BUR/O1/K4	6. sınıf	33	Sınıf	4
BUR/O2/K5	7. sınıf	18	Sınıf	8
BUR/O2/K6	8. sınıf	21	Sınıf	10
BUR/Y1/K7	7. sınıf	17	Sınıf	6
BUR/Y1/K8	6. sınıf	26	Sınıf	16
ANK/Ç1/K9	8. sınıf	33	Sınıf	28
ANK/E1/K10	7. sınıf	30	Sınıf	19
ANK/E2/K11	7. sınıf	28	Sınıf	24
ANK/M1/K12	6. sınıf	30	Sınıf	25
ANK/M2/K13	5. sınıf	35	Sınıf	6

Tabloda ilk olarak, çalışma grubu öğretmenlerinin yıllık planına uygunluğuna yönelik olarak belirlenen sınıf düzeylerine yer verilmiştir. Ortaokul kademesinde yer alan tüm sınıf düzeyleri araştırma sürecine dahil edilmiştir. Altıncı ve yedinci sınıf düzeylerinde eşit olarak dörder sınıf; sekizinci sınıf düzeyinde üç sınıf ve beşinci sınıf düzeyinde iki sınıf araştırma sürecinde gözlemlenmiştir.

Tablo 6’da, gözlem yapılan sınıfların öğrenci sayılarına ilişkin elde edilen veriler bulunmaktadır. Görsel sanatlar dersinin yapısı, teorik ve uygulamalı içeriklerden oluştu için dersin planlanmasında öğrenci sayısı önemli bir belirleyici olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle devlet okullarının ortaokul düzeyinde görsel sanatlar dersinin kaç kişilik sınıflarda işlendiğine yönelik veri elde edilmeye çalışılmıştır. Tez araştırmasında ulaşılan sınıfların öğrenci sayılarının ortalaması alınarak, görsel sanatlar dersinin sınıf mevcudunun 28 kişilik olabileceği sonucu elde edilmiştir.

Görsel sanatlar dersinin nitelikli uygulanışı açısından, dersin sınıf ortamında mı, atölye ortamında mı işlendiğine ilişkin verilere göre: gözlemlenen on üç dersin, ikisi atölye ortamında on biri sınıf ortamında yapılmıştır. Bu veriler, görsel sanatlar dersinin %85 oranında sınıf ortamında işlendiğini ortaya koymaktadır. Son olarak çalışma grubunda yer alan 13 öğretmenin, öğretmenlik meslek yılları incelendiğinde, en az dört yıl ile en çok otuz iki yıl aralığında mesleğini yapan farklı tecrübe aralıklarında öğretmen araştırmaya katılmıştır. Çalışma grubu öğretmenlerinin meslek yıllarına göre çeşitlilik göstermesi, mevcut durumun belirlenmesinde çalışmanın geçerliliğini sağlamaktadır.

Görsel sanatlar dersinin öğrenme-öğretme sürecinin gözlemlenmesinde ham saha notları ve ses kayıt deşifreleri bir araya getirilerek içerik analizi yapılmıştır. Araştırmanın problemine yönelik olarak içerik analizinde kavramlara ulaşılmaya çalışılmıştır. Yarı yapılandırılmış gözlem formunda yer alan derse giriş, tasarım, uygulama ve değerlendirme başlıkları altında kodlar ve kategoriler oluşturulmuştur. Görsel sanatlar dersi gözlemlerinin analizi sonucunda ortaya çıkan tema ve kategoriler Tablo 7’de belirtilmiştir.

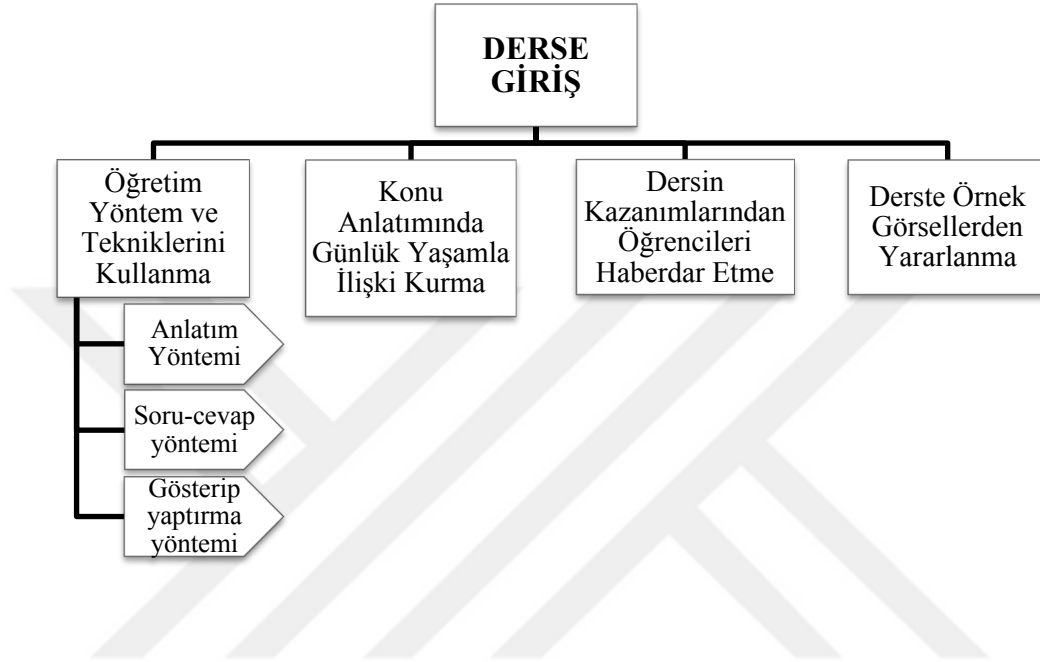
Tablo 7:

Ortaokul Görsel Sanatlar Ders Sürecinin Gözlemlerine İlişkin Tema ve Kategoriler

Tema	Kategori
Derse giriş	Öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanımı (Anlatım yöntemi, soru-cevap yöntemi, gösterip yaptırma yöntemi)
	Konunun günlük yaşamla ilişkisi
	Dersin kazanımlarından öğrencileri haberdar etme
Tasarım	Derste örnek görsellerden yararlanılması
	Tasarımda (ön araştırmada) düşünme becerilerini geliştirici yönlendirmelerde bulunma
Uygulama	Öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alma
	Uygulamanın adımlarını anlaşılır yönergelerle verme (Gösterip yaptırma tekniğinin kullanımı)
	Uygulamanın tüm öğrencilerin düzeyine uygunluğu (Akran desteğine ihtiyaç, öğretmene olan bağımlılık)
Değerlendirme	Ders akışının planlanan süreye uygunluğu
	Değerlendirme sürecinin planlanması
	Değerlendirme ölçütleri hakkında öğrencinin bilgilendirilmesi
	Çalışmanın hedef-sonuç ilişkisinin kurulması

Derse Giriş

Derse giriş temasına yönelik olarak ulaşılan kategoriler Şekil 5’de belirtilmiştir. Kategorilere yönelik bulgular açıklanmış ve yorumlar yapılmıştır.

Şekil 5. “Derse Giriş” Temasına İlişkin Kategoriler

Öğretim Yöntem ve Tekniklerinin Kullanımı. Çalışma grubunu kapsayan 13 öğretmenin, öğrenme öğretme sürecinde kullandıkları yöntem ve tekniklere bakıldığında dersin giriş kısmında genellikle anlatım ve soru-cevap yöntemi ile teorik bilginin verildiği görülmektedir. Anlatım yöntemini kullanan öğretmenlerden sadece iki tanesi, öğretim materyali olarak akıllı tahtayı kullanmıştır. Akıllı tahtanın kullanıldığı derslerde bilginin aktarılması daha etkili olmuştur.

Öğretmenlerin soru-cevap yöntemine özellikle derse giriş kısmında yer verdikleri gözlemlenmiştir. Soru-cevap yöntemi, öğrencilerin hazırbulunuşluk durumlarını ve ders öncesinde araştırma yapıp yapmadıklarını ortaya çıkarmak için kullanılmaktadır. Dersin gözlem sürecinde öğretmenlerin kullandıkları soru örnekleri şu şekildedir. “(...) Renkler çok güzel değil mi? (...) Desende bütünlük var mı?” (BUR/N2/E3). “(...) Çocuklar, doğadaki her nesnenin geometrik şekli vardır, doğru mu?” (BUR/Y1/K7). “Patates baskısıyla sayfa doldurulup bir hediye paketi yapılabilir değil mi?” (ANK/M2/K13).

Derste kullanılan soruların niteliği incelendiğinde, soru içinde yanıtın da verildiği ve kapalı uçlu sorular kullanıldığı gözlemlenmiştir. Soru-cevap yöntemi, öğrencilerin konu hakkında fikirlerini alma, onları derse dahil etme ve anlatım tekniğini desteklemek amacıyla kullanılmıştır.

Diğer taraftan, derse uygulama çalışması ile başlanması öğretim yöntem ve tekniklerinin sınırlı kullanılmasına yol açmaktadır. Bu durum öğrencilerin herhangi bir düşünme sürecine yönlendirilememesine sebep olmaktadır. Konu ve teknik belirleme arasındaki belirsizliğin ortadan kaldırılmasıyla öğrenme sürecinin etkili işlenmesi sağlanabilir. Çünkü dersin hedef davranışları ne kadar üst düzey düşünme becerilerini içerirse, sorulacak soruların niteliği de paralel olarak artacaktır.

Genel olarak derse giriş kısmında kullanılan öğretim yöntem ve teknikleri incelendiğinde; görsel sanatlar dersinin öğrenme-öğretme sürecinde sunuş yoluyla öğretim yaklaşımının benimsendiği görülmektedir. Öğrencilerin aktif katılımının sağlanması, anlamlı öğrenmenin ve üst düzey bilişsel becerilerinin geliştirilmesi açısından farklı öğretim yöntem ve tekniklerin kullanılmasına yönelik ihtiyaçların olduğu belirlenmiştir.

Öğretim yöntem ve tekniklerinden gösterip yaptırma tekniği, uygulama çalışmasına başlanmadan kullanılmıştır. Çalışma grubunda bulunan on öğretmen, uygulamanın nasıl yapılacağına ilişkin adımları ya genel olarak anlatmış ya da öğrencilerle bire bir iletişim kurarak göstermiştir. Gösterip yaptırma tekniğinin, uygulama adımlarının tüm öğrencilere aktarılmasında aksayan yönlerinin olduğu gözlemlenmiştir. Gösterip yaptırma tekniğini kullanan öğretmenler, tüm öğrencilere ulaşamadıkları için aynı anlatımı sık sık tekrar etmiş ve zaman sıkıntısı yaşamışlardır. Diğer taraftan uygulama adımları konusunda gösterilen yönergelere hâkim olamayan öğrencilerin, öğretmene sürekli ihtiyaç duyduğu gözlemlenmiştir. Ders sürecinde öğretmen, öğrencilerin sorularını tekrar tekrar yanıtlamaya ve birbir çalışmalar üzerinde göstermeye çalışmaktadır. Öğrenci sayısı ve ders süresi dikkate alındığında öğretmen her öğrenciyle birebir olarak ilgilenmekte zorlanmaktadır. Bunun yanında öğrenci çalışmalarında da gözle görülür bir ilerleme sağlanamamıştır.

Konu Anlatımında Günlük Hayatla İlişki Kurma. Çalışma grubunda yer alan öğretmenler, konu anlatımının somutlaştırılması için günlük yaşamdan örneklerle yer vermişlerdir. Böylece anlatımın öğrencilerin zihninde somutlaştırılması sağlanmaya çalışılmıştır. On üç görsel sanatlar öğretmenin altısı konu anlatımında günlük yaşam örneklerine yer vermişlerdir. Motif tasarımının anlatıldığı derste öğretmen, öğrencilerin çevrelerinde tekrar eden nesnelere hakkında örnek vermesini istemiştir. Mitoloji konusunda öğretmen “Şöyle diyebilir miyiz? Yunan mitolojisine göre doğa olaylarını tanrıların yönettiği

kabul edilmiştir” (ANK/E2/K11), ifadesiyle anlatımı yaşamla ilişkilendirerek somutlaştırmıştır. Ancak konu anlatımında gerçek yaşamla ilişkili deneyimlerin ele alındığı toplumsal, teknolojik ve iletişimsel vb. konulara yönelik içerik kullanılmamıştır.

Dersin Kazanımlarından Öğrencileri Haberdar Etme. Çalışma grubunda yer alan on üç görsel sanatlar öğretmeninden ikisi, dersin amacına yönelik öğrencilere açıklamada bulunmuştur. Derse yönelik açıklamaların özellikle uygulama tekniğinden beklenen sonuca ilişkin olduğu gözlemlenmiştir. Natürmort çalışmasının yapıldığı sınıfta öğretmen; “Gözünüzle fotoğraf çekeceksiniz, aynısını kâğıda yansıtacaksınız” (BUR/Y1/K7), ifadesiyle derste işlenen uygulama tekniğinin gerçeği birebir yansıtmayı amaçladığını belirtmiştir. Linol baskı çalışması yapılan sınıfta öğretmen, “Linol baskıyı tanımak için benzer bir çalışma yapacağız. Buradaki amaç taşırmadan boyayabilmek” (ANK/M1/K12), açıklaması ile uygulama tekniğinin amacı hakkında bilgi vermiştir.

Çalışma grubunda yer alan diğer on bir öğretmen ise dersin kazanımları konusunda herhangi bir açıklamada bulunmamıştır. Bu yüzden öğrenci dersin amacının, öğretmenin belirlediği uygulama çalışmasını tamamlamak olarak değerlendirmektedir. Dersin öğrenciler için ne anlam ifade ettiğine yönelik öğrenciler arasında geçen diyalog şu şekildedir.

“Öğrenci: Hocam silikonlu çalışmaya ne zaman bakacaksınız.

Öğrenci: Ona not vermeyeceğim diyor.

Öğrenci2: Niye yaptık?

Öğrenci: Öylesine boş oturmayaalım diye” (ANK/E1/K10).

Bu alıntıdan, öğrenciler için görsel sanatlar ders içeriğinin boş oturmamak için yapıldığı ve not verebilmek için bir ürün oluşturulduğu anlamına geldiği söylenebilir. Görsel sanatlar dersinde somut hedeflerin oluşturulmaması derse yönelik olumsuz tutumun pekişmesine sebep olmaktadır.

Derste Örnek Görsellerden Yararlanma. Görsel sanatlar öğretmeni, uygulama çalışması adımlarının nasıl olması gerektiğini açıklamak için örnek görsellerden yararlanmaktadır. Bu nedenle örnekler sayı olarak az ve çeşitlilik olarak da sınırlıdır. Öğretmenler örnek görselleri; tahtaya çizerek, akıllı tahtada “Google” görsellerden aratarak, cep telefonundan “Pinterest” uygulamasını kullanarak, siyah-beyaz çıktı alarak ya da anlatarak kullanmışlardır.

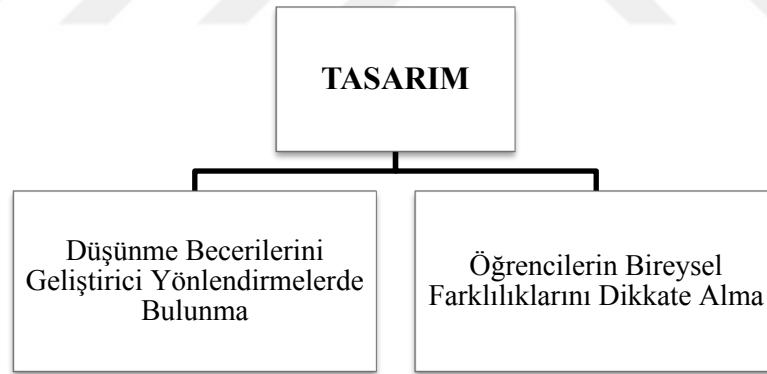
Derste örnek gösteriminin, uygulama çalışmasında öğrenciden beklenen sonuca ilişkin kullanıldığı gözlemlenmiştir. Bu nedenle gösterilen örnekler öğrencinin sanatsal gelişim düzeyine uygun olmalıdır. Aksi halde öğrencinin, gösterilen örneğe yakın bir sonuç

elde edememesi, derste başarısız ve yetersiz olduğunu düşünmesine sebep olabilir. Ebru tekniğinin uygulandığı derste; öğretmen hem malzeme hem de teknik açıdan profesyonel ebru örnekleri ve ebru tekniği ile süslenen gerçekçi çizimler göstermiştir. Ancak ebru tekniğinin uygulanması sonucunda, gösterilen örneklere ulaşamamıştır.

Öğretmenlerin, örnek gösterimi konusunda temkinli davrandıkları gözlemlenmiştir. “Yapacağınız resimlerde biraz kendi hayal gücünüzü oluşturun. Görselleri kapatabilir misin Murat?” (ANK/E2/K11) ifadesinde öğretmen akıllı tahtadan örnek gösterdikten sonra öğrencilerin kendi hayal güçlerini ortaya koyabilmeleri için görsellerin kapatılmasını istemiştir. Öğretmenler ya örnek göstermemeyi ya da örneği kısa süreli göstermeyi ve özellikle uygulama sürecinde kapatmayı tercih etmektedirler. Bununla ilgili olarak natürmort dersinde öğretmen; “Ben çizmek istemiyorum. Çünkü tahtadaki aynısını taklit edip deftere çiziyorlar” (BUR/Y1/K7), açıklamasında bulunmuştur.

Tasarım

Tasarım temasına yönelik olarak ulaşılan kategoriler Şekil 6’da belirtilmiştir. Kategorilere yönelik bulgular açıklanmış ve yorum yapılmıştır.

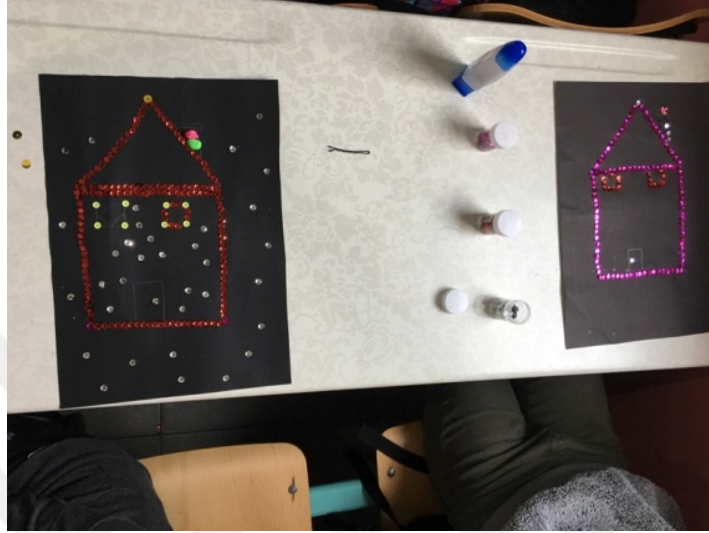

Şekil 6. “Tasarım” Temasına İlişkin Kategoriler

Tasarım Sürecinde Düşünme Becerilerini Geliştirici Yönlendirmelerde Bulunma. Tasarım süreci olarak anlatılmak istenen, öğrencilerin uygulama çalışması öncesinde düşünsel ve çizgisel planlama süreci olarak tanımlanabilir. Bu süreçte düşünme becerilerinin kullanılmasıyla, öğrencilerin fikirleri ortaya çıkarılabilir. Tasarım sürecinin etkililiği, teori ve uygulama bağlamının kurulması, uygulama çalışmasının nitelikli ilerlemesi ve sonuçlanması ile doğru orantılıdır.

Çalışma grubunu oluşturan on üç görsel sanatlar öğretmeninden ikisi uygulama çalışmasından önce öğrencileri tasarım yapımları konusunda yönlendirmiştir. Ancak tasarım

sürecinde öğrencilerin kendi kendilerine yaratıcı bir fikre ulaşmaları beklenmiştir. Motif tasarımı yapılan bir derste; “Birim tasarlıyoruz. Bu birim sizin zekanıza, sizin yaratıcılığınıza kalmış” (BUR/N1/E1), ifadesi ile tasarım süreci öğrencinin tek başına üstesinden gelmesi gereken bir süreç olarak ele alınmıştır. Tasarım sürecine planlı bir biçimde yer verilmemesinin sonucu olarak, sınıf içinde benzer çalışmaların ortaya çıktığı gözlemlenmiştir.

Görsel 1: Mozaik Çalışması

Mozaik çalışmasının yapıldığı derste “Hocam, ben vazo yapacağım, o da vazo yapıyor. Öğretmen: Senin hayalindeki vazo ile arkadaşının hayalindeki vazo farklıdır” (BUR/Y1/K8), ifadesinde, öğrenci sınıf içinde benzer çalışmaların oluşumunu fark etmiştir. Ancak öğretmen bireysel farklılıkların tasarımda da farklılık sağlayacağını açıklamıştır.

Gözlem sürecinde ortaokul görsel sanatlar dersi uygulama içeriğinde, görme eğitimi amaçlayan portre ve natürmort çalışmalarıyla karşılaşmıştır. Portre konusunu işleyen öğretmen, burun yapımı için öğrenciye şu şekilde yönlendirmede bulunmaktadır: “Virgül gibi burun, ters virgül gibi yapacaksın” (ANK/Ç1/K9). Portre ve natürmort tekniği kalıplaşmış temel bilgilerin öğretilmesiyle başlamaktadır. Ancak ortaokul düzeyine uygun olarak, öğrencilerin sadece görme becerilerine odaklanmadan natürmort ve portre çalışmalarının nasıl yapılabileceği tartışılabilir.

Öğrencinin kendiliğinden tasarım sürecinin üstesinden gelebileceği anlayışının aksine öğrenciyi tamamen sınırlandıran tasarım süreci de gözlemlenmiştir. Geometrik şekillerle ilgili beşinci sınıfta yapılan çalışmada; “Buradaki en önemli nokta, dört çizginin tek nokta üstünden geçmiş olması lazım. Daire şablonuyla, bu çizgilere teğet degecek bir çember çiz” (BUR/N2/E3), ifadesiyle öğrencinin tasarım sürecinde sınırlandırıldığı görülmektedir. Linol baskı dersinde öğretmen; “Bunun aynısından kimsede görmeyeceğim. Sen şunu yap, siyahla

çalış, başka renk değil. Duydun mu, siyah” (BUR/N2/K2), yönlendirmesiyle tasarım sürecinde öğrencilerin yapmaları gerekenler belirlenmiştir.

Saha araştırmasında üretilen uygulama çalışmaları incelendiğinde, tasarım sürecine yer verilmemesi nedeniyle öğrencilerin bireyselliklerini ortaya çıkaramadıkları, çalışmalarını tamamlayamadıkları hatta hiç başlayamadıkları gözlemlenmiştir.

Öğrencilerin Bireysel Farklılıklarını Dikkate Alma. Bireysel farklılıkların ortaya çıkarılması için ders sürecinin öğrenci merkezli bir anlayışla yapılandırılması gerekmektedir. Tasarım ve uygulama çalışması içerikleri öğrencinin bireyselliğini ortaya koyabilecek anlayışla geliştirilebilir. Görsel sanatlar dersi gözlemlerinde, öğretmenlerin uygulama çalışmasında izlenecek adımları oldukça kontrollü biçimde öğrencilere aktardıkları görülmüştür. Tüm öğrencilerin aynı adımları izlemeleri ve aynı hızda tamamlamaları beklenmektedir. “Benim yaptığının, benim tahtada çizdiğimin sırasını karıştırmayacaksınız. Sırayla gideceksiniz doğru bir şekilde” (BUR/N2/E3), biçiminde yönergelerle öğrencilerin uygulama çalışmasının adımlarına uymaları beklenmektedir.

Görsel sanatlar dersi gözlemlerinde, öğretmenlerin uygulama çalışması tekniğine yönelik yaklaşımları; öğrencinin bireyselliğinin keşfedilmesini etkileyen bir durum olarak ortaya çıkmaktadır. Örneğin beşinci sınıfta geometrik şekillerle yapılan kompozisyonda; “Kuru boyada önemli olan, bastıracaksın, kâğıt rengi altta gözükmeyecek” (BUR/N2/E3), ifadesiyle öğretmen tekniğin uygulanması konusunda kontrolcü davranmaktadır. Aynı zamanda sınıf düzeyi, konu, kâğıt boyutu ve teknik seçimi ilişkisi bakımından; öğretmenin yönergelerinin sebebi ele alınabilir.

Görsel 2: Ters Simetri ile Geometrik Kompozisyon Çalışması

Linol baskı çalışmasında yapılan sınıfta “Hocam, başka renk yapabilir miyiz? Öğretmen: Hayır tek renk çalışacağız” (ANK/M1/K12), ifadesi ile öğretmenin tekniği

sınırlandırdığı gözlemlenmiştir. Öğrencilerden tek renk seçmeleri ve herhangi bir tonlama yapmadan düz bir biçimde boyalamaları istenmiştir. (Görsel 3).

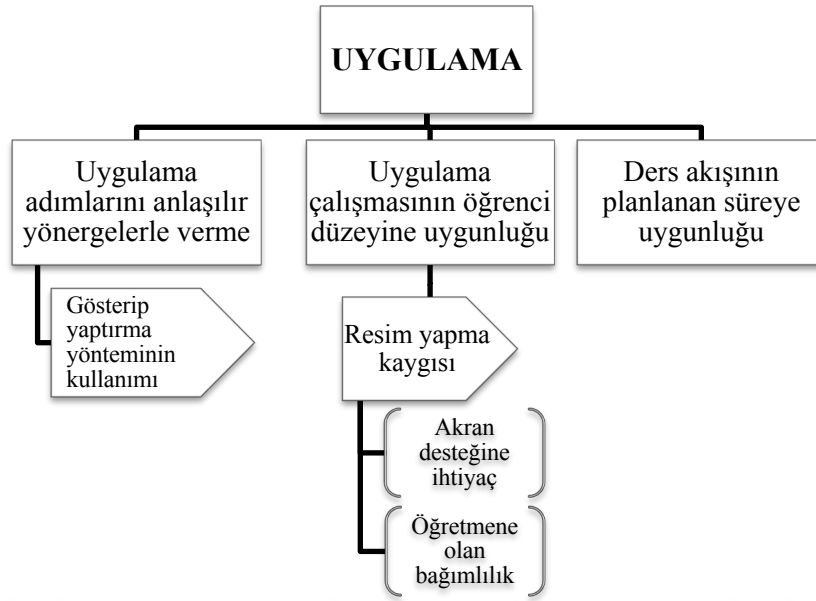
Görsel 3: Linol Çalışması

Gözlem sürecinde, uygulama çalışmasında öğrencilerin istedikleri boya tekniğini ve farklı geleneksel teknikleri bir arada kullandıkları dersler gözlemlenmiştir. Çalışma grubu öğretmenlerinden üçü uygulama çalışmasında öğrencilerin bireyselliğini ortaya çıkarabilecek ortam sağlamıştır. “Evet guaş boya, sulu boya, pastel boya, iyice ayrıntılı yerlerini boyayın” (ANK/E2/K11). “Suluboyayla kuru boyayı karıştırdık burada. Pastel boya çalışmalarının arkasını hep sulu boyayla boyattırırım” (BUR/O2/K6).

Mevcut durum incelendiğinde, uygulama adımlarının yapılandırılmış olması ve uygulama tekniği konusunda öğretmenlerin tutumu, öğrencilerin bireyselliklerini ortaya koymalarını etkilemektedir. Bu durumun sebebi olarak öğretmenlerin sınıf kontrolünü sağlamak için sınırlayıcı bir tutum sergiledikleri düşünülebilir.

Uygulama

Uygulama temasına yönelik olarak ulaşılan kategoriler belirtilmiştir. Kategorilere yönelik bulgular açıklanmış ve yorum yapılmıştır.

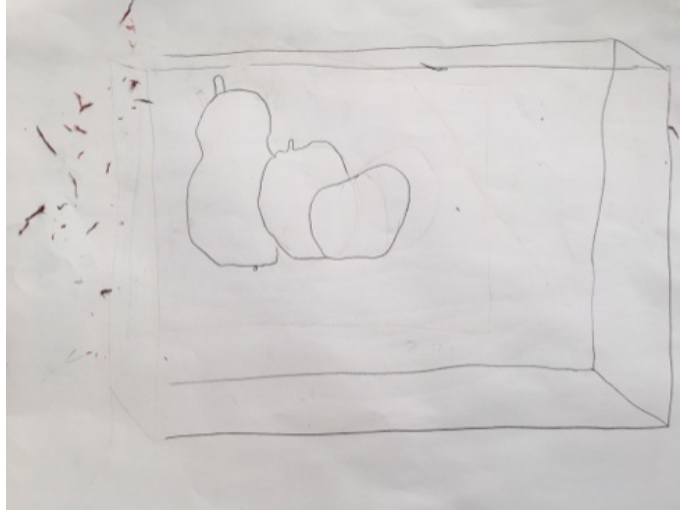

Şekil 7. “Uygulama” Temasına İlişin Kategoriler

Uygulamanın Adımlarını Anlaşılır Yönergelerle Verme. Çalışma grubu öğretmenlerinin, uygulama adımlarını tüm öğrencilere aktarmakta zorlandıkları gözlemlenmiştir. Üç boyutlu motif tasarımı yapılan sekizinci sınıfta öğretmen çerçeve yapımını ve motif tasarımı tekrar etmesine rağmen öğrenciler anlamakta oldukça zorlanmıştır. “Bakın arkadaşlar size anlatmak istediğimi anlamadınız” (BUR/N1/E1). (...) “Hayır, hayır sadece dışı, yahu bininci söyleyişim” (ANK/E1/K10). Üç boyutlu çalışmanın, tahtada çizerek anlatılması sebebiyle öğrencilerin zihinlerinde canlandırması ve uygulama adımlarını anlaması zaman almıştır.

Uygulama çalışmasına anlaşılır yönergeler verilmesi için çalışmada geliştirilmesi amaçlanan becerilerin ve uygulama adımlarının önceden belirlenmesi, planlanması gerekmektedir. Ancak gözlem sürecinde öğrencilere geç yönergeler verildiği gözlemlenmiştir. Bu durum öğrencinin ilerlemesini etkilemiş ve hevesini kırmıştır. Mozaik çalışmasına başlarken öğretmen; “Önce çiziminizi yapın. Deseni nasıl olacak ona karar verin”, yönergelerini vermiştir. Öğrenci çizimini tamamladıktan sonra, “Çok küçük çizerseniz süslemeniz de zor olur”, yönergeleri vererek öğrencinin çizime baştan başlaması istenmiştir.

Diğer taraftan konu seçiminde ön koşul olarak verilmesi gereken bilginin eksikliği de uygulama çalışmasının anlaşılmasını olumsuz etkilemektedir. Natürmort çalışmasının yapıldığı sınıfta öğretmen “Natürmort konusuna perspektif de giriyor tabi, perspektif görmemişler” (BUR/Y1/K7), ifadesiyle dersin önkoşulunun verilmediğini belirtmiştir. Bu nedenle öğrenciler resimlerinde, dikdörtgen prizma çizimini, “düzleme özelliği” ile göstermişlerdir.

Görsel 4: Natürmort Çizimi

Uygulama çalışmasında anlaşılır yönergeler verilmesinde gösterip yaptırma yöntemi kullanılmıştır. Gösterip yaptırma yönteminde, öğretmenin yakınında olan öğrenci grubunun çalışmayı anladığı; ancak öğretmenin uzağında olan öğrencilerin uygulamanın adımlarını kavramakta zorluk yaşadığı gözlemlenmiştir. Öğrencilerin çalışmaya ilişkin sordukları sorunun içeriğinden ve yaptıkları uygulama çalışmasının sonucundan bu çıkarım yapılmıştır. Ara renklerin öğretildiği sınıfta, öğretmen renk karışımını anlatırken uzakta oturan bir öğrenci, uygulama çalışmasında renkleri kâğıt üzerinde karıştırdığı için ara renklere ulaşamamıştır. “Bak orada kırmızıyla maviyi tam karıştırmamışsın ikisi ayrı ayrı gözüküyor” (BUR/N2/K2).

Uygulamanın tüm öğrencilerin düzeyine uygunluğu. Uygulama çalışmasının öğrencinin düzeyinin üzerinde olduğu derslerde öğrencilerin resim yapmaya yönelik dirençleri artmaktadır. Amblem ve logo tasarımı yapılan derste öğrenci tepkisini “Hocam ne amblemi neyin tasarımı yaa. Ya off hocam bir daha anlatın şunu ya” (BUR/O2/K5), ifadesiyle göstermiştir. Portre çalışmasının yapıldığı sınıfta “Hocam yardım etseniz.”, “Hocam beyaz kâğıt bana bakıyor, ben ona bakıyorum.”, “Hocam, çizseniz olmaz mı? Ya ama hocam ben nasıl yapayım! Bana bir resim çizenin kırk yıl kölesi olurum” (BUR/Y1/K7), biçiminde ifadelerle öğrencilerin resim yapma kaygılarının arttığı gözlemlenmiştir.

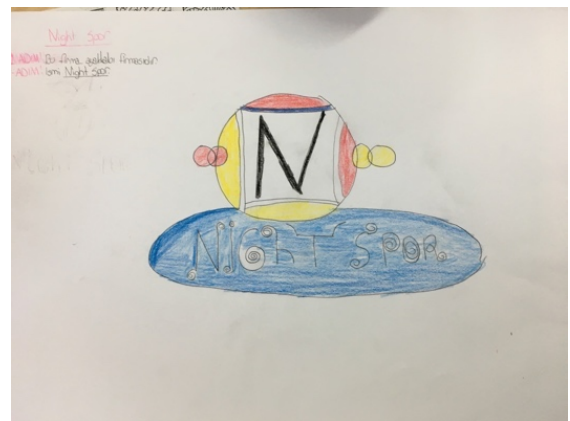
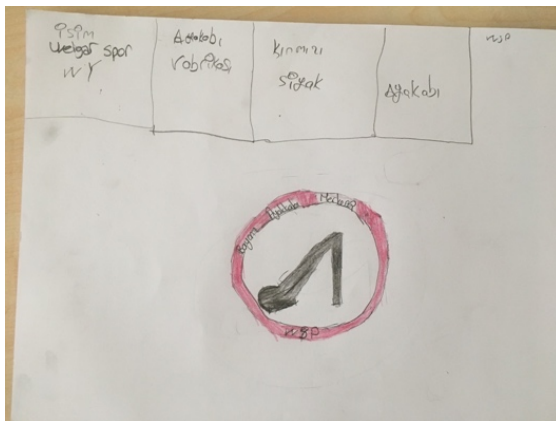
Bunun yanında uygulama çalışması öğrenci düzeyinin üzerinde olduğunda, öğrenci resim yapma kaygısının üstesinden gelmek için ya arkadaşıyla birlikte çalışmak istemiş ya da öğretmene olan bağımlılığını geliştirmiştir. “Öğrenci: Hocam bu ortak çalışmamız olur mu?” (ANK/Ç1/K9) ifadesiyle öğrenci akran desteğine ihtiyaç duyduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin birlikte çalışması bazı öğretmenler tarafından kabul edilmiş, bazıları tarafından

kabul edilmemiştir. Ders sürecinde akran desteğinden ya da grup çalışmalarından yararlanmak sosyal öğrenmeye katkısı olduğu gibi dersin öğrenme-öğretme süreci niteliğinin arttırılmasında da kullanılabilir.

Öğrencinin resim yapma kaygısının üstesinden gelmek için kullandığı diğer yol öğretmene olan bağımlılığını geliştirmesidir. “Öğretmen: Merve beni niye bekliyorsun? Öğrenci: (Merve) Şey boyamayı yapmak için” (BUR/O2/K6), ifadesinde görüldüğü üzere öğrenci öğretmen olmadan ilerleyememektedir. Portre yapılan sınıfta da benzer şekilde uygulama adımlarının gerçekleştirilmesinde öğretmene ihtiyaç duyulmaktadır. “Hocam bana kulak yapar mısınız? (...) Hocam burun çizemiyorum. Nasıl yapacağım? Hocam bize kafa çezecektiniz” (ANK/Ç1/K9) Öğrenci, çalışmasında sürekli onaylanmaya ve öğretmenin yanında olmasına ihtiyaç duymaktadır. Bu durum aynı zamanda konu belirlenmesinde gerçekçi çalışmaların ortaokul düzeyi öğrencileri için uygun olmadığı ile ilişkilendirilebilir.

Çalışma grubu gözlemlerinde, öğretmenin uygulama çalışmalarının ilerleyebilmesi için öğrencilere müdahale ettiği görülmüştür. “Arkasına alevler çıkıyor gibi yapabilirsin. Şimdi böyle boyayalım, boyalarını getir göstereyim” (BUR/O2/K6). Bu durumun öğrencinin öğretmene olan bağımlılığını arttırdığı ve öğrencilerin çalışmalarını, öğretmen olmadan, geliştiremediği gözlemlenmiştir.

Ders Akışının Planlanan Süreye Uygunluğu. Görsel sanatlar ders gözlemlerinde, uygulama çalışmasını sınıfın tamamının bitirebildiği bir ders gözlemlenmemiştir. “Bitiren de var, yolun başında olan da var. Neden böyle oluyor, anlamıyorum?” (BUR/N2/E3)

Görsel 5: Amblem-Logo Tasarımı

Öğretmenler uygulama çalışmasının planlanan sürede bitmemesine yönelik olarak; derse bir hafta daha devam etme, eve ödev verme ya da dersi sonlandırıp yeni konuya geçme çözümlerini uygulamaktadır. Dersin planlanan süreye uymaması ile ilgili gözlem verileri şu şekildedir: “Efendim, üç hafta dedik. Şimdi sizin ailelerinizden de şikâyet geliyor. Eve ödev

vermiyoruz ama siz burada zamanı verimli kullanmadığınız için eve kalıyor o zaman iş” (BUR/N2/E3). Uygulama çalışmasının planlanan sürede bitirilmesi için evde de çalışarak daha hızlı sonuç elde edilebileceği belirtilmiştir. “Keşke şu tüyleri evde de biraz kesip hazırlasaydınız. Burada en azından direkt yapıştırır bitirirdik” (ANK/E1/K10). Diğer örnekte uygulama çalışmasının bir hafta daha sürmesi için öğretmen “Çocuklar haftaya yüzde yetmiş, yani buradaki yaklaşık 20 kişi bitirdiyse, yeni konuya geçeceğiz. Eğer yüzde yetmiş yani 20 kişiden az ise bir hafta daha uzatacağız” (BUR/N2/E3) koşulunu getirmiştir.

Bunun yanında sınıfın büyük çoğunluğunun bitirmemesine rağmen; bitirenler yeni konuya başlarken diğer öğrenciler çalışmalarını tamamlamaya devam etmektedir.

Bitiren arkadaşlarımız dersi boş geçirmesinler. Şu kâğıtlardan vereceğim (şablon). Kuru boya ve keçeli kalem kullanarak buraları renklendirerek süslüyorsunuz (yeni konu). Natürmort çalışmasını akıllı tahtadan bakarak yapmıştık. O çalışma birçoğunuzda yarımmiş. İsterseniz şu an onu açayım eksik olanlar tamamlasın (BUR/O2/K5).

Dersin planlanan süreye uyması ile ilgili sorunların yanında uygulama çalışmasının tamamlanması dersin sonlandığı anlamına da gelmektedir.

Değerlendirme

Değerlendirme temasına yönelik olarak ulaşılan kategoriler Şekil 8’de belirtilmiştir. Kategorilere yönelik bulgular açıklanmış ve yorum yapılmıştır.

Şekil 8. “Değerlendirme” Temasına İlişkin Kategoriler

Değerlendirme Sürecinin Planlanması. Görsel sanatlar dersi gözlemlerinde ölçme ve değerlendirme süreci uygulama çalışması ile sınırlandırılmıştır. “Haftaya yapan 100’ünü alır. Yapmayan da bir alır, bitti son hafta son” (ANK/E1/K10). Ders sürecini de kapsayan bir

ölçme-değerlendirme yaklaşımı benimsenmemiştir. “Evet şimdi yeni konuya geçelim ondan sonra mitoloji ile ilgili yaptığımız resimlerimizi değerlendirelim” (ANK/E2/K11).

Bir öğretmen, ölçme-değerlendirme sürecinde ürün dosyası yöntemini kullandığını belirtmiştir. “Üç not veriyorum, iki ders içi etkinlik, bir tane de ürün dosyası notu. Ürün dosyasına öğrenciler, en beğendiği çalışmalarını getirip bana teslim ediyorlar, ben dosya yapıyorum. Aynı zamanda sergiye koyuyoruz” (BUR/N1/E1). Ürün dosyası uygulamasının amacı öğrencinin gelişimini ortaya koymakken bu örnekte beğenilen çalışmaların toplanması amacıyla kullanılmıştır.

Bir başka öğretmen, kullandığı ölçme aracına yönelik “Artı, eksi veriyorum. Çok beğendiklerime, sergi için ayırdıklarına yıldız veriyorum. Diğer çalışmalarını toparlayıp, onları nota dönüştürüyorum. Ama her çalışmaya not vermiyorum” (ANK/M1/K12), ifadesiyle ölçme-değerlendirme sürecini nasıl planladığını belirtmiştir.

Değerlendirme Ölçütleri Hakkında Öğrencinin Bilgilendirilmesi. Araştırmada gözlem yapılan dersler incelendiğinde, değerlendirme yapan öğretmenlerin ölçütler hakkında bilgi vermedikleri gözlemlenmiştir. Ayrıca öğretmenler, uygulama çalışması ile ilgili ölçülebilir ölçütler kullanmamışlardır. “Hoşuma gitti. Bakın çok güzel. Size göstermek istedim. Güzel ve temiz çalışmış” (BUR/Y1/K7). “Estetik bakış açısı, kâğıdı kullanım şekli, düzen, temizlik, renkleri kullanma biçimi, hayal gücü. Bunların hepsini kullanarak not vermek istiyorum” (ANK/E1/K10).

Sıklıkla karşılaşılan diğer bir durum da öğretmenlerin herhangi bir ölçme-değerlendirme uygulaması kullanmadan tamamlanan çalışmalara yüz puan vermesidir. “Şu an çalışmayı tamamladı 100 puanı aldılar benden. Sonrasında yeni çalışmalar. Zaten birkaç çalışmayı birleştirip yaparım” (ANK/Ç1/K9).

2018 öğretim programının öğretmenlere tanıdığı özgürlükler mevcut durumda bazı öğretmenlerin öznel değerlendirmeler yapmalarına yol açmıştır. “Öğretmen: Not verirken böyle prosedürüne uygun şekilde puanlamalar yapmıyorum, şimdi çok daha rahatım” (ANK/E2/K11).

Dersin hedef-sonuç ilişkisinin kurulması. Dersin sürecine ilişkin kazanımların neler olduğu ve uygulama çalışmasının neden yapıldığına ilişkin öğrencilerin bilgilendirilmesi; öğrenme sürecinin anlamlı hale getirilmesini sağlayabilir. Ders sürecinde sergilediği çalışma ile ölçme-değerlendirme sonucu arasında ilişki kurarak; öğrenme sorumluluğunu üstlenebilir. Öğretmenlerin dersin hedefleri ve uygulama çalışmalarının değerlendirmesinde öğrencilerle hedef-sonuç ilişkisinin kurulmasına yönelik bir etkileşimde

bulunmadığı gözlemlenmiştir. “Yalnız tek, tek yapmışsın ama ben çift kanat istiyorum” (ANK/E1/10), ifadesinde öğretmen istediği sonuç ile öğrencinin yaptığı arasında ilişki kurmuştur.

Ayrıca dersin sonunda öğretmenin öğrencilerle herhangi bir iletişime geçmediği, çalışmaların yorumlanmadığı gözlemlenmiştir. “Bitti artık. Tabii, tabii bir işimiz kalmadı yani. Şimdi ben bunlara yeni ne yaptıracaktım onu düşünüyorum da” (ANK/M1/K12).

Görüşme Bulgularının Analizi

Tez araştırmasının alt amaçlarından, ortaokul görsel sanatlar öğretmenlerinin ihtiyaçlarını belirlemek için yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Yapılan görüşmelerde hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme soruları (Ek 4) öğretmenlere bireysel olarak sorularak yanıtları alınmıştır.

Görüşme Soruları

- Görsel Sanatlar dersi nasıl işlenmelidir? (Halihazırda nasıl uygulanıyor?)
- Sizce iyi bir görsel sanatlar öğretmeni dersini nasıl işler? (Derse giriş, konu seçimi, öğrenme-öğretme süreci)
- Görsel sanatlar dersini planlarken konu (öğrenme-öğretme süreci) ve içerik belirlemeyi nasıl planlıyorsunuz?
- Derslerinizde en sık hangi öğrenme alanına yer veriyorsunuz? Neden?
- Görsel Sanatlar dersi başka hangi branşlarla uyumlu işlenebilir? Nasıl? (Sizin disiplinlerarası bir çalışmanız oldu mu?)
- Dersinizi planlarken uygulama tekniğinde ya da konu seçiminde zorlandığınız oldu mu? Bu konuda (Tüm öğrencilere ulaşabilecek bir ders tasarımı için) çözüm önerileriniz nelerdir?

Görüşme sorularından elde edilen yanıtlar, kodlar ve kategoriler oluşturularak içerik analizi yapılmıştır. Analiz sonucu ulaşılan bulgular ve yorumlar Tablo 8’de yer almaktadır.

Tablo 8:

Görüşme Soruları ve Kategoriler

Sorular	Kategoriler
Görsel sanatlar dersini nasıl işliyorsunuz?	Derse Giriş
	Örnek Görsellerden Yararlanma
	Malzeme Temini
	Uygulamaya Geçiş
	Uygulamanın içeriği
	Ölçme-Değerlendirme Sürecine Yer Verilmesi
	Sınıf Yönetimi
İdeal bir görsel sanatlar öğretmeni nasıl olmalıdır?	
Görsel Sanatlar dersinde konu, içerik belirleme, öğrenme-öğretme sürecini nasıl planlıyorsunuz?	İçerik Belirleme
	Dersin Planlanması
Sıklıkla hangi öğrenme alanlarına yer veriyorsunuz?	Sanat Tarihi
	Sanat Eleştirisi
	Kültürel Miras
Görsel Sanatlar dersini diğer branşlarla işliyor musunuz?	
İçerik ile ilgili önerileriniz nelerdir?	

Soru 1: Görsel Sanatlar Dersini Nasıl İşliyorsunuz?

Görsel sanatlar dersine ilişkin öğretmen görüşlerinden hareketle ulaşılan kategoriler Şekil 9’da belirtilmiştir. Kategorilere yönelik bulgular açıklanmış ve yorum yapılmıştır.

Şekil 9. Soru 1 Analiz Tablosu

Derse Giriş. Öğretmenler derse girişte soru-cevap yöntemi kullanarak, öğrencilerin ilgilerini çekmeye çalışmaktadır. “İşte böyle bir konumuz vardı, siz ne düşünüyorsunuz ve hangi bilgiler edindiniz? Bunlarla ilgili soru-cevap ile başlıyor dersimiz” (BUR/O1/K4). Bunun yanında öğretmen görüşlerinde, derse giriş kısmına ilişkin öğrencilerin tutumuyla ilgili olarak “Sadece anlatmaya yönelik konular olduğu zaman inanılmaz bir kargaşa oluyor. Sanki bir matematik öğretmenin hadi şimdi resim yapıyoruz demesi gibi kıyamet kopuyor” (BUR/Y1/K7), ifadesiyle öğrencilerin dersi uygulama çalışmasıyla özdeşleştirdiği belirtilmiştir. Bu durumda disipline dayalı görsel sanatlar eğitimi yaklaşımının, mevcut durumda uygulanması, öğretmenler ve öğrenciler tarafından benimsenmesi ile ilgili aksayan yönleri olduğu ortaya çıkmıştır.

Örnek Görsellerden Yararlanma. Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde, ders sürecinde örnek görsel göstermekten kaçındıklarını ifade edilmiştir. Bunun nedeni olarak öğrencilerin örneğin etkisinde kaldıklarını belirtmişlerdir. “Örnek çalışmayı gösterdiğimde çok etkileniyorlar ve aynısını yapmaya çalışıyorlar” (BUR/Y1/K8). Görsel sanatlar eğitimi alinyazında örnek görsellerden yararlanılmasının önemine yönelik açıklamalar bulunmaktadır. Ancak mevcut durumda, çalışma grubu öğretmenlerinin ortak fikri örnek görsellerin gösterilmesinde temkinli davranılması gerektiği yönündedir. “Aslında bizim branşımızda çok örnek göstermek doğru bir şey değil ama işte çocukların kafasında bazı şeyler bazen netleşmiyor. O zaman konuyla ilgili örnek varsa elimde gösteriyorum” (BUR/O2/K5).

Öğretmenlerin örnek görsellere nasıl ulaştıklarına yönelik ifadelerinde, kaynak olarak internet sitelerinden yararlandıkları görülmektedir. “Önceki yıllarda elimde sanat dergilerim olurdu, artık sanat dergileriyle sınıfa girmiyorum. Artık her şey telefonda akıllı telefonda. Bu Google’dan, görsel sanatlardan, Pinterest’ten olabilir” (ANK/E1/K10). Aynı

zamanda öğretim programının, nitelikli görseller ve çalışmalar yönünden desteklenmediği ve bu yüzden “Pinterest” uygulamasının sıklıkla kullanıldığı da ifade edilmiştir. “Müfredat beni çok yoğun görsel yönden zenginleştiremiyordu. Pinterest bizi kurtaran, aldığımız çok çalışma vardır” (ANK/Ç1/K9). Dersin planlanmasında kitaplar yerine internet sitelerinden daha fazla yararlanıldığı ortaya çıkmıştır.

Uygulamaya Geçiş. Görsel sanatlar eğitimini, beceri eğitiminden ayıran en önemli özellik, öğrencilerin özgün ve bireysel ifadelerinin ortaya çıkartılmasıdır. Öğretmenlerle yapılan görüşmede, uygulama çalışmasına başlamadan önce, öğrencileri nasıl yönlendirdikleri sorulmuştur. “Anlattığımız konunun anlaşılıp anlaşılmadığını görmek için çeşitli sorular yöneliyoruz. Soruların dönütleri eğer mantıklı, konuyu anladığına dair bir şeyler gösteriyorsa uygulamaya başlıyoruz” (BUR/N1/E1), ifadesinde derse giriş kısmından sonra uygulama sürecine başlandığı belirtilmiştir. Tasarım sürecine üst sınıflarda yer verildiğine ilişkin öğretmenin görüşü yer almaktadır “Bazen sekizlerde yaptırıyorum ama altılarda konu daha basit olduğu için pek yaptırıyorum” (BUR/Y1/K8). Görsel sanatlar dersinin niteliği konusunda alt ve üst sınıflar arasında farklı yaklaşımların olduğu belirtilmiştir. Ancak öğretim programında, tüm sınıf düzeylerine ilişkin kazanımlarda, öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor gelişimleri hedeflenmektedir.

Malzeme Temini. Görsel sanatlar dersinin teorik ve uygulamalı yapısı sebebiyle, öğrenci, öğretmen, veli ve okul yönetimi tarafından dersin sonunda mutlaka bir uygulama çalışması beklenmektedir. Uygulama çalışmasının gerçekleşebilmesi için malzeme temini olmazsa olmaz bir gereksinimdir. Bu açıdan okullar arasında sosyo-ekonomik farklılıklar malzeme teminini etkilemekte ve bu nedenle dersin içeriğinin toplumsal koşullara farklılık göstermesine sebep olmaktadır. “Resim defterini bile alamayan öğrenciler olabiliyor. Buna gücü olmayabiliyor. Hangi birine yetişeceksiniz” (BUR/O1/K4). Malzemenin getirilebilmesi için öğretmen düşük bütçe ile yapılabilecek konulara özen göstermekte ya da malzemesini temin edemeyen öğrencinin malzemesini kendi imkânlarıyla sağlamaya çalışmaktadır. “Getiremeyen olduğu zaman, bazen onu desteklemek, öğretmene düşüyor” (ANK/Ç1/K9). Tüm bunlar düşünüldüğü zaman malzeme temini dersin içeriğini belirleyen ve sonucunu etkileyen önemli değişkenlerden biridir diyebiliriz. “Sınıfın durumu da çok önemli, malzeme çok önemli, malzemeye göre konu belirliyorsun. Gördünüz çocukların boyları o kadar kalitesiz ki boya yapamıyoruz” (BUR/Y1/K7), şeklinde ifadeler yer almaktadır.

Diğer taraftan malzemenin uygulama çalışmasının odağında olması, dersi sınırlayıcı bir durum olarak da düşünülebilir. Çünkü öğretmenin hangi malzemenin, nasıl kullanılacağını

belirlemesi, ders sürecinde öğretmen kontrolünün sürmesine sebep olabilir. Oysa ki uygulama çalışmasından önce öğrencinin yapacağı çalışmada, hangi malzemeyle nasıl çalışacağına ilişkin deneyim kazanması sağlanabilir. Böylece öğrenciler uygulama çalışmalarında hangi yöntemi uygulayacağını, hangi malzemeyi getireceğini, çevresindeki imkânları nasıl kullanabileceklerini belirleyerek, yaratıcılıklarını ve bireyselliklerini ortaya çıkarmada daha özgür olacaklardır.

Uygulamanın İçeriği. Çalışma grubu ile yapılan görüşmelerde görsel sanatlar öğretmenlerinin kullandıkları uygulama çalışmaları ile ilgili görüşleri toplanarak bu kısımda analiz edilmiştir. Görsel sanatlar öğretmenleri uygulama çalışmasını planlarken sınıf düzeyini dikkate aldıklarını belirtmiştir. “Beşinci sınıflar ilkokuldan geldikleri için biraz daha onlara çocuksu daha böyle eğlenecek, deşarj olacak işler yaptırıyorum. Sekizlere onların yaşına uygun sanatsal içerikli çalışmalar yaptırıyorum” (ANK/E1/K10) ifadesi ile içeriğin, sınıf düzeyi göz önüne alınarak belirlendiği görülmektedir. Bir diğer öğretmenimiz ise beşinci sınıfta karakalem, üst sınıflarda da renk bilgisi verdiğini dile getirmiştir. Böylelikle öğrencide desen bilgisini oluşturmayı hedeflediği anlaşılmaktadır. “Beşinci ve altıncı sınıflarda alışmaları için karakalem ağırlıklı çalıştırırım. Yedide ve sekizde daha çok renk kullanıyorum” (BUR/Y1/K7). Diğer bir öğretmen ise ders saatinin uygulama tekniğine karar vermede önemli olduğu görüşünü belirtmiştir. “Sulu boyayı çocuklar ilkokulda daha çok kullanıyorlar sanıyorum. Ondan sulu boyayı daha çok yapmak istiyorlar. Ama sulu boya yaptığımız zamanda, daha fazla zamana ihtiyaç duyuyoruz” (BUR/N2/E3).

Ölçme-Değerlendirme Sürecine Yer Verilmesi. Yapılan görüşmelerde dersin değerlendirilme sürecinin, süre yetersizliği, öğrenci sayısının fazlalığı, değerlendirecek çok fazla çalışma olması gibi nedenler yüzünden aksadığı görülmektedir. “Tek ders 26 tane sınıfa giriyorum, uygulama çalışmalarını ayrı ayrı değerlendirecek olursak, bu hem büyük bir kâğıt israfı hem de bize büyük eziyet” (BUR/Y1/K7). Ayrıca “Dersimiz 40 dakika olduğu için her dersin sonucunda değerlendirme yaparsak konu işleyemeyeceğiz. Onun için üç ya da dört resim bitirdiğimizden sonra not veriyoruz” (BUR/N2/E3), ifadesi ile ders süresi yetersizliği nedeniye toplu değerlendirmelere yer verildiği belirtilmiştir.

Ayrıca ölçme-değerlendirme sürecinde kriterler oluşturularak ölçme aracı kullanılmasının yerine kontrol listesi uygulamalarına yer verilmiştir.

Biz burada iyi işten ziyade tamamlanmış işe bakıyoruz. İşte malzemesini getirmiş mi, zamanında çalışmasını bitirmiş mi, sınıf içerisinde düzene uymuş mu, çalışmasını tamamladıktan sonra etrafını temiz bırakmış mı, gibi kriterler var. Yani daha basit şeyler ortaokul öğrencilerine yönelik (BUR/O1/K4).

Aynı zamanda öğretmenler değerlendirme sürecinde, özellikle yüksek notlar vermeye çaba gösterdiklerini belirtmiştir. Çünkü öğrencinin derse ilgisinin artması, veli ve okul yönetiminden müdahale edilmemesi açısından ders notları olabildiğince yüksek tutulmaya çalışılmaktadır. “Onu mutlu edecek, motive edecek, güzel notlar veriyorum. Hiç yapmayan öğrenciye zayıf veriyorum” (BUR/O2/K6). Aslında bu durum değerlendirme kriterlerinin belirlenmesinde yaşanan olumsuzluklardan biri olarak da açıklanabilir.

Sınıf Yönetimi. Görsel sanatlar dersinde, haftalık ders saati ve kalabalık sınıflar gibi fiziksel koşullar sebebiyle öğretmenler, sınıf yönetimi konusunda daha kontrolcü olduklarını belirtmişlerdir. “Ders süremiz çok az olduğu için mümkün olduğunca o hakimiyeti sağlamaya çalışıyoruz” (BUR/O1/K4). Ders gözlemlerinde de benzer olarak, öğretmenin sınıf kontrolünü sağlamak için çaba sarf ettiği ve on beş dakika ders kontrolü için zaman harcadığı sınıflarla karşılaşılmıştır. “Öğrenciye dersi anlatmaya, göstermeye, uygulamaya çalışırken daha hareketli dikkat dağınıklığı yaşayan çocukları hakimiyetim altına almakta zorlanabiliyorum” (BUR/O1/K4), ifadesiyle fiziksel koşulların yanında dersin teorik ve uygulamalı yapısı nedeniyle öğretmenin sınıf yönetiminde zorlandığını belirtmiştir.

Ayrıca alt sosyo-ekonomik bölgede görev yapan öğretmen “Bu tarz okullarda disiplin sorunları çok fazla, öyle olunca da çocuğu boş bırakmamanız gerekiyor. Not verirken dahi onu bir şekilde oyalamanız lazım” (BUR/O2/K6), görüşüyle sınıf yönetiminin öğrenci profiline göre farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin meslek hayatında karşılaştığı durumlara yönelik sınıf yönetiminde çözümler geliştirdiği görülmektedir.

Soru 2: İdeal bir görsel sanatlar öğretmeni nasıl olmalıdır?

Görsel sanatlar öğretmenlerinin özelliklerine ilişkin, öğretmen görüşlerinde ulaşılan kategoriler belirtilmiştir. Kategorilere yönelik bulgular açıklanmış ve yorum yapılmıştır.

Çalışma grubu ile yapılan görüşmelerde görsel sanatlar öğretmeninde olması gereken özellikler sorulmuştur. Öğretmenler, “Bildiğini aktarabilmeli, yenilikçi olmalı, anlattığı konuya hâkim olmalı, çocukların anlaması için bol görsel örnek bulundurmalı, uygulama tekniğini göstererek anlatmalı, sık sık sınıf içinde dolaşarak öğrenci ile iletişim kurmalı, öğrencinin çalışmasını yargılamamalı ve yüreklendirmeli, öğrencinin kendini ifade edebilmesi için özgür ortamlar sağlamalı, güler yüzlü olmalı” ifadeleri ile ideal bir görsel sanatlar öğretmenin özelliklerini belirtmiştir.

Görüşmelerde öğretmenler derste öğrenciye ulaşmanın gittikçe zorlaştığını ve bunun ile ilgili desteğe ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Halihazırda güncel uygulamalara ulaşmak adına internet kaynaklarına yönelmişlerdir.

Şu andaki çocuklar çok farklı. Öğrencilerle aramızdaki uçurumu nasıl kapatabileceğimiz konusunda ciddi eğitime ihtiyacımız var. Çünkü bir şeyler artık işe yaramamaya başlıyor. Bir iki kişiyi yakalayabiliyorsun. Keser yapıştırırsın, bir şekilde dersi işlersin. Ama çocuğu onun içine katmak bambaşka bir şey. Bu anlamda eksiği olan öğretmenlerin beslenmesi lazım. Ama hep söylüyorum en başta o bir saat bunlar için yeterli değil (BUR/O1/K4).

Görsel sanatlar öğretmenin, güncel sanat ve sanat eğitimi yaklaşımlarını, öğrencilerin ilgisini çeken teknolojik ve iletişimsel gelişimleri takip etmesi ve eğitimsel içerikle öğrencilere sunması görsel sanatlar dersinin ihtiyacı olarak düşünülmektedir.

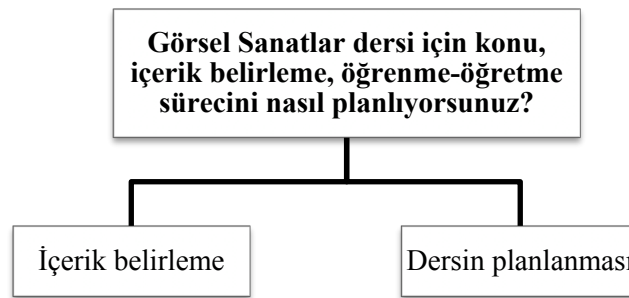
Ancak mevcut durumla ilgili yapılan araştırmalarda görsel sanatlar öğretmenin meslek yaşantısında motivasyonunun düşük olduğu görülmüştür.

Çok idealist yaklaşım geliyorsunuz ama resim, beden, müzik tırı vırı dersler sınıfına giriyor. Not beklentisi de yüksek, yapılacak şeyler de düşük, bunlar ters orantılı olduğu için ortaya çıkan şey bu olunca meslekle ilgili hazzı kaybediyorsunuz (BUR/N2/K2).

Görsel sanatlar dersinin, eğitim sisteminde ve toplumda gereken değeri görmemesi nedeniyle, dersin içeriği “yapılacak şeyler düşük” olarak nitelendirilmiştir. Aynı zamanda ortaokul düzeyine uygun olan çalışmalarla, lisans düzeyi atölye çalışmaları arasındaki fark; öğretmenin motivasyonunu düşüren diğer bir etmen olarak karşımıza çıkmaktadır.

Soru 3: Görsel Sanatlar dersi için konu, içerik belirleme, öğrenme-öğretme sürecini nasıl planlıyorsunuz?

Görsel sanatlar dersinin öğrenme-öğretme sürecinin planlanması ile ilgili öğretmen görüşlerinden ulaşılan kategoriler Şekil 10’da belirtilmiştir. Kategorilere yönelik bulgular açıklanmış ve yorum yapılmıştır.

Şekil 10. Soru 3 Analiz Tablosu

İçerik Belirleme. Öğretmenler ders içeriklerini planlarken meslek hayatının ilk yıllarında öğretim programından yararlandıkları; ilerleyen yıllarda ihtiyaç duymadıklarını belirtmişlerdir. “Müfredatı inceliyoruz tabii ama genelde artık bir birikim var. Genelde bütün

sınıflarda kara kalemle başlayıp, renge geçip işte en son ünlü ressamı, müzeleri tanıtacak şekilde bitiriyoruz (ANK/E2/K11).” Öğretim programı yerine, internette yer alan örneklere, deneyimlerine ve okulun bulunduğu sosyo-ekonomik duruma göre ders içeriklerini planladıklarını belirtmişlerdir. “gorselsanatlar.org diye bir site var. Hangi çalışmalar var, örnek çalışmalar neler, oradan yararlanıyorum” (BUR/Y1/K8). Ayrıca dersin içeriğinin planlanmasında, malzemenin öğrenciler tarafından sağlanabilmesi de önemli bir değişken olarak belirtilmiştir. Sınıf ortamında rahatlıkla işleyebileceğimizi düşündüğümüz yani çok malzeme gerektirmeyen konular seçmeye çalışıyoruz” (BUR/O2/K5).

Dersin içeriğinin planlanmasına, sınıfın derse olan ilgisine yönelik olarak, dersin içeriğinin planlanmasını etkileyen durum olarak ifade edilmiştir.

Tamamıyla deneme yanılma yolu ile, sınıfın verdiği enerjiye göre, bazen önde gidebiliyorsun, bazen yok diyorsun bu sınıf bunu yapabilecek düzeyde değil diyerek o konuyu hiç o sınıfa almayabiliyorsun. Yani ilgili alakalı öğrenciler oldukça biz coşuyoruz (ANK/E1/K10).

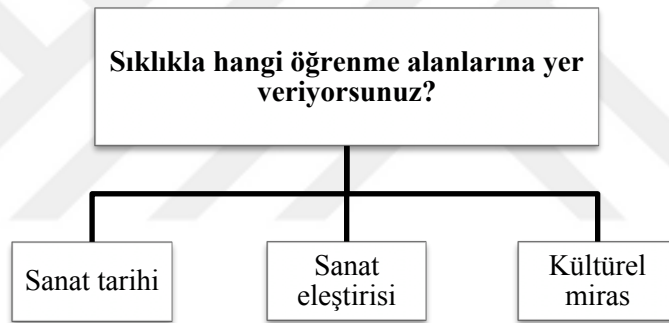
Dersin planlanması. Öğretmenler yıllık plan hazırlama sürecinde internetten yararlandıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler tarafından kullanılan gorselsanatlar.org sitesinde “2014-2015 Görsel Sanatlar Yıllık Planı beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci sınıflar” başlığıyla yer alan yıllık planın 335.326 öğretmen tarafından görüntülediği ortaya çıkmıştır (www.gorselsanatlar.org, 2019). “Herkes hazır planları kullanıyor. Görsel sanatlar platformunu çok yoğun kullananlar var. Evet oradan alıyoruz” (ANK/Ç1/K9). Çalışma grubu öğretmenleri indirdikleri plan üzerinden, deneyimlerine ve okul şartlarına uygun olarak küçük değişiklikler yaparak derslerine hazırladıklarını belirtmişlerdir. On üç kişilik çalışma grubu öğretmenlerinden yalnızca beş öğretmenin yıllık plan ile eşzamanlı olarak derslerini işledikleri görülmüştür. Diğer sekiz öğretmenin yıllık planda yer alan konuları işlemek yerine kendi deneyimlerine, internet sitelerine ve “Pinterest” gibi uygulamalara yer verdikleri ortaya konulmuştur. “Deftere yazdığımız konu, görmüşsünüzdür, güzel köyüm konusudur. Ama biz ne yaptık şekillerle beraber çalıştık” (BUR/N2/E3).

Öğretmenlerin yaptıkları araştırmalar, güncel olan ve öğrencilerin ilgilerini çekecek çalışmalarla ilgilenmeleri değerli olmasının yanı sıra nitelikli bir ders planlanması ve işlenen dersin sonuçlarının değerlendirilmesi açısından zayıf kalmaktadır. Bu durum öğretmenlerin bireysel kararları doğrultusunda öğrenciler üzerinde deneme dersler yapmasına bazen başarılı bazen de başarısız olmalarına sebep olmaktadır. Bu nedenle görsel sanatlar öğretmenleri için ders deneyimleri oldukça önemli bir hal almaktadır. Bu nedenle öğretmenliğe başladıkları ilk yıllara göre bakış açılarının değiştiğini ifade etmektedirler. “Önceden çok fazla Millî Eğitim

Bakanlığının verdiği yıllık planlar dahilinde giderdim. Her sene aynı konu, aynı ünite aynı bayram, aynı kutlama. Özgün bir şeyler yaptırma arayışı içerisindeydim” (ANK/E1/K10). Öğretmenler ders tecrübeleri arttıkça öğrencilerin ilgilerini çeken öğrencilere ulaşmada daha nitelikli oldukları konular bulabildiklerini belirtmiştir. “On dokuzuncu yılımın sonucunda; nelerin çocuğu mutlu ettiğini bilmek ya da çocuğa ne yaptırırsam kendini ifade etmiş bir şekilde dersten çıkar bunu bilmenin verdiği bir özgüven, bir rahatlık var. Bir günde pıt diye olmadı” (ANK/E1/K10).

Soru 4: Sıklıkla hangi öğrenme alanlarına yer veriyorsunuz?

Görsel sanatlar öğretmenlerinin derste öğrenme alanlarını kullanmalarına ilişkin öğretmen görüşlerinden ulaşılan kategoriler belirtilmiştir. Kategorilere yönelik bulgular açıklanmış ve yorum yapılmıştır.

Şekil 11. Soru 4 Analiz Tablosu

Görüşmelerde öğretim programında yer alan öğrenme alanları yerine sanat disiplinleri kavramları kullanılmıştır. Bu nedenle görüşme analizlerinde sanat disiplini kavramlarına yer verilmiştir.

Çalışma grubu ile yapılan ve görüşmelerde daha önce de belirtildiği üzere görsel sanatlar dersinde uygulama disiplininin, öğretim programındaki adıyla görsel iletişim ve biçimlendirme öğrenme alanının kullanıldığı ortaya çıkmıştır. “Çocuk bilgi istemiyor, yazı yazmak, dinlemek istemiyor. Direkt resim yapalım diyor” (BUR/Y1/K8).

Sanat tarihi. Sanat eğitiminin en önemli kaynağı olan sanat tarihi disiplininin derste kullanımına yönelik olarak; “ara sıra sekizlere mesela bakıyorum malzeme getirmemişler ressamlarla ilgili falan bilgiler vermeye çalışıyorum” (ANK/M2/K13), ifadesi belirtilmiştir.

Sanat Eleştirisi. Öğretmenler derslerinde sanat eleştirisi disiplinine yer verilmesiyle ilgili karşılaştıkları durumları şu şekilde belirtmiştir. “Sanat eleştirisine çok fazla giremiyoruz. Genellikle projeksiyonla ve konuşmayla geçen bir şey olduğu için çocukların ilgisi çok fazla olmuyor” (BUR/N1/E1). Ancak sanat eleştirisi yöntemi sınıf içi etkileşimin sağlanabileceği bir disiplin olarak kullanılmaktadır.

Sanat eleştirisi disiplininin ortaokul düzeyine uygun olmadığı bu nedenle derste yer verilemediği belirtilmiştir. “Sanat eleştirisi daha çok o kuramlar lise öğrencilerine yönelik. Yani bunlar daha bir lokmacık çocuk. Daha sanatın ne olduğunu çözmeye çalışırken sanat eleştirisi kuramlarını işin içine sokmak bir mucize beklemek olur” (ANK/E1/K10).

Sanat eleştirisi disiplininin derste kullanılışıyla ilgili görüşler incelendiğinde, öğretmenlerin sanat eleştirisinin ne olduğunu bildikleri ancak hangi düzeyde, nasıl kullanılacağına yönelik herhangi deneyimlerinin olmadığı görülmektedir.

Diğer bir öğrenme alanı olan kültürel miras da önemi son dönemlerde müze eğitimi çalışmalarıyla fark edilen bir disiplindir. Çalışma grubu öğretmenlerinin kültürel miras öğrenme alanına yönelik olarak görüşleri şu şekildedir. “Kültürel mirasa falan girdiniz mi, çocuklar için pek bir şey ifade etmiyor. Hele bu yaş grubu, tamamen pop kültürüyle alakalı olduğu için bizim değerlerimiz aileden geliyorsa bir şey ifade ediyor” (BUR/N2/K2). Kültürün sadece geçmişi kapsadığı ve pop kültürün de günümüz kültürünü oluşturan bir öge olduğu gözden kaçırılmaktadır. Çağdaş sanat ve modern sanat müzeleri de günümüz kültürünün aktarılacağı kaynaklardır. Aynı zamanda sanat müzelerinin de ders materyali olarak kullanılması bir yol olarak izlenebilir. “Müzeler konusunda ben çok sıkıntı çekiyorum. Sanal ortamda müze gezdirebilirsiniz. Onun dışında çocukları müzeye zaten götüremem, mümkün değil” (BUR/Y1/K8).

Soru 5: Görsel Sanatlar dersini diğer branşlarla beraber işliyor musunuz?

Çalışma grubu ile yapılan görüşmelerde görsel sanatlar dersinde disiplinler arası çalışmalardan nasıl yararlandıkları sorulmuştur. Öncelikle disiplinler arası kavramı hakkında öğretmenlerin bilgilerinin eksik olduğu görülmektedir. Örneğin “Müzik dinleyerek resim yapmak, deyimlerden karikatür çizmek” (ANK/E1/K10) gibi etkinlikleri disiplinler arası çalışma olarak belirtmişlerdir. Çalışma grubunda bir öğretmen derslerinde drama yönteminden yaralandığını belirtmiştir. Onun dışında çalışma grubunun diğer branş öğretmenleri ile sözel fikir alışverişinde bulduklarını ancak disiplinler arası bir içerik oluşturamadıklarını ifade etmiştir. “Hücre konusunu aynı dönemde işliyoruz. Konular denk geliyor” (BUR/N1/E1).

Soru 6: İçerikle (Öğrenme-öğretme süreci) ilgili önerileriniz nelerdir?

Görsel sanatlar 2013 ve 2018 öğretim programları sınıf düzeyine yönelik kazanımların yer aldığı çerçeve bir program olarak hazırlanmıştır. Öğretim programlarında öğretmenlere ders sürecinde esneklik sağlanması; öğretmeni içerik belirleme ve geliştirme konusunda özgür bırakmıştır. Bu nedenle öğretmenler öğrenme-öğretme süreci ile ilgili herhangi bir sorun olmadığını belirtmiştir. “Bence içerikle ilgili hiçbir sorun yok. Kazanımı çocuğa kazandırdıktan sonra istediğimiz şekilde davranabiliyoruz” (BUR/Y1/K7).

Ortaokul görsel sanatlar ders içeriği “basit” olarak algılandığı için de öğrenme-öğretme sürecine yönelik ihtiyaç olmadığı belirtilmiştir. “Basit konular yaptırdığımız için böyle bir sıkıntımız olmuyor” (BUR/N2/K2).

Diğer taraftan yıl sonu sergisinin öğrenme-öğretme sürecini etkilediğine yönelik görüş belirtilmiştir. “Resim öğretmenleri açısından hedefimiz sadece sene sonunda sergiye çıkacak işler olmamalı” (ANK/E2/K11).

Bu amaçla yapılan derslerde hem beceri eğitiminin hem de öğretmen müdahalesinin sıklıkla yaşanması kaçınılmazdır.

Günümüzde görsel sanatlar öğretmenlerinin internet kaynaklarını sıklıkla kullandığı ve yeni bir içerik arayışında oldukları sıklıkla görülmektedir. Öğretmenler, öğrencilerin ilgilerini çekebilmek için, hızlı sonuca varabilecekleri çalışmalara yöneldiklerini belirtmiştir. “Çocuklar çok tüketici yani hiçbir şeye emek vermek istemiyorlar, çabuk sıkılıyorlar. Sonucuna çabuk varabilecekleri, eğlenecekleri, rengârenk şeyler yaptırmak gerekiyor” (ANK/M2/K13).

Modül Önerisine Uzman Görüşü Alınması

Uzman görüşü alınması sürecinde, tez izleme komitesi üyeleri ile sanat eğitimi alanından iki öğretim üyesi ve bir öğretmenden uzman görüşleri alınmış ve gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Alınan uzman görüşleri doğrultusunda yapılan düzenlemeler aşağıda maddeler halinde sıralanmıştır.

- Cümleler anlamlı hale getirilmiş, yazım hataları, devrik cümleler ve öznesi eksik cümleler düzeltilmiştir.
- Etkinliğin süreç kısmında etkinliğin sonucuyla uyumsuz olan cümleler düzeltilmiştir.
- Etkinlikte, açıklaması bulunmayan bazı içerikler eklenmiştir.
- Etkinlikte, değerlendirme sorularına yönelik düzenlemeler yapılmıştır.
- Etkinlikte ilave edilmesi istenen araç-gereçler başlığı eklenmiştir.

- Etkinliklerin, ders saatine, malzeme çeşitliliğine, teknik kullanıma ilişkin öneriler eklenmiştir.
- Etkinliklerin gerçekleştirilmesinde bilgisayar kullanımına ilişkin diğer branşlarla işbirliği yapılmasına yönelik önerilere uygun düzeltmeler yapılmıştır.
- Uzman görüşünde etkinlikler nitelik açısından uygun görülmüştür. Ancak bilgisayar ve teknoloji kullanımına yönelik uygulama etkinliklerin uygulanabilirliği konusunda sorun yaşanabileceği belirtilmiştir. Sekizinci sınıf etkinliklerinde dijital uygulamalar konusunda imkanı olmayan öğretmenlerin geleneksel tekniklerle de uygulama yapmasına yönelik düzenlemelere yer verilmiştir. n

BÖLÜM 5

BEŞ, ALTI, YEDİ VE SEKİZİNCİ SINIFLAR İÇİN MODÜL ÖNERİSİ

Modülün Amacı Nedir?

Ortaokul görsel sanatlar dersi öğretmenleri ile yapılan alan araştırması sonucunda dersin öğrenme-öğretmen süreçlerine yönelik ihtiyaçlar belirlenmiştir. Bu ihtiyaçların giderilebilmesi için, görsel sanatlar dersi öğretmenlerine yönelik olarak modül önerisi hazırlanmıştır. “Modül eğitimde öğrenme birimi olarak kullanılmaktadır. Modül, öğretim hedefine dayalı programlarda ilgili yeterliliğin tanımı, amaçları, bu amaçlara ulaşmak için yapılması gereken etkinlikleri ve ölçme araçlarını içeren yazılı bir kitapçaktır (Özkan, 2005, s.118).” Görsel sanatlar dersine ilişkin hazırlanan modül önerisinde, mevcut duruma yönelik eğitimsel çözümler sunulması ve çağdaş sanat eğitimi yaklaşımlarının kullanılmasına yönelik önerileri içermektedir.

Hazırlanan modülün oluşturulma sürecinde; Amerika Birleşik Devletleri (ABD)’nde kullanılan Temel Sanat Standartları, Birleşik Krallık öğretim programı, Almanya sanat eğitimi içerikleri, Kuzey İrlanda öğretim programları ile çağdaş sanat eğitimi ile ilgili yerli ve yabancı alanyazın incelenmiştir. “The Art of Education”, “National Art Education Association”, “International Society for Education Through Art Education”, “Lincoln Centre Institute For the Arts in Education” yayınları ve ders içerikleri incelenmiştir. Ortaokul düzeyinde işlenen Fen Bilgisi, Müzik, Türkçe, Teknoloji Tasarım, Sosyal Bilgiler vb. derslerin öğretim programları ve ders kitapları taranmış ve içeriğin oluşturulmasında “2018 İlkokul ve Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı”ndan yararlanılmıştır.

Modül önerisinin oluşturulmasında 2018 Görsel Sanatlar Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul) kullanılmıştır. Ortaokul sınıf düzeylerinde 5, 6, 7 ve 8. sınıfların her biri için iki etkinlik hazırlanmıştır. Etkinlikler, alan araştırması gözlemlerinde ortaya çıkan fiziksel koşullara uygun olarak planlanmasına dikkat edilmiştir. Aynı zamanda farklı hazırbulunuşluk düzeyine sahip heterojen bir sınıftan tüm öğrencilere ulaşabilecek etkinlikler tasarlanmasına önem verilmiştir.

Hazırlanan bu modül önerisinde, görsel sanatlar dersi öğretmeni, uygulamayı çalışmasını bilen ve ona ihtiyaç duyulan rolünde değil, öğretimi planlayan ve etkinliğin oluşturulmasında öğrencileri destekleyen bir rodedir.

Öğrenciler bir ürün ortaya çıkarırken öğretmenin belirlediği, sonucu belli olan çalışmalara ulaşmak yerine, kendi keşfettiği yoldan ilerleyebilmesi hedeflenmektedir. Bu

hedefe ulaşılması için; öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanılması, öğrencinin bireysel ya da grup çalışmasıyla fikir üretmesine ve üretilen fikrin en iyi şekilde ifade edilmesine karar vermesi sürecine önem verilmiştir. Bu bağlamda öğrencinin üst düzey düşünme becerilerini geliştiren, arkadaşlarıyla çalışabilen, çevresi ile ilişki kurabileceği anlamlı öğrenmeyi destekleyen bir modül önerisi ortaya çıkarmak amaçlanmaktadır.

Ayrıca görsel sanatlar dersinin temel amacı olan; yaratıcılığın ve bireyselliğin ön plana çıkarılması için tasarım sürecine mevcut durumdan daha fazla odaklanılmıştır. Tasarım sürecinde öğrencilerin fikirlerini ortaya koymaları ve geliştirmeleri için her etkinlikte eskiz defteri kullanmalarına dikkat edilmiştir. Eskiz defteriyle; yazınsal, çizgisel, renksel denemeler yapma ve planlama alışkanlığı kazandırılması amaçlanmaktadır. Aynı zamanda eskiz defterinde yer alanyazınsal ve görsel eskizler tıpkı çağdaş sanatta olduğu gibi sergilerde ürünle beraber sergilenebilir. Böylece görsel sanatlar dersi sürecinin ortaya konulması düşünülmüş modül önerisi hazırlanmıştır.

Modül tasarımında yer alan etkinlikler planlanırken

- Beşinci sınıf düzeyine yönelik olarak resim yapma coşkusunu ortaya çıkarabilecek ifade, renk ve teknik denemelerini içermektedir.
- Altıncı sınıf düzeyine yönelik olarak gözlem becerisi ve farklı ifade yöntemlerini kullanmalarına öncelik verilmiştir.
- Yedinci sınıf düzeyine yönelik olarak teknoloji, çevre bilinci ve sosyal içerikli konularda fikirlerin geliştirildiği süreçlere önem verilmiştir.
- Sekizinci sınıf düzeyine yönelik olarak, proje tabanlı çalışmalarla öğrencinin problem çözme ve uygulama aşamasında kendi ifade yolunu, teknik ve malzeme seçimine karar verebilmesine öncelik verilmiştir.

Modül Önerisinin Uygulanmasında Ele Alınan Yaklaşımlar

Ortaokul Görsel Sanatlar dersi 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar için oluşturulan modül önerisi hem mevcut durumun dinamikleri hem de kuramsal bilginin uygulanabilirliği ele alınarak hazırlanmıştır. Modül önerisinde, sanat bilincini geliştiren; toplumsal kültür ve postmodern anlayışı, eğitimsel çerçevede ele alan içerikler tasarlanmıştır. Hazırlanan içeriklerde özellikle, sürece ilişkin öğrenme ortamları oluşturulmaya çalışılmıştır. Dersin sonucunda bir ürün oluşturulması yerine öğrencinin fikirlerini zenginleştirdiği, çevresiyle ilişkili kurabildiği anlamlı öğrenme ortamı amaçlanmaktadır. Öğrencilerin Modülün hazırlanmasında ele alınan yaklaşımlarla ilgili öğretmenin bilgi sahibi olması, modülün felsefesine uygun olarak

uygulanmasını sağlayacaktır. Aynı zamanda öğretmenler buldukları koşullara göre değişiklik yapmak istediklerinde; modül önerisinin vizyonu içinde düzenlemelerin yapabilir ve etkinlikleri uygulayabilirler. Bu amaçla modül önerisinin geliştirilmesinde ele alınan yaklaşımlar aşağıda belirtilmiştir.

- **Her etkinlikte ders süreci; derse giriş, tasarım, uygulama ve değerlendirme başlıkları altında yapılandırılmıştır.** Öğretim programında yer alan öğrenme alanları ve sanat eğitimi disiplinlerinden farklı olarak; görsel sanatlar dersi tasarım sürecini de kapsayan eğitimsel bir dizge içinde ele alınmıştır. Sanat eğitimi disiplinleri, bu başlıklar altında kullanılmıştır.
- **Konu seçiminde toplumsal konulara ve günlük yaşamla ilişkili konulara yer verilmiştir.** İlk çalışmalarda öğrencilerin duygularını ifade etmesi, gözlem becerisini geliştirmesi, sanat tarihi bilinci geliştirilmesi, bütünsel sanat eğitimi anlayışı ile farklı ifade yollarının deneyimlenmesine yer verilmiştir. İlerleyen çalışmalarda günlük yaşama ve çevrelerine ilişkin konularda söz sahibi olmaları, ve görsel kültür uygulamalarıyla güncel sanat pratiklerinden yola çıkan bir anlayışla etkinlikler tasarlanmıştır. Örneğin kültürel miras ile ilgili geleneksel konunun, video tekniği ya da dijital sanat kullanılarak ifade edilmesine yönelik etkinlik önerilmiştir.
- **Farklı yöntem ve tekniklerin kullanılmasına dikkat edilmiştir.** Yaratıcı drama ve yaratıcı yazma tekniklerine yer verilerek farklı zekâ ve gelişimsel özellikteki öğrencilere ulaşılmaya çalışılmıştır. Aynı zamanda derse giriş kısmında, öğretmenlerin anlatım ve soru-cevap yöntemi dışında alternatif yöntem ve teknikler uygulamalarına yönelik içerik hazırlanmıştır.
- **Tasarım sürecinde grup çalışmasına yer verilmiştir.** Öğrencilerin birbirlerini destekleyebileceği fikir geliştirme çalışmalarının yapıldığı tasarım kısmında grup çalışmasından yararlanılmıştır.
- **Öğrencilerin duygu ve düşüncelerini farklı sanat yollarıyla ifade etmelerine önem verilmiştir.** Öğrenciler duygu ve düşüncelerini yazınsal, bedensel, çizgisel ya da üç boyutlu olarak ifade etmeleri sağlanmaya çalışılmıştır. Değerlendirme kısmı yapılandırılarak, ders süreci ve çalışmasına/lara dair öğrencilerden sözel ve yazınsal sonuçlar alınmasına dikkat edilmiştir.
- **Ortaokul düzeyinde kullanılan natürlük ve portre gibi gerçekçi çalışmalara alternatif öneriler getirilmiştir.** Görünenin gerçekçi anlayışla yansıtılmasına dayalı çalışmalarının öğrenci düzeyine, sınıf ortamına, öğrenci sayısına ve ders süresine uygun olmadığı yapılan araştırmalarda ortaya konulmuştur. Gözlem becerisinin

geliştirilmesine yönelik “Gözlem becerisinin geliştirilmesi” ve “Görsel anlatım” alternatif etkinlikler önerilmiştir.

- **Derse giriş ve tasarım kısmında uygulanan yöntem ve teknikler için belli süre verilmesi sınıf yönetimi konusunda öğrencilerin duyarlı olmasını sağlayabilir.** Görsel sanatlar dersinde sınıf yönetimi ve dersin sonlandırılması ile ilgili sorunların çözümüne ilişkin ders sürecinin planlanması önemlidir. Örneğin öğrencilerin fikirlerini yazmaları için ya da grup çalışması için verilen zaman öğrencilere belirtilmelidir. Hem öğrencinin zaman yönetimi konusunda kendini geliştirmesi hem de dersin planlanan süreye uyması açısından kullanılabilir.
- **Etkinliklere daha fazla geleneksel ve güncel teknik eklenebilir.** Pastel boya veya sulu boya kullanılan etkinliklerde doku sağlamak amacıyla kolaj ya da asamblaj tekniğinden yararlanılabilir.
- **Ortaokul düzeyine uygun olarak resim tekniği ve kâğıt ölçüsü arasındaki uyuma dikkat edilmiştir.** Örneğin, 35x50 resim kâğıdıyla kuru boya kullanılması ve tamamen kâğıdın doldurulması hem zaman açısından hem de öğrencinin ilgisini sürdürmesi açısından uygulanabilir olmadığı gözlemlenmiştir. Bu nedenle resim tekniklerinden pastel ve sulu boyaya yer verilmiş, yer yer resim kâğıdının boyutu küçültülmüştür.
- **Sanat tarihi disiplinin birebir aktarılmasının yerine öğrencinin ilgisini çekebilecek öğretim yöntemlerine yer verilmiştir.** Farklı yöntem ve tekniklerle öğrencinin bilgiyi keşfetmesi sağlanmaya çalışılmıştır. Ayrıca akran eğitiminde de yararlanılmıştır. “Farklı ifade yollarını deneyimleme” ve “Sanat akımları hakkında farkındalık geliştirme” etkinlikleri örnek olarak gösterilebilir.
- **Uygulama tekniği olarak bilgisayar teknolojileri ifade aracı olarak kullanılmıştır.** Önce kolaj tekniği ve boya malzemelerini birleştirerek sonra asamblaj tekniğine yer vererek uygulama tekniğinde çeşitliliğe yer verilmiştir. Bilgisayar üzerinde fotoğraflara müdahale ederek, blog oluşturarak, video çekerek ve düzenleyerek öğrencilerin, dijital çalışmalarla ilgili deneyim kazanmaları önerilmiştir. “Zıtlıkların eleştirisi”, “Çatalhöyük’te Duvar Resimleri”
- **Derste ele alınan süreç odaklı anlayışın sergide de devam etmesi önerilmiştir.** Görsel ve yazından eskiz örnekleri, video çekimleri, blog kullanımı gibi etkinliğin sürecine yönelik tüm çalışmaların sergide yer alması belirtilmiştir.
- **Öğretmenin konuyu anlattığı, malzemeyi belirlediği ve yapılacak çalışmayı gösterdiği klasik ders sürecinin dışına çıkılmaya çalışılmıştır.** Etkinliklerin

planlanmasında tasarım sürecine ayrı bir önem verilmiş ve zenginleştirilmiştir. Modülün uygulama çalışmalarının planlanmasında öğrencinin giderek kendi ifade yolunu bulabildiği; teknik ve malzeme seçimini gerçekleştirdiği bir gelişim göstermesi amaçlanmıştır.

- **Etkinliklerde kullanılan görsellerde hem yerli hem de yabancı sanat eserlerini de yer verilmiştir.** Ders sürecinde sanat eserlerinin kullanımında sadece teknik ya da eserin adının öğretilmesinden ziyade; eseri sanatçının bulunduğu sosyal çevrenin değişkenlerine göre ele alınması üzerinde durulmaktadır. Bu nedenle Erinç (2013, s.91), öncelikle öğrencilerin günlük yaşantılarına ait öğeleri içeren sanat eserleriyle tanışmalarının; sanatın kendi kültürümüzdeki varlığını ve önemini kavramaları açısından gerekli olduğunu belirtmiştir.

Beşinci Sınıf Etkinlik Önerileri

Figüratif Olmayan Resimle Duygularını İfade Etme:

Ders: Görsel Sanatlar

Sınıf: 5. Sınıf

Süre: 4x40 dakika

Yöntem ve Teknikler: Yaratıcı drama yöntemi, üç boyutlu çalışma

Kazanımlar:

G.5.1.6. Sanat malzemelerini kullanarak rölyef veya heykel oluşturur.

G.5.1.7. Görsel sanat çalışmalarını oluştururken sanat elemanları ve tasarım ilkelerini kullanır.

Araç ve Gereçler: 35x50 Resim kâğıdı, 20x25 karton, pastel boya, atık kâğıtlar, renkli dergi sayfaları, oluklu mukavvalar, kartonlar ve yapıştırıcı

Süreç: Sanatın duyguları ifade etmede oldukça özgür bir alan olduğu konusunda farkındalık geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Öğrencilerin figüratif olmayan çalışmalar üreterek duyguların nasıl ifade edildiğini deneyimlemeleri sağlanır. Ayrıca farklı ifade yöntemlerini bir arada kullanmaları için ortam sağlanır.

Tablo 9:

Haftalık Ders İşleniş Aşamaları Tablosu

1. Hafta	Derse Giriş
	<ol style="list-style-type: none"> Öğrenciler 35x50 cm resim kâğıdını ikiye böler. Öğrencilerden kâğıdın bir tarafına mutlu, sinirli ya da heyecanlı bir çizginin nasıl görüldüğü sorularak çizimleri istenir. Kâğıdın diğer tarafına ise öğrencinin bir duyguyu seçmesi ve çizgilerle duyguyu ifade etmesi istenir. Çizimleri tamamlayan öğrencilerden resim kâğıdını arkadaşıyla değiştirip birbirlerinin ifade ettiği duyguları tahmin etmeleri sağlanır. Öğrencilere tahmin ederken nelere dikkat ettikleri ve nelerden yararlandıkları sorulur.
	Tasarım
	<ol style="list-style-type: none"> Öğrencilerden resim kâğıdının arkasını çevirmeleri, bu sefer seçtikleri duyguyu bir ya da iki renk kullanarak ifade etmeleri istenir. Daha sonra yanındaki arkadaşı ile kâğıtlarını değiştirmeleri ve birbirlerinin seçtikleri duyguyu tahmin etmeleri istenir. Arkadaşının resminde fark ettiği duyguyu nasıl tahmin ettiği sorulur.

(Devam ediyor)

Tablo 9: (Devam)

Haftalık Ders İşleniş Aşamaları Tablosu

2. Hafta	Tasarım
	4. Yaratıcı drama yöntemi kullanılarak çizdikleri çizgileri vücutları ile canlandırmaları istenir. Öğrencilerin vücutlarını çizgi olarak düşünerek üç-dört öğrencinin duygu durumunu heykel olarak ifade etmesi istenir. Diğer öğrenciler duygu durumunu tahmin etmeye çalışırlar.
2. Hafta	Uygulama
	5. Öğrencilerden duygu durumundan yola çıkarak üç boyutlu kâğıt heykeller yapmaları istenir. Öğrencilerin zeminde kullanmaları için 20x25 cm kâğıt ya da karton verilir. Ayrıca çalışmanın yapılması için, kağıtlar, atık kâğıtlar, renkli dergi sayfaları, oluklu mukavvalar, kartonlar ve yapıştırıcı kullanılabilir. 6. Öğrenciler temelde çizgi ve renk kullanarak üç boyutlu kâğıt heykel yaparlar. Uygulama çalışması ile ilgili örnek <i>Görsel 6 ve 7</i> de bulunmaktadır. Renkli kâğıtlardan farklı kalınlıkta şeritler keserek, yırtarak, yüzey üzerinde kâğıdın iki ucundan yapıştırarak heykel oluşturmaya başlarlar. Şeritleri tekrar ederek ve yoğunlaştırarak heykel çalışmasına devam edilir.
3. Hafta	Uygulama
	7. Öğrenciler seçtikleri duyguyu yansıtmaya çalışır; ayrıca çalışmalarında tekrarlar kullanarak ritim duygusu ortaya çıkarılır. Ritim, tekrar, çizgi ve renk kullanılarak kâğıt heykel yapmaya devam edilir. 8. Çalışmalar bittikten sonra öğrenciler diğer arkadaşlarının heykellerini gözlemlerler. Sergilemede çalışmalar masaların üzerinde ya da panoya tutturularak sergilenebilir.
4. Hafta	Değerlendirme
	9. Öğrencilerin etkinlikle ilgili görüşleri alınır. <ul style="list-style-type: none"> • Bu çalışmanın yaratıcı, özgün olduğunu düşündüğünüz yönü nedir? • Sanatta ritim nasıl oluşur? • İnsan figürü kullanılmadan sadece renk ve çizgi ile duygular nasıl ifade edebilir? • Bu çalışma ile hangi duyguyu ifade ettiğini açıklar mısınız? • Bu çalışmada zorlandığınız herhangi bir durum varsa, açıklar mısınız?

Görsel 6: Kâğıt Heykel (<https://www.artofit.org>)

Görsel 7: Kâğıt Heykel (<https://cassiestephens.blogspot.com>, 2013)

Gözlem Becerisini Geliştirme Etkinliği

Ders: Görsel Sanatlar

Sınıf: 5. Sınıf

Süre: 5x40 dakika

Yöntem ve Teknikler: Bakmadan Kontür Çizim Yöntemi (Blind Contour Drawing), pastel ve sulu boya tekniği.

Kazanımlar ve Beceriler:

- G.5.1.1. Görsel Sanat çalışmalarını oluştururken uygulama basamaklarını kullanır.
- El-göz-beyin koordinasyonunun sağlanır.
- Gözlem yapma becerisinin kazandırılır.

Araç ve Gereçler: Eskiz defteri, pastel boya, pilot kalem, resim kâğıdı, sulu boya.

Süreç: Öğrencinin nesnenin özelliklerini keşfetmesi ve gözlem becerisinin gelişmesi amaçlanmaktadır. Gözlem becerisinin geliştirilmesinde kullanılan öğretim yöntemi hem ortaokul düzeyine uygunluğu hem de öğrencinin eğlenerek resim yapmayı başarması için önerilmiştir. Ayrıca renkli resim tekniklerinin birlikte kullanımıyla öğrencilerin farklı hızlarda çalışmalarından doğan sorunların önlenebileceği düşünülmüştür.

Bu etkinlikte beş hafta süreyle her hafta 40 dakika olarak planlanan ders işleniş aşamaları aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 10:

Haftalık Ders İşleniş Aşamaları Tablosu

	Derse Giriş
1. Hafta	<ol style="list-style-type: none"> 1. Fikrin ifade edilişi ve ürün oluşturulması süreci ile ilgili sanatçı ya da tasarımcıların hangi adımları izlediği konusunda öğrencilerin fikirleri alınır. Sanatçıların çalışmalarını, görsel ve düşünsel olarak planladıkları eskiz defterinin kullanımıyla ilgili olarak örnekler gösterilir. Sanatçıların eskiz çalışmasından örnekler <i>Görsel 8, 9, 10 ve 11</i>'de bulunmaktadır. Sanatta planlama ve deneme yapılmasının, çalışmanın geliştirilmesinde olumlu etkisi açıklamalar yapılır. Öğrencilerin resim yapma deneyimleri ve sanatçıların deneyimleri açıklanarak konu derinleştirilir. 2. Öğrencilerin çevresindeki nesnelere gözlemlemelerini ve çizmelerini sağlayacak olan "Bakmadan Çizme Yöntemi" anlatılır. Konuyla ilgili detaylı anlatım Etkinlik Açıklaması 1'de sunulmuştur. 3. Öğrencilerden, çevresinde olan (el, ayakkabı, çanta vb.) bir nesneyi "Bakmadan Çizme Yöntemi"ni deneyerek eskiz defterlerine çizmeleri istenir. Bir sonraki derse kadar çevresinde gördüklerini, bu tekniği kullanarak çizim denemeleri/eskiz yapımları söylenir.

(Devam ediyor)

Tablo 10: (Devam)

Haftalık Ders İşleniş Aşamaları Tablosu

	Tasarım
2. Hafta	<p>4. Öğretmen öğrencilerin bir hafta boyunca yaptığı eskizleri gözden geçirir.</p> <p>5. Yeterli eskiz hazırlayan öğrenciden, beğendiği bir tanesini seçmesi istenir. Eskiz defterinde pastel boya ile renk denemeleri yapması söylenir. Pastel boya kullandıktan sonra çizgilerin üzerinden pilot kalemle geçilerek kontur çizilebileceği söylenir.</p> <p>6. Seçilen çizim 35x50 cm resim kâğıdına büyütüleceği ve seçilen çizim nesnesinin haftaya okula gelirken yanlarında getirmeleri istenir.</p>
3. Hafta	Uygulama <p>7. Öğrenciler getirdikleri nesneyi, bakmadan çizme yöntemiyle, 35x50 cm resim kâğıdına çizmeleri söylenir. Kâğıt üzerinde aynı nesnenin birden fazla çiziminin tekrarlanabileceği açıklanır.</p>
4. Hafta	Uygulama <p>8. Bu derste sulu boya tekniği kullanılır. Resmin fonu ve belirlenen kısımlar sulu boya kullanılarak boyanır. Çizgilerin üzerinden pastel boya veya keçeli kalem ile kontur yapılır. Resimlerini bitiren öğrencilerin, resmin köşesine isimlerini yazmaları söylenir.</p>
5. Hafta	Değerlendirme <p>9. “Öz Değerlendirme Formu” ile bu etkinlik sonucunda öğrencilerin resim çizmeye yönelik deneyimleri değerlendirilir. Bu form konunun sonunda bulunmaktadır.</p>

Görsel 8: Sylvette (Picasso 1954)

Görsel 9: Şiirler ve Litografiler (Picasso 1954)

Görsel 10: Sanatçı ile Çocuk (Picasso 1949)

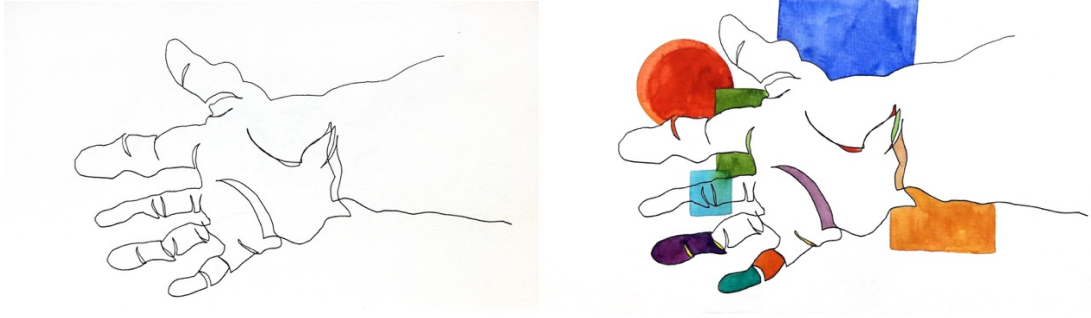

Görsel 11: Kentaur Pikador (Picasso 1948)

Etkinlik Açıklaması 1:

Bakmadan Kontur Çizimi – Blind Contour Drawing: Bakmadan kontur çizimi el ve göz koordinasyonunun ve gözlem yeteneğinin geliştirilmesini sağlayan temel bir çizim alıştırmasıdır. Kimon Nicolaides'in 1941 yılında "Çizimin Doğal Yolu: Sanat Çalışması İçin Bir Çalışma Planı" isimli kitabı ile bu çizim alıştırmaları tanıtılmıştır. Bakmadan kontur çiziminde, çizim esnasında kâğıda hiç bakmamak gerekmektedir. Aynı zamanda çizerken kaleminizi de kâğıttan kaldırmamanız ve sürekli devam eden çizgi çizmeniz gerekmektedir. Önemli olan, acele etmeden yavaş yavaş gözlerinizle nesnenin dış çizgilerini takip ederek çizmeye devam etmelisiniz. Bu şekilde sürekli nesneye odaklanarak nesnenin tüm ayrıntılarını gözlemleyebilirsiniz. Böylelikle kişiler akıllarındaki kalıplaşmış çizimi çizmek yerine tamamen gördüklerini odaklanırlar. Ayrıca çizimin gerçekçi olması gibi bir iddia da bulunmamaktadır. Bakmadan kontur çiziminin aşamaları şu şekildedir:

- Çizim yapacağınız canlı veya cansız bir nesne bulun.
- Çizim için 20 dakika süre tutabilirsiniz.
- Çizerken kâğıdın kaymaması için, kâğıdın kenarlarından bantla bir yüzeye yapıştırabilirsiniz.
- Kâğıda ve nesneye göre oturma açınızı ayarlayın.
- Nesnenin belli bir kısmından başlayarak, kaleminizi kaldırmadan gözlemlediğinizi kâğıt üzerine çizmeye başlayın.
- Çizdiğinizde bakmamanız gerekiyor. Sadece nesneye odaklanın ve çizgileri görmeye çalışın. Dış ve iç çizgileri beraber çizebilirsiniz.
- Süre bitene kadar gözlemlemeye devam edin. (Artistnetwork, t.y., par. 1-7)
- Bakmadan Kontur Çizimi örnek resimleri *Görsel 12*'de bulunmaktadır.

Görsel 12: Bakmadan Kontur Çizimi Örnekleri (<http://neredeyserssam.blogspot.com>)

Öz Değerlendirme Formu:

Ölçütler	Evet	Hayır	Kısmen
“Bakmadan Çizme Yöntemi” ile çevremdekileri çizebiliyorum			
Yaptığım resmi beğendim.			
Eskiz defteri kullanmanın, plan yapmanın çalışmam için önemli olduğunu fark ettim.			
Sadece tek boya, tek malzeme kullanmaya gerek olmadığını öğrendim.			
Resim yapmak artık daha kolay!			

Altıncı Sınıf Etkinlik Önerileri

Görsel Anlatım Etkinliği:

Ders: Görsel Sanatlar

Sınıf: 6. Sınıf

Süre: 5x40 dakika

Yöntem ve Teknikler: Yaratıcı drama tekniği, sulu boya tekniği, üç boyutlu çalışma.

Kazanımlar:

G.6.1.2. Görsel sanat çalışmasını oluştururken farklı materyalleri ve teknikleri kullanır.

G.6.1.6. Gözleme dayalı kısa ve uzun süreli çizimler yapar.

G.6.3.6. Sanat eserinin düşünceleri, duyguları ve estetik tepkiyi nasıl harekete geçirdiğini açıklar.

Araç ve Gereçler: Resim kâğıdı, kurşun kalem, pilot kalem, suluboya, plastik kaplı/pvc tel, silikon tabanca, tahta veya taş parçası.

Süreç: İnsanların vücut dilini öğrencilerin gözlemlemesini ve görsel olarak ifade etmesini içermektedir.

Tablo 11:

Haftalık Ders İşleniş Aşamaları Tablosu

	Derse Giriş
1. Hafta	<ol style="list-style-type: none"> Birbirini önemseyen, sevgi ile yaklaşan insanların birbirine karşı davranışlarında gösterdikleri vücut dilini düşünmeleri istenir (annenin çocuğuna sarılması, arkadaşınızla çok eğlendiğinizde gösterdiğiniz davranışlar gibi). Bununla ilgili olarak yaratıcı drama yönteminden donuk imge tekniği kullanılır. Sınıftan on kişinin tahtaya çıkması istenir. Öğretmen öğrencilerin canlandırmaları için birkaç durum verir. Bunlar, “arkadaşlarınızla geçirdiğiniz güzel zamanın ardından vedalaşıyordunuz”, “arkadaşınızla tartışıyorsunuz ve bu sizi üzüyor”, “arkadaşlarınız sizi dışarı çıkmaya çağırıyor”, “derste öğretmen çok başarılı olduğunuzu söylüyor” vb. gibi durumlar öğretmen tarafından okunur. Öğretmen “donalım” dediği zaman her öğrenci seçtiği an ile ilgili vücut şeklini alır ve hareketsiz kalır. Sınıftakiler hareketsiz duran arkadaşlarının hangi anı canlandığını tahmin etmeye çalışır. Diğer on kişilik grup tahtaya çıkarak aynı süreç devam ettirilir.

(Devam ediyor)

Tablo 11: (Devam)

Haftalık Ders İşleniş Aşamaları Tablosu

2. Hafta	Tasarım
	<p>4. Öğrencilerden 35x50 cm resim kâğıdını yatay olarak ortadan ikiye kesmeleri istenir. 17,5x50 cm olan kâğıt akordeon gibi katlanarak dört sayfa oluşturulur. Öğretmenin verdiği durum yönergesinde geçen karakterlerin görsel olarak ifadesi yapılır.</p> <p>5. Bunun için birinci sayfaya sadece çizgiler kullanarak vücut hareketleri ortaya çıkarılacak şekilde çizilir (Çubuk adam gibi). İkinci sayfaya aynı vücut hareketleri daha ayrıntılı olarak çizilir. Üçüncü sayfada iki figür arasında birbirlerini önemsediklerine dair fikir edinebileceğimiz detaylar eklenir. Dördüncü sayfada çizgilerle anlatılmak istenen durum yazı ile açıklanır.</p> <p>6. Bu kâğıt arkadaşlar arasında değiştirilir. Burada yanındaki arkadaşı resim ile ilgili bilgi sahibi olabileceğinden arkadaki arkadaşıyla çizimlerini değiştir.</p> <p>Çizimleri inceleyen öğrenci, birinci sayfadan üçüncü sayfaya kadar ilerleyerek resimde ne anlatılmak istediğini tahmin eder, son olarak dördüncü sayfayı okur. Çizimi yapan arkadaşına, sayfalara bakarken ifade ettiği durumu bulmasında yardımcı olan veya engelleyen üç ayrıntıyı anlatması gerekir.</p>
3. Hafta	Tasarım
	<p>7. Eksikler düzenlendikten sonra, çizimler suluboya ile boyanır. Sulu boya kurduktan sonra kalın uçlu pilot kalem ya da gazlı kalem kullanılarak kontur çizgileri tamamlanır.</p>
4. Hafta	Uygulama
	<p>8. Öğrencilere 20 cm'lik plastik kaplı tel verilir (Bu malzeme kalın olduğu için şekil verilmesi daha kolay olacaktır). Bu tel ile nasıl heykel yapılabileceği konusunda denemeler yapmaları istenir.</p> <p>9. Öğretmen daha uzun 30 cm'lik iki tel parçası vererek öğrencilerin çizdikleri insan figürünün bir ya da ikisini üç boyutlu olarak şekillendirmelerini ister.</p> <p>10. Heykeller öğretmenin yardımıyla silikon tabanca kullanılarak bir tahta ve taşa parçasına yapıştırılır/sarılır. Hafif bir malzeme kullanıldığı ve telin yüksekliği 30 cm olduğu için heykel dik durabilir. Öğrencilerden isteklerine göre yaptıkları heykele başka eklemeler de yapabileceği söylenir. Ancak yapacakları eklemeleri tel üzerine tutturmanın yolunu bulmaları istenir.</p>

(Devam ediyor)

Tablo 11: (Devam)

Haftalık Ders İşleniş Aşamaları Tablosu

	Değerlendirme
5. Hafta	<ul style="list-style-type: none"> • Arkadaşının değerlendirmesinden sonra görsel anlatım çalışmada hangi düzenlemeleri yaptın? • Arkadaşının çalışmasına baktığında, ifade ettiği durumu nasıl anladın? • Bir konunun ifade edilmesinde insan figürünün kullanımı ile ilgili derste neler öğrendin? • Bu çalışmanın bana ..... kattığını düşünüyorum. • Tel ile üç boyutlu çalışma yapmak, heykel alanı ile ilgili ..... düşünmemi sağladı.

Farklı İfade Yollarını Deneyimleme Etkinliği:

Ders: Görsel Sanatlar

Sınıf: 6. Sınıf

Süre: 5x40 dakika

Yöntem ve Teknikler: Küçük Grup Çalışması, Yaratıcı Yazma Tekniği, Drama Yöntemi, Sanat Eleştirisi Yöntemi, Afiş Çalışması.

Kazanımlar:

G.6.1.3. Görsel sanat çalışmasındaki fikirlerini ve deneyimlerini; yazılı, sözlü, drama vb. yöntemlerle gösterir.

G.6.2.1. Bir sanatçının eserlerinde seçtiği konuyu, kullandığı materyal ve tekniği açıklar.

G.6.3.4. Sanatçıların niçin sanat eseri oluşturduklarını tartışır.

Araç ve Gereçler: Yapışkan kâğıt (post-it), video çekme cihazı, karton, pastel boya, keçeli kalem, atık malzemeler, atık renkli kâğıt parçaları.

Süreç: Öğrencilerin görsel, yazınsal ve beden dili kullanarak ifade etme yöntemlerini deneyimlemesi amaçlanmaktadır. Böylece sanat alanının kapsamı hakkında farkındalık geliştirmesi amaçlanmaktadır. Bu etkinlikte, küçük grup çalışmasına, öğrencilerin fikirlerini arkadaşlarıyla beraber geliştirmeleri ve sosyal uyum sağlamaları için yer verilmiştir. Ayrıca öğrencilerin fikirlerini geliştirmeleri, sınıf içinde paylaşımları ve değerlendirmeleri aşamalarına önem verilmiştir.

Tablo 12:

Haftalık Ders İşleniş Aşamaları Tablosu

	Derse Giriş
1. Hafta	<ol style="list-style-type: none"> 1. “Sanatçıların esin kaynağı nedir? İfade ettikleri çalışmaların konusuna nasıl karar verirler? Kendinizin de nelerden esinlendiğini düşünebilirsiniz?” sorularıyla sanat eserlerinin konularındaki çeşitliliğin öğrenciler tarafından fark edilmesi sağlanır. 2. Öğrencilere birer post-it/yapışkan kâğıt verilir. Her öğrencinin yukarıda verilen soru ile ilgili fikirlerini yazması istenir. Öğrencilerin fikirlerini yazması için 5 dakika süre verilir. 3. Sınıf 6-8 kişilik gruba ayrılır. Her grup kendine bir isim bulur ve isimler tahtaya yazılır. Grup içinde post-it kağıtlarına yazılan fikirler tartışılır. Bazı fikirler kabul edilmesi, bazıları elenir ve gruplar karar verdikleri fikirler tahtaya yapıştırır. 15 dakika süre verilir.

(Devam ediyor)

Tablo 12: (Devam)

Haftalık Ders İşleniş Aşamaları Tablosu

	Derse Giriş
1. Hafta	<p>4. Öğrencilere fikirlerin tartışılmasında; kendi fikrini savunma veya yeni bir fikri kabul etme sürecinde yaşadıkları sorular. Beş dakika süre verilir (Kuzey İrlanda Öğretim Programı, 2007).</p> <p>5. Öğretmen tahtada yer alan fikirlerden benzer olanları eler. Kalan fikirlerin sanat kuramları ile ilişkileri ortaya çıkarılır. Sanatta ele alınan konular hakkında öğrencilerin farkındalığı artırılır. (10 dakika)</p>
2. Hafta	<p>10. Gülgün Başarır'ın resimleri akıllı tahtada öğrencilere gösterilir ve resimler hakkında öğrencilerle konuşulur (<i>Görsel 13, 14, 15 ve 16</i>). Konuyla ilgili detaylı anlatım Etkinlik Açıklaması 2' de sunulmuştur.</p> <p>6. Öğrencilerin resimle ilgili duygularının ortaya çıkarılması için sanat eleştirisi sorularından yararlanılır. Resmin yorumlanmasına yönelik sorular sorulur.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bu resmin konusunun ne olabileceği konuşulur. • Resimlere baktığınızda hissettiğiniz duyguyu nasıl/hangi sıfatla tanımlarsınız? (Hüzünlü, mutlu, üzgün, sıkışmış...) • Resimlerden aldığınız bir koku var mı? Ses var mı? • Bu resimlerde yaşayan sanatçı siz olsaydınız...
	Tasarım
3. Hafta	<p>7. Öğrencilerden bu resimlerle ilgili bir öykü yazmaları istenir. Bunun için sınıf altı kişilik gruplara ayrılır. Öykü yazımında öğrencilere yol gösterici başlıklar ve sorular verilir.</p> <ul style="list-style-type: none"> • “Konu: Öykünüzün konusu nedir? Konuyu hangi çatışma türü ile (bir olayın ele alındığı bölüm, kişi-kişi çatışması, kişinin kendisiyle olan çatışma, kişi-doğa çatışması, kişi-toplum çatışması gibi) kurgulamayı düşünüyorsunuz?” • İzlek (Tema): Bu öykü ile okuyucuda uyandırmak istediğiniz duygu nedir? • Karakter: Öykünüzün ana karakterleri ve yan karakterleri kimlerdir? Karakterlerinizin kişilik özelliği ve fiziksel özellikleri nedir? • Çevre: Öykünüz hangi zamanda ve nerede geçiyor? Karakterlerin yaşadığı çevrenin toplumsal ve kültürel özellikleri nelerdir? (Sever, 2013) Gruplar bu sorulara cevap vererek ve deftere yazarak öykü oluşturmanın ana hatlarını ortaya çıkarırlar.

(Devam ediyor)

Tablo 12: (Devam)

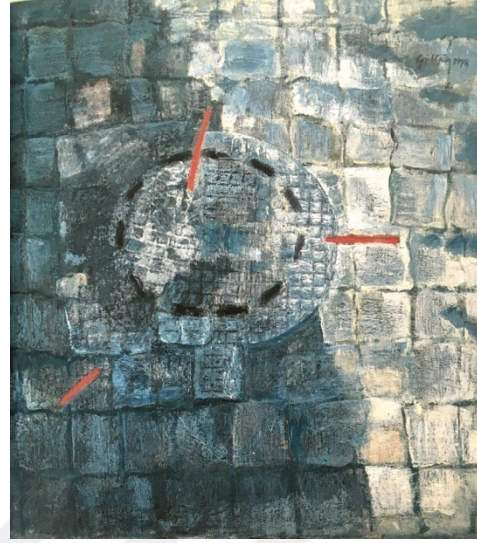
Haftalık Ders İşleniş Aşamaları Tablosu

4. Hafta	Tasarım
	<p>8. Her grup sırayla tahtaya çıkarak yazdıkları öyküyü okur. Sınıftan, öykü hakkında önce eleştiri yapmaları daha sonra öneride bulunmaları istenir.</p> <p>9. Yaratıcı drama yöntemi ile öyküde geçen çatışm anını canlandırmaları istenir. Gruplar kendi içlerinde karakterleri ve olay anını belirler. Her grup kendi öyküsünü, ya da isteyen grup istediği öyküyü canlandırabilir. Öğrencilerin gönüllü katılımları sağlanırsa, canlandırma sunumları videoya kaydedilerek sergide kullanılabilir.</p>
5. Hafta	<p>10. Canlandırmadan sonra gruplardan hazırladıkları öykülerini anlatan bir afiş tasarımları istenir. Öğretmen her gruba bir tane 50x70 karton dağıtır. Pastel boya, keçeli kalem, atık malzemeler, atık renkli kâğıt parçaları (eski dergiler) ortak malzeme olarak öğrencilere sunulur. Gruplar malzemelerle afişlerini tamamlar.</p> <p>11. Yazılan öyküler, afişler ve canlandırma videoları birlikte sergilenebilir.</p>
	Değerlendirme
	<p>12. Öğrencilerin etkinlik sürecinde farklı ifade yollarını deneyimlemenin onlara neler kattığı konusunda değerlendirmeleri istenir. Ayrıca grup çalışması hakkında görüşleri alınır. Öğretmen aşağıdaki soruları öğrencilerin eskiz defterine yazmalarını ister. Her öğrencinin yanıtladığı kağıtladığı toplar ve değerlendirir, aynı zamanda sergide kullanabilir.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bu etkinlik sana ne kazandırdı? Sanatçıların ürün üretme süreciyle ilgili neler öğrendin? • Grup çalışmasında arkadaşlarınızla uyumlu çalışabildiniz mi? Çalışma sürecinden bahseder misin? • Hangi ifade yollarında (öykü yazma, afiş tasarlama, canlandırma) daha yaratıcı olduğunuzu düşünüyorsunuz, neden?

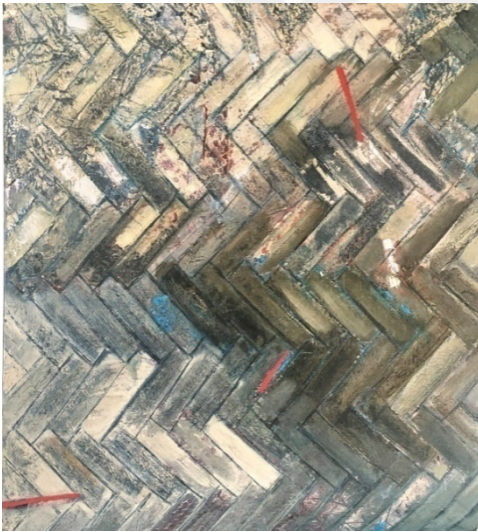
Etkinlik Açıklaması 2:

Görsel 13: Beyaz (Gülgün Başarır, 1945)

Görsel 14: Logar (Gülgün Başarır, 1985)

Görsel 15: Parke (Gülgün Başarır, 1998)

Görsel 16: Sandık (Gülgün Başarır, 1985)

Gülgün Başarır'ın resimlerinde boş mekânlar konu olarak alınmıştır. İnsanın yaşadığı çevre ve bu çevrede yaşadığına ilişkin mekânlar; kapalı/açık/aralık kapılar; karanlıkta yiten basamaklar, yılların yıprattığı eski duvarlar, duvar dipleri, sokak aralıkları vb. bulunmaktadır. Ama ne bir insan ne de herhangi bir başka canlı görünmektedir. Resimlerin birbiriyle ilişkili olduğunu düşündüren kırmızı çizgileri sanatçı her resminde kullanmıştır.

Parke resminde çok basılmış, aşınmış, kirlenmiş, lekelerle dolu bir doku görünmektedir. İzleyici üstüne bastığı yeri göz alabildiğine genişletebilir, lekeleri daha da yoğunlaştırarak bu odaya giren çıkanları, burada nasıl olaylar yaşanarak yerin bu hale geldiğini imgelemine canlandırabilir. Sanatçı bize bir odanın çok kirlenmiş yerini göstermekle sadece bir ipucu veriyor; resimden uzaklaşmadan bu ipucundan yararlanmak için, bu resimleri bir bütün olarak algılamak gerekmektedir. Kırmızı

Çizgiler her resimde yinelenerek resimler bir zincirin halkaları gibi birbirini tamamlamaktadır.

Logar resmi her gün yolumuzun üstünde gördüğümüz, farkına bile varmadan basıp getiğimiz bir ayrıntı; eğri büğrü yerleştirilmiş taşları ayağımızın altında hissediyoruz. Diğer resimde sandıktan çekilmiş yarısı içerde yarısı dışarıda kalmış bir gömlek vardır. Aceleyle sandıktan bir şeyler çekilmiş gibi, sandığın kapağı açık kalmış, kapağın içindeki yansıyan yüzeyde basamaklar görülüyor. Buradaki merdivenin basamakları karanlıkta yitip gidiyor. Nerede başladığı nerede bittiği belirsiz, sandıktaki çamaşırlar kimin, sahibi nerede? O da bu basamaklar gibi karanlıklara mı karışmıştır? (İpşiroğlu, 2010, s.60-63).

Yedinci Sınıf Etkinlik Önerileri

Sanat Akımları Hakkında Farkındalık Geliştirme Etkinliği:

Ders: Görsel Sanatlar

Sınıf: 7. Sınıf

Süre: 4x40 dakika

Yöntem ve Teknikler: Küçük Grup Çalışması, Sanat Eleştirisi Yöntemi, Pastel ve Suluboya Tekniği.

Kazanımlar:

G.7.2.2. Sanat, tarih ve kültürün birbirini nasıl etkilediğini analiz eder.

G.7.3.1. Sanat eserinde ele alınan tema, konu ve sembolleri tanımlar.

G.7.3.4. Görsel sanat eserlerindeki sanatçının görsel sanat eserine yansıyan üslubunu fark eder.

G.7.3.7. Çağdaş medyadaki imaj, yazı ve sembol gibi unsurların yönlendirici etkisini açıklar.

Araç ve Gereçler: A4 kâğıt, kâğıt bant, suluboya, pastel, siyah-beyaz çıktı.

Süreç: Sanatçılar, sanat eserleri ve sanat akımları hakkında bilgileri, anlatım yöntemi ile öğrenciye aktarılmasına alternatif sunmak amacıyla bu etkinlik hazırlanmıştır. Öğrencilerin küçük grup çalışması yöntemiyle resimleri ve özelliklerini eşleştirmeleri istenmiştir. Eşlemelerin sonucunda öğrencinin aktif olarak ders sürecine dahil olması ve arkadaşlarıyla bilgiyi keşfetmesi hedeflenmektedir. Aynı zamanda sanat eleştirisi yoluyla resim ve sanatçıyla diyalog kurması istenmiştir. Bu diyalog uygulama çalışmasına da yansıtılmıştır. Bu etkinlikte dört hafta süreyle her hafta 40 dakika olarak planlanan ders işleniş aşamaları aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 13:

Haftalık Ders İşleniş Aşamaları Tablosu

Derse Giriş	
1. Hafta	<ol style="list-style-type: none"> 1. Öğretmen, sanat tarihinde farklı üslupların ortaya çıkmasıyla şekillenen akımların öğretilmesi için bir etkinlik planlar. Bunun için birbirinde rahatça ayrılacak üsluptaki sanatçıları belirler. Aynı akımdan birkaç sanatçı ya da aynı sanatçının birkaç eseri seçilebilir. 2. Öğretmen Hazırlığı: Sınıftaki öğrenci sayısına göre (örneğin otuz kişilik bir sınıf ise, öğretmenin onbeş tane) resim seçmesi yeterli olacaktır. A4 sayfasının yarısına bir resim sığacak ölçüde eserler çoğaltılabilir ve renkli çıktı olması tercih edilir. Ayrıca öğretmen her resim ile ilgili bilgi kartları da hazırlar. Burada resmin kısaca betimlemesi ve konusu ile ilgili bilgi verici cümleler yer alır. Konuyla ilgili detaylı anlatım Etkinlik Açıklaması 3’te sunulmuştur. Sadece bir örnek verilmiştir. 3. Onbeş resim ve onbeş bilgi kartı karıştırılır ve rastgele öğrencilere dağıtılır. Öğrencilerden aldıkları resimleri incelemeleri, bilgi kartı alanların yazıları okumaları istenir. Birbiriyle ilişkili resimle bilgi kartına sahip öğrencilerin eşleşmeleri istenir. Her öğrenci kendi kartına uygun olan yazıyı veya resmi arkadaşlarının arasında arar. On dakika süre verilir (Kuzey İrlanda Öğretim Programı, 2007). Eşlerinin resimlerini drama yönteminden donuk imge tekniğini kullanarak canlandırabilirler. 4. İkinci aşamada öğrencilerden birbirine benzeyen resimlerin ve açıklamaların kendi içinde bir grup oluşturması istenir. Böylece akıma ait gruplar ortaya çıkmış olur. Öğretmen her grubun dahil olduğu akımın ismini söyler ve akım özelliklerinin öğrenciler tarafından belirlenmesi istenir beklenir. Akım özelliklerini resimlerden ve bilgi kartlarından yola çıkarak ortaya çıkarılması istenir. Grupların kendi içlerinde çalışmalarını için süre verilir (10 dakika). 5. Her grup tahtaya çıkarak kendi akım özelliklerini anlatır. Resimler ve bilgi kartları öğretmene geri verilir (10 dakika).

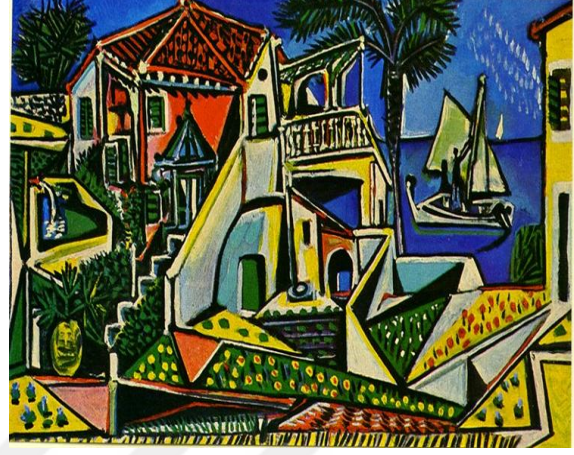
(Devam ediyor)

Tablo 13: (Devam)

Haftalık Ders İşleniş Aşamaları Tablosu

2. Hafta	Tasarım
	<p>1. Öğretmen ikinci hafta, önceki ders resim ve bilgi kartı eşleşen öğrencilerin yan yana oturmasını ister. Onlara tekrar resim ve bilgi kartı verilir ve bunları A4 kâğıdına yapıştırmaları istenir. Daha sonra aşağıdaki soruları resme ok çıkartarak kâğıt üzerinde cevaplamaları istenir.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Resimde ilk dikkatini çeken nedir? • Bu resmin sana hissettirdiği duygu nedir? • Bu resmi beğenmenin sebebi nedir? • Bu resmi beğenmemenin sebebi nedir? Nasıl düzeltmek isterdin? • Resimle ilgili sanatçısına ne sormak ya da söylemek istediğin bir şey var mı? <p>7. Sanat eleştirisinin yapıldığı A4 kâğıdı sergide kullanılmak için saklanır. Öğrencilerden sanat eleştirisinde ressamın kullandıkları eserini her öğrencinin siyah beyaz çıktısı olarak haftaya getirmesi istenir.</p>
3. Hafta	Uygulama
	<p>8. Siyah beyaz çıktısı alınan eser resim kâğıdına yapıştırılır. Kâğıdın bantla yapıştırılması tercih edilir. Öğrencinin suluboya ya da pastel boya kullanarak, resmi orijinalinde kullanılan renklerin dışında istediği renklerde boyanması istenir. Fon suluboya ile boyanır.</p> <p>9. Bir önceki ders yapılan sanat eleştirisi sorularından; sanatçıya sormak ya da söylemek istediği cümle kâğıdın uygun bir kısmına görünecek şekilde pastel boya veya keçeli kalem ile yazılır.</p> <p>Not: Önce pastel boya, sonra suluboya kullanılması önemlidir. Aksi halde ıslak zeminde pastel boya kâğıda zarar verebilir.</p>
4. Hafta	Değerlendirme
	<p>10. Değerlendirme sürecinde kullanılacak “Etkinlik Değerlendirme Formu” konunun sonunda bulunmaktadır.</p>

Etkinlik Açıklaması 3:

Görsel 17:Ağlayan Kadın (Picasso, 1937) Görsel 18:Akdeniz Manzarası, (Picasso 1952)

Bilgi Kartı: (Picasso, Ağlayan Kadın, 1937) Picasso; resimlerinde geometrik şekiller, köşeli çizgiler sıklıkla görülür. Resimde görüldüğü gibi yüz üç boyutlu değil, sanki iki boyutlu gibi resmedilmiştir. Renkler oldukça canlı ve renk geçişleriyoktur.

Bilgi Kartı: (Picasso, Akdeniz Manzarası, 1952) Picasso'nun resimlerinde geometrik şekiller ve köşeli hatlar görülür. Resimde görünen evde ve arkadaki görünen yelkenlide perspektif yoktur. Üç boyutlu görünen, derinliği olan manzara sanki iki boyutlu gibi resmedilmiştir. Renkler canlı ve düz sürülmüştür.

Etkinlik Değerlendirme Formu:

Değerlendirme Soruları
1. Resimler arasında farklılıkların olması ve akımların ortaya çıkmasının sebebi sizce nedir?
2. Çalıştığınız resim dışında öğrendiğiniz akım ve özellikleri nedir?
3. Sınıfta en hoşunuza giden sanatçıya sorulan soru nedir?
4. Çalışmanın beğendiğiniz ve ya düzeltmeyi istediğiniz kısımları nelerdir?

Zıtlıkların Eleştirisi Etkinliği:

Ders: Görsel Sanatlar

Sınıf: 7. Sınıf

Süre: 5x40 dakika

Yöntem ve Teknikler: Beyin fırtınası, Kolaj Tekniği, Digital Sanat ve İnternette Blog Sayfası Oluşturma.

Kazanımlar:

G.8.1.3. Görsel sanat çalışmasını oluşturmak için güncel sanattan yararlanır.

G.8.1.4. Yazı ve görsel kullanarak görsel sanat çalışması oluşturur.

G.8.3.1. Sanat eserindeki görsel dili düzenlemenin ifadeleri aktarmadaki etkisini analiz eder.

Araç ve Gereçler: Eskiz defteri, fotoğraf çekme cihazı, bilgisayar, fotoğraf düzenleme yazılımı.

Süreç: Öğrencinin çevrelerinde dikkatlerini çeken zıtlıkları fark etmeleri ve ifade etmeleri istenir. Özellikle ifade etme sürecinde öğrenciler özgür bırakılarak uygulama yöntemlerini kendisi belirlemesi amaçlanmaktadır.

Bu etkinlikte beş hafta süreyle her hafta 40 dakika olarak planlanan ders işleniş aşamaları aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 14:

Haftalık Ders İşleniş Aşamaları Tablosu

	Derse Giriş
1. Hafta	<ol style="list-style-type: none"> 1. Çağdaş sanatta sıklıkla yer alan zıtlık kavramı ile ilgili öğrencilerle tartışılır. Öğrencilerden hayatlarında karşılaştıkları zıtlıkları belirtmeleri istenir. Örneğin: “Çikolatanın tadı çok güzeldir, ama sağlığa zararlıdır; bilgisayar oynamak zevklidir ama ders çalışmaya zaman ayırmak gerekir. Sanayileşme günlük hayatımızı kolaylaştırır, ama çevre kirliliğine yol açar” gibi zıtlıkları düşünmeleri istenir. 2. Öğrencilerin fikir üretmeleri istenir. Eskiz defterlerine en az üç tane zıtlık içeren cümle yazmaları istenir. Bu yazdıkları cümlelerden hangisinin görsel olarak en iyi ifade edebileceklerini düşünmeleri ve eskiz yapmaları istenir.

(Devam ediyor)

Tablo 14: (Devam)

Haftalık Ders İşleniş Aşamaları Tablosu

2. Hafta	Tasarım
	3. Öğrencilerin buldukları zıtlık durumlarını görsel olarak nasıl ifade edeceklerini düşünmeleri istenir. Bununla ilgili arkadaşlarıyla beyin fırtınası yapabilirler. İnternette yararlanabilirler. Okulda varsa bilgisayar dersliği ile işbirliği yapılabilir.
	4. Kendileri fotoğraf çekip, bu fotoğrafları bilgisayar ortamında dijital kolaj ile bir araya getirebilirler.
	5. Kolaj ve boya malzemesini bir araya getirebilirler, yazı ekleyebilirler. Fonda yazı kullanarak bir doku da oluşturabilirler. Bununla ilgili Raushenberg örnekleri gösterilebilir.
3. Hafta	6. Ayrıca “Glitch Art” örneklerinden yararlanarak bilgisayar ortamında fotoğraflar üzerinde dijital bozulma etkisi vererek zıtlık fikrini ortaya koyabilirler. Öğrencilerin nasıl ifade edeceklerini kendileri seçmeleri sağlanır.
	Uygulama
4. Hafta	7. Öğrenciye uygulama çalışmasını sürdürmesi için zaman verilir. Hangi aşamada olduklarına dair bilgi alınır.
5. Hafta	8. Öğrenciye uygulama çalışmasını tamamlaması için zaman verilir.
5. Hafta	9. Öğrencilerden çalışmalarını yayımlayacakları sınıf blog sayfası oluşturması istenir. Her öğrencinin çalışmasını blog sayfasında yayımlar. Çalışmasının yanında, bir metin de yazmasını içeriğinde; zıtlık cümlesini neden seçtiği ve onda hissettiği duygu durumunu paylaşmaları; çalışmanın oluşturulur sürecini anlatmaları istenir. Ayrıca çalışmada zıtlık ifadesini görsel olarak nasıl ortaya koyduğunu açıklaması istenir.
	10. Sergide yapılan uygulama çalışmaları sergilenir. Ayrıca bir diz üstü bilgisayar ile blog sayfası sergilenir, ya da internet adresi paylaşarak isteyen öğrencilerin detaylı incelemesi sağlanır.
Değerlendirme	
6. Hafta	<ul style="list-style-type: none"> • Öğrencilerin uygulama sürecine nasıl karar verdikleri ve karşılaştıkları zorlukların üstesinden nasıl geldikleri sorulur. • Bir ürünün tasarım sürecinde hangi basamakların olduğunu somutlaştırmaları istenir.

Okula Aidiyet Projesi

Ders: Görsel Sanatlar

Sınıf: 7. Sınıf

Süre: 4x40 dakika

Yöntem ve Teknikler: Baskı, Üç Boyutlu Çalışma, Kurumsal Kimlik Tasarımı.

Kazanımlar:

G.7.1.1. Görsel sanat çalışmalarını oluşturmak için araştırmaya dayalı uygulama sürecinin basamaklarını eskiz defterinde gösterir.

G.7.1.2. Görsel sanat çalışmasında sanat tekniklerini birlikte kullanır.

Araç ve Gereçler: Eskiz defteri, kurşun kalem, tişört, karton, oyun hamuru, polimer kil, bardak, fular vb.

Süreç: Öğrencilerin buldukları okula ilişkin tutumlarının ortaya çıkarılması ve okula olan aidiyet duygusunun kazandırılması amaçlanmaktadır. Bunun için yaşadıkları ortam hakkında söz sahibi olmalarını sağlayan fikirler üretmelerini; arkadaşlarıyla ortak bir amaç için beraber çalışarak okul kimliğini ortaya koymaları sürecini içermektedir.

Bu etkinlikte iki hafta süreyle her hafta 40 dakika olarak planlanan ders işleniş aşamaları aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 15:

Haftalık Ders İşleniş Aşamaları Tablosu

	Derse Giriş
1. Hafta	<ol style="list-style-type: none"> 1. Her öğrenciden buldukları ortaokulun olumlu, olumsuz ve ilginç yönleri ile ilgili fikirlerini yazdıkları bir tablo oluşturmaları istenir. Bu konunun sonunda “Etkinlik Değerlendirme Formu” isimli örnek tablo bulunmaktadır. Bunun için 10 dakika süre verilir (Kuzey İrlanda Öğretim Programı, 2007). 2. Öğrenciler hazırladıkları tabloları bir araya getirmek için grup çalışmasından yararlanılır. Sınıf üç grup halinde çalışarak, fikirler paylaşılır ve ortak fikirlerin bir araya getirildiği bir tablo düzenlenir. (10 dakika süre verilir.) 3. Ortaya çıkan fikirler paylaşılır ve olumsuz fikirler tahtaya not edilir. Olumsuz fikirlerin nedenleri üzerine tartışılır. Her bir maddenin sebebi ile ilgili olarak öğrencilerin görüşleri alınır ve tahtaya not edilir. (10 dakika süre verilir.)

(Devam ediyor)

Tablo 15: (Devam)

Haftalık Ders İşleniş Aşamaları Tablosu

	Tasarım
2. Hafta	<p>4. Sınıfın ortaya çıkan nedenleri değerlendirmeleri istenir. Bu nedenle her öğrenciden sırayla tahtaya çıkarak en önemli gördüğü iki nedene yıldız çizmesi istenir. Öğrenciler olumsuz olarak düşündükleri bir konunun nedenlerini ortaya konulmuş olarak bütün olarak görmesi sağlanır. (10 dakika süre verilir.)</p> <p>5. Öğrencilerden okullarını benimsemelerini sağlayacak ortak bir çalışma ile üniversitelerde olduğu gibi okul ürünleri tasarlanacağı söylenir. Öncelikle okulun bir sembolünün olması gerektiği konuşulur. Görsel olarak nasıl ifade edileceği konusunda fikirler alınır.</p> <p>6. Okulun olumlu özelliklerinin ortaya çıkardıkları tablodan yola çıkarak hangi renkleri çağrıştırdığı düşünülür ve renk belirlemesi yapılır. Sınıfın fikirleri alınarak üç tane renk belirlenir.</p> <p>7. Logo için okulun ilk harfleri ya da kısaltması kullanılabilir. Diğer bir fikir ise öğrencilerden çizgi, geometrik şekiller ve renk kullanarak sade bir okul logosu tasarımları istenir. Tasarımlar bittikten sonra her öğrenci yapılan tasarımları inceler ve (kendisi hariç) bir kişinin tasarımına oy verir. Böylece en beğenilen tasarım kabul edilir.</p>
3. Hafta	<p>8. Kabul edilen tasarım ve renkler kullanılarak yapılacak uygulama çalışmaları belirlenir. Tişört baskı, oyun hamuru ya da polimer kil ile rozet yapımı, bardak tasarımı, kitap ayracı, fular tasarımı gibi çalışma grupları oluşturulur. Öğrenciler yapmak istediği uygulama çalışmasını seçerler. Bireysel ya da grup çalışması ile çalışılabilir. Grup çalışmasında iş bölümü yapılması ve grup üyelerinin görev sayısı kadar olması önemlidir. Bu nedenle örneğin iki grup tişört tasarımı ile ilgilenebilir.</p> <p>9. Çalışmalar ailelerin de davet edildiği bir sergi düzenlemesinde sergilenir.</p>
4. Hafta	Değerlendirme <p>10. Değerlendirme sürecinde kullanılacak “Etkinlik Değerlendirme Formu” konunun sonunda bulunmaktadır.</p>

Etkinlik Formu:

“Okuduğum .....Ortaokulu’nun olumlu, olumsuz ve ilginç yönlerini aşağıdaki tabloda listeledim.”		
Olumlu	Olumsuz	İlginç

Etkinlik Değerlendirme Formu:

Ölçütler	Dereceler		
	Evet	Hayır	Kısmen
Okulum hakkında söz sahibi olmaktan mutlu oldum.			
Bu etkinlikte arkadaşlarımla çalışmak okulumla ilgili olumlu fikirler geliştirmemi sağladı.			
Grup çalışmasında iş bölümü <u>yapmamak</u> çalışmamızı olumsuz etkiledi.			
Arkadaşlarımla birlikte daha yaratıcı çalışmalar yapabiliyoruz.			
Yeni fikirler denemek konusunda daha istekliyim.			

Sekizinci Sınıf Etkinlik Önerileri

Değişen Doğa ve Çevre Etkinliği

Ders: Görsel Sanatlar

Sınıf: 8. Sınıf

Süre: 5x40 dakika

Yöntem ve Teknikler: Soru-cevap yöntemi, Küçük grup çalışması, Sanat Eleştirisi Yöntemi, Beyin Fırtınası, kolaj ve asamblaj tekniğini.

Kazanımlar:

G.8.1.4. Yazı ve görsel kullanarak görsel sanat çalışması oluşturur.

G.8.1.5. Güncel olayları görsel sanat çalışmasına yansıtır.

G.8.3.1. Sanat eserinde kullanılan görsel dilin ifadeleri aktarmadaki etkisini analiz eder.

Araç ve Gereçler: Eskiz defteri, resim kâğıdı, fotoğraf çekme cihazı, kurşun kalem, post-it, öğrencinin seçeceği teknik ile ilgili araç gereç seçilir.

Süreç: Yerli ve yabancı sanatçıların yaptığı peyzaj resimler kullanılır. İnsanın çevreye yaptığı müdahaleler konusunda öğrenciler fikirlerini sunarlar. Peyzaj resimlere müdahale edilerek değişen doğayı ifade etmeleri istenir. Sanayileşme, şehirleşme gibi doğayı etkileyen unsurlar uygun yapılar seçilerek doğa resimlerine eklenir. Öğrencilerin doğa ve çevre sorunlarıyla ilgili farkındalık geliştirmesi sağlanır.

Bu etkinlikte beş hafta süreyle her hafta 40 dakika olarak planlanan ders işleniş aşamaları aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 16:

Haftalık Ders İşleniş Aşamaları Tablosu

Derse Giriş	
1. Hafta	<ol style="list-style-type: none"> Öğrencilere yaşadıkları çevrenin, doğanın insan müdahalesiyle değişimi ile ilgili farkındalık yaratılmak istenir. Bunun için yerli ve yabancı ressamın peyzaj resimleri ele alınır. Değişen doğa ve çevre etkinlik örnekleri <i>Görsel 19, 20, 21, 22, 23 ve 24</i>'de bulunmaktadır. Gösterilen resimler hakkında şu sorular sorulur.<ul style="list-style-type: none"> Resimde neler görüyorsun? Resim ne zaman ve nerede yapılmış olabilir? Resimde gördüğün ve şimdi kullanılmayan bir nesne var mı? Resimle günümüz arasındaki çevresel farklar nelerdir, neler değişmiştir?

(Devam ediyor)

Tablo 16: (Devam)

Haftalık Ders İşleniş Aşamaları Tablosu

1. Hafta	Derse Giriş
	<p>3. Öğrencilerden çevrelerinde gördükleri ama resimlerde olmayan durumları not etmeleri istenir. (Örneğin; inşaat, çevre kirliliği, otomobiller, yeşil alanların tahribatı, hayvan zehirlenmeleri ...)</p> <p>4. Öğrencilerden not ettikleri durumları, seçtikleri bir ya da birkaç peyzaj resminin üzerine ekleyecekleri söylenir. Bu nedenle fikirlerine uygun peyzaj resim/lerin renkli çıktılarını getirmeleri istenir.</p>
2. Hafta	Tasarım
	<p>5. Öğrencilerden seçtikleri peyzaj resminin üzerine nasıl bir müdahale yapacakları ile ilgili eskiz defterlerine plan yapmaları istenir. Daha sonra getirdikleri çıktıları keserek yırtarak resim kağıdına yapıştırıp kolaj tekniğini uygulayacakları söylenir. Yapacakları müdahalede ayrıca çizerek, boyayarak, kendileri fotoğraf çekerek ya da asamblaj tekniğini kullanarak eklemeleri gerçekleştirebilecekleri söylenir. Bununla ilgili planlamaya göre haftaya ihtiyaç duyacakları malzemeleri belirlemeleri söylenir.</p>
3. Hafta	Uygulama
	<p>6. Renkli fotokopi gerekli yerden kesilerek 35x30 cm kâğıda yapıştırılır. A4 sayfasının ölçüsü düşünülerek kâğıt boyutu belirlenmiştir.</p> <p>7. Öğrenci kurşun kalem ile ekleyeceklerini çizer. Resmin üzerine belirlenen teknik/lerle müdahale yapılır.</p>
4. Hafta	Uygulama
	<p>8. Uygulama çalışmasına devam edilir.</p>

(Devam ediyor)

Tablo 16: (Devam)

Haftalık Ders İşleniş Aşamaları Tablosu

	Değerlendirme
5. Hafta	<p>9. Çevrenin değişimi ve şehirleşme ile ilgi benzer bir eleştiri yapan sanatçı Mustafa Duymaz'ın resimleri öğrencilere gösterilir. Resimle ilgili duyguları ve düşünceleri alınır. Şehirleşme ve doğa ile ilgili resimler üzerinden değerlendirme yapılır. Konuyla ilgili detaylı anlatım Etkinlik Açıklaması 4'te sunulmuştur.</p> <p>10. Yaptıkları çalışma ile ilgili değerlendirmenin arkadaşları tarafından yapılması planlanır. Yapılan çalışmalar rastgele öğrencilere dağıtılır. Her öğrenci aldığı resimle ilgili bir post-it kağıdına resimde en beğendiği kısmı belirtir. Daha sonra resim için önerebileceği bir durumu yazar. Öğrencilerin rencide olmaması için öneriler ile olumsuz eleştiri arasındaki fark konusunda öğrenciler bilgilendirilir. Resim ve fikrin belirtildiği post-itkağıdı, resmi yapan kişiye verilir. Öğrenci resmi hakkında dikkat etmesi gereken konu hakkında arkadaşından destek almış olur. Değerlendirme sürecinin aynı zamanda öğrencilerin birbirlerinin resimlerine saygı duyma, fikirlerine saygı duyma konusunda mevcut durumu geliştireceği düşünülmektedir.</p>

Görsele 19: Boğaz (Halil Paşa, 1890)

Görsele 20: Boğaz'dan (Ayetullah Sümer)

Görsele 21: Manzara (Hüseyin Yüce)

Görsele 22: Buğday Tarlası ve Selviler,
(Van Gogh, 1889)

Görsele 23: Topçular (Sami Yetik)

Görsele 24: Yıldızlı Geceler (Van Gogh, 1889)

Etkinlik Açıklaması 4:

Görsel 25: Onaylanmış Tahribat Sergisinden, (Mustafa Duymaz, 2016)

Mustafa Duymaz'ın resmi öğrencilere gösterilir. Sanatçının da kendileri gibi değişen çevre ile ilgili düşüncelerini ifade ettiği açıklanır.

- Bu resimle dersin başında gördükleri resimlerden hangisinin günümüze daha uygun olduğu nedenleriyle tartışılır.
- Bu resimde gördükleri renklerle örnek resimlerde gördükleri renkler karşılaştırılır.
- Hangi resimde yaşamak istedikleri sorulur?
- Çevre tahribatının önlenmesi için çözüm önerilerinin ne olduğu tartışılır.

Çatalhöyük'te Duvar Resmi Etkinliği

Ders: Görsel Sanatlar

Sınıf: 8. Sınıf

Süre: 5x40 dakika

Yöntem ve Teknikler: Anlatım Tekniği, Soru-Cevap Tekniği, Grup çalışması, Sanat Eleştirisi Yöntemi, Yaratıcı Drama Yöntemi, Video Sanatı.

Kazanımlar:

G.8.1.3. Görsel sanat çalışmasını oluşturmak için güncel sanattan yararlanır.

G.8.2.3. Dönem, üslup ve kullanılan malzemelere göre sanat eserlerinin özelliklerini karşılaştırır.

G.8.3.1. Sanat eserinde kullanılan görsel dilin ifadeleri aktarmadaki etkisini analiz eder.

Araç ve Gereçler: Eskiz defteri, bilgisayar, video cihazı, video düzenleme yazılımı.

Süreç: Sanatta, günlük yaşamdan ele alınan konuların ifade edildiğinin fark edilmesi amaçlanmaktadır. Bunun için Anadolu'da bilinen en eski yerleşim yeri olan Çatalhöyük'ün sanat eserlerinden yola çıkılmıştır. Böylece öğrencilerimizin medeniyetimiz hakkında fikir sahibi olması amaçlanmaktadır. Öğrencilerin gerçekçi resim yapma kaygısı taşımadan, Çatalhöyük duvar resimleri gibi primitif üslupla günlük yaşamlarından bir kesiti aktarmaları istenmektedir. Bu çalışmanın oluşturulmasında mutlaka tasarım sürecine yer verilmiştir. Böylece öğrencilerin uygulama çalışmasına geçmeden önce yapacakları çalışmaya karar vermeleri sağlanır.

Bu etkinlikte beş hafta süreyle her hafta 40 dakika olarak planlanan ders işleniş aşamaları aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 17:

Haftalık Ders İşleniş Aşamaları Tablosu

1. Hafta	Derse Giriş
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Öğrencilere antik (çanak çömleksiz) dönemden günümüze kadar insanların çevresinde gördüklerinden, yaşadıklarından, hissettiklerinden etkilendikleri ve bunları ifade ettikleri açıklanır. Bu derste günlük hayatlarında yaşadıkları durumlardan yola çıkılacağı belirtilir (10 dakika) 2. <i>Görsel 26</i>'da bulunan av sahnesi görseliyle ilgili sanat eleştirisi soruları sorulur:<ul style="list-style-type: none"> • Resimde neler görüyorsunuz? • Bu resim hangi dönemde ve nerede yapılmış olabilir? • Bu resmin neden yapıldığını düşünüyorsunuz? • Bu resmin günümüzle benzerlikleri neler? • Bu resmin günümüzle farklılıkları neler? 3. Öğrencilerden soruları, eskiz defterlerine cevaplamaları istenir. (10 dakika) Yanındaki arkadaşı ile soruların cevapları hakkında tartışmaları istenir. (5 dakika) 4. Öğrencilerini fikirleri sınıf ile paylaşılır. Öğretmen Çatalhöyük hakkında kısa bilgi verir. Konuyla ilgili detaylı anlatım Etkinlik Açıklaması 5'de sunulmuştur.
2. Hafta	Derse Giriş
	<ol style="list-style-type: none"> 5. Etkinlik Açıklaması 5'de Çatalhöyük'te yaşam başlığında yer alan insanların günümüzden farklı olarak evlerinin biçimi ve gündelik hayatlarını damlarda geçirilmesi anlatılır. 6. Öğrencilerden Çatalhöyüklü olarak o ortamda yaşadığını hayal etmesi ve günlük uğraşlarını içeren canlandırmalar yapması istenir. 7. Çatalhöyük'te insanların evlerinin içindeki duvarlara resimler yaptığı ve günlük yaşamlarında baş ettikleri konular hakkında yaptıkları duvar resimleri örnekleri öğrencilerle paylaşılır. Konu ile ilgili örnekler <i>Görsel 27, 28 ve 29</i>'da verilmiştir. 8. Öğrencilere günlük yaşantılarından yola çıkarak;<ul style="list-style-type: none"> • Nasıl bir yerde yaşıyorsunuz? • Gün içinde nelerle ilgileniyorsun? • Gün içinde üstesinden geldiğin konular neler? • Kimlerle yaşıyorsun ve ortak neler yapıyorsunuz? Sorularını cevaplamaları istenir. (10 dakika)

(Devam ediyor)

Tablo 17: (Devam)

Haftalık Ders İşleniş Aşamaları Tablosu

3. Hafta	Tasarım
	<p>9. Öğrencilerin günlük yaşantılarını, Çatalhöyük duvar resimlerinin içeriğinden esinlenerek, günümüz imkanları ile ifade etmeleri istenir. Bu çalışmada öğrenciler iki kişi beraber çalışır. Birlikte 5 dakikalık bir video hazırlayacakları belirtilir.</p> <p>10. Öğrencilerin yukarıda verilen sorulara uygun cevaplarını okulda geçen zamanlarında gerçekleştirme anlarını düşünmeleri istenir. Bu anları kısa videolar halinde çekmeleri istenecektir.</p> <p>11. Çekim aşamasına geçmeden önce videonun kurgusu hakkında belirlemeler yapılır. Röportaj şeklinde; bir olay örgüsü içinde ya da Çatalhöyük günlük yaşantısı ile ilişki kurularak kurgulanacağına karar verilir. Ayrıca ses ve yazının kullanılacağı yerler belirlenir.</p> <p>12. Belirledikleri içeriği, genel bakış/ sinopsis olarak sıra ile yazarlar. Ayrıca çekim ve montaj bitişi ve videonun teslim tarihi ile ilgili zamanlama planı oluşturmaları istenir. Öğretmen öğrencilerin oluşturdukları planları kontrol eder.</p>
4. Hafta	Uygulama
	<p>12. Öğrenciler tenefüs ya da ders sırasında video çekimlerini gerçekleştirirler.</p> <p>13. Bu videoları bilgisayar ortamında kırpma ve birleştirme yaparak beş dakikalık bir kurguya dönüştürmeleri istenir. Ses ve yazı eklenir. Bu işlemler için Windows Media Player ya da Imovie programları kullanarak yapılabilir.</p> <p>14. Bilgisayar laboratuvarı ya da sınıfta dizüstü kullanma imkânı varsa derste montaj yapılması istenir.</p>
5. Hafta	Değerlendirme
	<p>15. Öğrencilerin süreç ile ilgili değerlendirmeleri için “Etkinlik Değerlendirme Formu” kullanılır. “Etkinlik Değerlendirme Formu” bu konunun sonunda bulunmaktadır.</p>

Etkinlik Açıklaması 5:

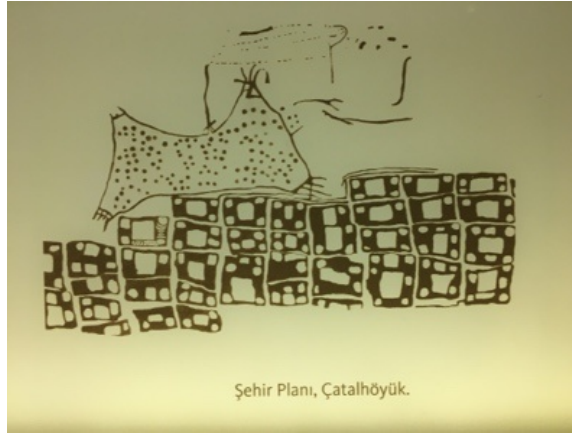
Görsel 26: Duvar Resmi (Çatalhöyük, M.Ö. 6 Bin)

Çatalhöyük: Çatalhöyük kenti dünyanın en eski ve en büyük yerleşim merkezi olduğu için oldukça önemlidir. Yaklaşık 8 bin insanın yaşadığı bilinmektedir. Ülkemizde Konya'nın Çumra ilçesi yakınlarında yer almaktadır.

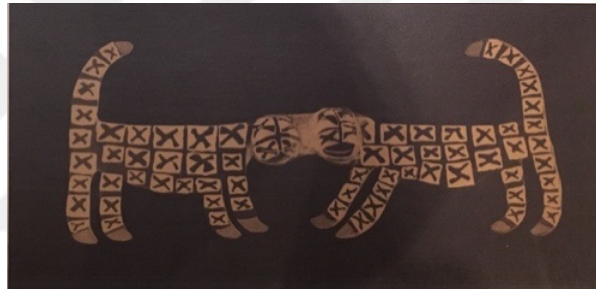
Çatalhöyük mimarisi, halkın yaşam biçimi ve sanatının yoğunluğu ile Anadolu'nun Neolitik Çağ'daki sosyal gelişimini gösteren önemli belgeler sunmaktadır. M.Ö. 7400 ile 6000 Çatalhöyük'te bulunan üstün işçilik gösteren ahşap kaplar, kemik, taşlardan yapılan takılar, çakmaktaşıdan hançer ve bıçaklar, obsidiyenden aynalar, ok ve mızrak uçları, zengin giysi ve duvar betimlemeleri, bir bütün olarak Çatalhöyük'ün Neolitik Çağ'da ileri bir kültür düzeyine sahip olduğunu göstermektedir.

Çatalhöyük'te Yaşam: 9000 yıl önce Çatalhöyük'te ilk çiftçiler, bitişik düzende inşa edilmiş evlerde yaşıyorlardı, giriş ve çıkışlar için damları kullanıyorlardı. "Evlerin dışa bakan yüzleri, aralarında hiçbir açıklık olmaması bir tür savunma sistemi olarak düşünülmüştür (Sevin, 2003, s.49). Taş temelin bulunmadığı, kerpiçten evler, geniş oturma odası ve depodan oluşmakta; oda içlerinde ocak, fırın ve sekiler bulunmaktaydı. Çatalhöyük'te evlerin damı günlük faaliyetlerin merkezi olmakla birlikte; yemeklerin hazırlanması, hasır ve sepetlerin örülmesi, aletlerin yapılması ve zanaat işlerinin oluşturması gibi işler için uzun saatler geçiriliyordu.

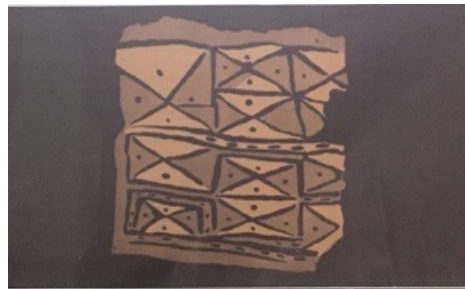
Çatalhöyük evlerinin en önemli özelliklerinden biri sıvanan duvarların leopar kabartmaları, boğa başları, av resimleri, geometrik desenler ve lav püskürten Hasan dağı volkanı önündeki Çatalhöyük kasabasının krokisi gibi ilginç konular bulunmasıdır.

Görsel 27: Duvar Resmi (Çatalhöyük, M.Ö. 6 Bin)

Görsel 28: Leopar Kabartmaları (Çatalhöyük, M.Ö. 6 Bin)

Görsel 29: Kilim Desenli Fresk (Çatalhöyük, M.Ö. 6 Bin)

Etkinlik Değerlendirme Formu:

Değerlendirme Soruları
1. Çatalhöyük lkemizin hangi Őhrinde yer almaktadır. Çatalhöyük neden önemlidir?
2. Çatalhöyük'te yaşayan insanlar neden mağara resimleri yapmıŐlardır?
3. Yıllar sonra hazırladığınız videoyu bulan öğrencilerin günlük yaşamlarında nasıl deęiŐimler olabileceğini düşünüyorsunuz?
4. Uygulama sürecinde video kullanmak, fikirlerini ifade etmede ne gibi kolaylıklar ya da zorluklar sağladı?

BÖLÜM 6

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Sonuçlar

Görsel sanatlar dersine yönelik olumsuz algı; eğitim sistemi, sınavlar, akademik başarıya verilen önem, eğitim fakülteleri, öğretmen yetiştirme, sanat ve sanat eğitimcisi rolleri gibi farklı bileşenleri içeren bir yapıdır. Bu olumsuz algının çözümü için öğretmenin öğrencilere nasıl ulaştığının ayrıntılı bir şekilde ortaya konulmasının gerektiği düşünülmüştür. Tez çalışmasında ortaokul görsel sanatlar öğretmenlerinin dersin öğrenme-öğretme sürecini nasıl gerçekleştirdiği ile ilgili alan araştırması yapıldıktan sonra öğretmenlerin kullanabileceği çağdaş sanat eğitimi yaklaşımlarından esinlenilerek modül önerisi hazırlanmıştır. Hazırlanan modül önerisi; Görsel Sanatlar dersi öğretim programının içerik bakımından geliştirilmesi, öğrenciye kazandırılacak hedef davranışlarla ilişkilendirilmesi, ders saatlerine uygun ve tüm öğretmenlerce kolay anlaşılabilen ve uygulanabilen özellikte olmasına özellikle özen gösterilmiştir. Bu çalışmada elde edilen sonuçlar aşağıda başlıklar halinde sunulmuştur.

Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programlarının (2006, 2013 ve 2018) Değişim ve Gelişimlerine İlişkin Sonuçlar

Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programlarının (2006, 2013 ve 2018) amaçları, kazanımları ve ölçme değerlendirme yaklaşımlarına ilişkin sonuçlar Tablo 18, 19 ve 20'de sunulmuştur.

Tablo 18:

Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programlarının Amaçlarına İlişkin Sonuçlar

2006 yılı Görsel Sanatlar (1-8. Sınıflar için) öğretim programı amaçlarına bakıldığında, sanat; kişisel ve toplumsal olarak bir denge sağlayıcı olarak ele alınmıştır. Öğretim programında sanatın, insanın kendini gerçekleştirme amacıyla ele alındığı görülmektedir.

2013 yılı Görsel Sanatlar (1-8. sınıflar) öğretim programı amaçlarında ortaokul düzeyine yönelik geleneksel ve çağdaş materyallerin bir arada kullanılması, güncel kültür ve sanat nesnelerinin izleyicisi olarak bireyin gelişiminin amaçlandığı ifadeler yer verilmiştir. Güncel sanatın ele alınması ile ilgili gelişimin başlangıcı olarak kabul edilebilir.

(Devam ediyor)

Tablo 18: (Devam)

Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programlarının Amaçlarına İlişkin Sonuçlar

2018 yılı Görsel Sanatlar (1-8. Sınıflar) öğretim programı amaçlarına bakıldığında, eğitim sürecinde günlük hayatla ilişki kurulması, anlamlı ve kalıcı öğrenmeye yer verilmesi ifadeleri kullanılmıştır. Ayrıca 2018 yılı öğretim programında, öğrencinin birebir benzetmeye dayalı çalışmalar üretmesi yerine, öğrencinin gözlem gücünün geliştirildiği ve cesaretlendirildiği uygulama süreci amaçlanmıştır. 2018 yılı öğretim programı amaçlarının değişim ve gelişim gösterdiği düşünülmektedir.

Görsel Sanatlar öğretim programı amaçlarının incelenmesi sonucunda, 2018 yılı görsel sanatlar öğretim programının gelişim gösterdiği ve güncel eğitim yaklaşımlarını içeren ifadelere yer verildiği görülmüştür. Sanat eğitimi açısından öğrencinin birebir benzetmeye dayalı çalışmalar üretilmesi fikrine alternatif içerikler üretilmesini teşvik etmektedir. 2018 yılı öğretim programının amaçlarında yer alan yaklaşımların kazanım içeriklerinde ve mevcut duruma yönelik uygulamalarda da ele alınması gerekmektedir.

Tablo 19:

Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programlarının Kazanımlarına İlişkin Sonuçlar

2006 yılı Görsel Sanatlar (1-8. sınıflar için) öğretim programı kazanımları incelendiğinde, ders sürecine yönelik ayrıntılı kazanımlara yer verildiği görülmüştür. Beşinci sınıftan sekizinci sınıfa kadar görsel sanatlarda biçimlendirme öğrenme alanı incelendiğinde, yüzey üzerinde üç boyutlu çizimin geliştirilmesine yönelik kazanımlar yer almaktadır.

2013 yılı Görsel Sanatlar (1-8. sınıflar için) öğretim programı kazanımları, 2006 yılı öğretim programına göre daha genel kazanımları içermektedir. 2013 yılı öğretim programında sanat elemanları ve tasarım ilkelerine her sınıf düzeyinde yer verildiği görülmüştür.

2018 yılı Görsel Sanatlar (1-8. sınıflar için) öğretim programı kazanımları, 2013 yılı öğretim programı kazanımları ile büyük ölçüde benzerlik göstermektedir. 2018 yılı öğretim programının amaçlarında yer alan vizyon ile program kazanımlarının örtüşmediği görülmektedir. Beşinci sınıf kazanımlarında, ölçü ve oran kullanımı ve orantılarına uygun insan çizimi ifadeleri amaçlarda benimsenen vizyon ile çeliştiği düşünülmektedir. Ayrıca 2018 yılı öğretim programı kazanımları incelendiğinde, özellikle 5. ve 6. sınıf kazanımlarının, sınıf düzeyinin üzerinde olduğu düşünülmektedir.

Modül önerisi hazırlanırken, 5. ve 6. sınıf düzeyine ve mevcut durumdan elde edilen verilere yönelik planlanan etkinliklerde öğretim programının kazanımlarından yararlanmakta zorlanılmıştır. Ayrıca 2018 yılı öğretim programından yola çıkarak hazırlanan modül önerisinde, dersin tasarım süreci ile ilişki kurulabilecek kazanımlarında ulaşılamamıştır.

Görsel sanatlar öğretim programında ders sürecinin aşamalarının göz önünde bulundurularak kapsayıcı ve düzeye uygun standartların belirlenmesi sağlanabilir. Böylece mevcut durumla kazanım ilişkisinin kurulması konusunda gerçekçi bir bağ oluşturulabilir.

Tablo 20:

Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programlarının Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımına İlişkin Sonuçlar

<p>2006 yılı Görsel Sanatlar Dersi (1-8. sınıflar için) öğretim programı ölçme ve değerlendirme uygulamaları konusunda ayrıntılı açıklamalarına yer verilmiş ve ölçme örneklerine yer verilmiştir. Öğretmenlere ölçme ve değerlendirme konusunda bilgi verilmesine yönelik olarak kapsamlı şekilde hazırlanmıştır.</p>
<p>2013 yılı Görsel Sanatlar Dersi (1-8. sınıflar için) öğretim programı ölçme ve değerlendirme uygulamalarının neler olduğunu daha yüzeysel olarak açıklamıştır. Öğretmenlerin kullanabilecekleri yöntem ve tekniklerin neler olduğu sıralanmıştır. Öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme yöntem ve tekniklerini nasıl uygulayacaklarını bildikleri varsayıldığı düşünülmektedir.</p>
<p>2018 yılı Görsel Sanatlar Dersi (1-8. Sınıflar için) öğretim programı, ölçme ve değerlendirme konusunda öğretmenlere özgürlük tanınmıştır. Öğretmenin değerlendirme sürecinde dikkat edeceği sınırlar, ölçme ve değerlendirme ilkeleri olarak belirlenmiştir. Bu ilkeler içinde, öğrencinin tek tip ölçme araçlarıyla ölçülmemesi, esnek ve çeşitli ölçme araçlarının kullanımı, ölçme ve değerlendirme sürecinin öğrenmeye dahil edilmesi bakış açılara yer verilmiştir.</p>

2018 yılı Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı'nın ölçme ve değerlendirme sürecine yönelik olarak belirlediği ilkelerle yenilikçi bir anlayışın ortaya konulduğunu belirtilebilir. Bu anlayışın sınıf ortamında nasıl uygulanacağına ilişkin çalışmalara yer verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi Gözlem Sonuçları

Ortaokul beş, altı, yedi ve sekizinci sınıf Görsel Sanatlar derslerinde yapılan gözlemlerden alınan veriler; derse giriş, tasarım, uygulama ve değerlendirme başlıkları altında toplanmış ve analiz edilmiştir. Öğretmenlerin ders sürecinde karşılaştıkları durumlarla ilgili ihtiyaçları ortaya çıkarılmıştır.

Öğretmenlerin görsel sanatlar dersinde farklı öğretim yöntem ve tekniklerini nasıl kullanabilecekleri konusunda ihtiyaçları olduğu ortaya çıkmıştır. Mevcut durumda görsel sanatlar dersinin sunuş yoluyla öğretim yaklaşımına göre işlendiği gözlemlenmiştir. Mevcut durumla ilgili ihtiyaca yönelik olarak modül önerisinde, öğrencilerin dersin hedeflerine

yönelik olarak fikir üretmesi ve geliştirilmesi için öğretim yöntem ve tekniklerinden yararlanılmıştır. Küçük grup çalışması, yaratıcı drama, yaratıcı yazma, beyin fırtınası gibi yöntem ve tekniklerinin kullanılmasıyla öğrencilerin aktif katılımı sağlanmaya çalışılmıştır.

Görsel sanatlar dersinde anlamlı öğrenmenin sağlanması amacıyla günlük yaşam ile ilişki kurulacak içeriklere yer verilmediği gözlemlenmiştir. Sanatın, iletişim, teknoloji, kültür gibi hayatımızı saran disiplinlerle giderek karmaşıklaşan bağı toplumda yaşayan tüm bireyleri etkilemiştir. Buradan yola çıkarak öğrencilere sanat eğitimi yoluyla bütünlük bir öğrenme ortamı sağlanabilir. Ders sürecinde sınıf ortamıyla gerçek yaşam arasında ilişki kurulmasıyla öğrenciler için anlamlı öğrenmenin gerçekleştiği ortam tasarlanabilir.

Görsel sanatlar dersi gözlem sonuçlarında öğretmenler, tasarım sürecinde yaratıcılığın kendiliğinden ortaya çıkacağını düşünmektedir. Bu nedenle öğrencileri bu süreçte özgür bıraktıklarını ifade etmişlerdir. Ancak bu özgürlüğün, öğrencinin tek başına içinden çıkamadığı bir soruna dönüştüğü gözlemlenmiştir. Öğrencilerin yaratıcılıklarının ortaya çıkması için verilen bu özgürlük; aksine öğrencinin resim yapamadığı düşüncesini pekiştiren olumsuz algıya yol açmaktadır. Bu durumda öğrenci uygulama çalışması sürecinde şu davranışları gösterdiği gözlemlenmiştir.

- Resim yapma konusunda çaba sarf etmenin anlamsız olduğunu düşünerek sınıfın düzenini bozacak davranışlara başlamıştır.
- Yanındaki arkadaşının çalışmasından etkilenmiş ve benzerini yapmıştır.
- Uygulama çalışmasında ilerleyememiş ve sonlandıramamıştır.

Görsel sanatlar dersinin sınıf düzeyinin üzerinde işlenen sınıflarda öğrenciler, hem derse karşı hem de sanat yapma fikrine karşı olumsuz bir algı oluşturmaktadır. Öğrenci uygulama çalışması sürecinde başarısız olduğunu düşünmektedir. Bu durum öğrenci gerekliliklerini yapamadığını düşünmektedir. Bu nedenle görsel sanatlar dersinde öğrencilerin öğretmen olan bağımlılığını geliştirdiği gözlemlenmiştir. Öğretmene olan bağımlılık aynı zamanda uygulama çalışmasının adımlarının

Öğrencilerin ders sürecinde ve uygulama çalışmalarında fikirlerini ortaya koyabildiği ve kendi ifade yollarına karar verdiği sınıf ortamına ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir. Yapılan gözlemlerde, öğrencilerin özellikle uygulama çalışmasında öğretmene olan bağımlılıkları dikkat çekmiştir. Bu durumun ortaya çıkmasına ilişkin gözlem verilerinden elde edilen sonuçlar madde halinde belirtilmiştir.

- Gösterip yaptırma tekniğinin öğrencilere ulaşmaması;
- Uygulama adımlarının öğretmenin seçimleriyle oluşturulması ve sonuç olarak beceri eğitimine yönelik çalışmaların yapılması.

- Tasarım sürecine yer verilmemesinden nedeniyle öğrencilerin uygulama çalışmasında ilerleyememesi.
- Öğrenci düzeyinin üzerinde içeriklere yer verilmesi.
- Öğrencinin kendini yapamayan, öğretmenin yapabilen olarak görmesi.

Bu durumun çözümüne ilişkin olarak öğrencinin öğrenme sorumluluğunu almasına ilişkin ders içerikleri geliştirilebilir. Görsel sanatlar dersinin amaç ve kazanımlarında; tasarım sürecinde fikir üretilmesi ve geliştirilmesi sağlanarak, öğrencinin kendi ifade biçimini keşfetmesine yönelik önerilere yer verilebilir. Modül önerisinde öğrencinin öğretmene olan bağımlılığının önüne geçmek için, grup çalışmasıyla akran öğretiminin desteklediği bir sınıf ortamı oluşturulmaya çalışılmıştır. Aynı zamanda derste seçilen konu ve uygulama sürecinin, öğrencinin kendi seçimlerinin ve ifade yolunun oluşturabileceği bir biçimde geliştirilmesine yönelik çabalar yer almıştır.

Öğrencilerin sanatsal gelişim özelliklerine göre uygulama çalışmaları incelendiğinde, ortaokul kademesindeki öğrencilerin farklı gelişim özellikleri gösterdikleri gözlemlenmiştir. Ortaokuldan kademesinden önce ilkokulda görsel sanatlar dersine yönelik farklı geçmişlere sahip oldukları için farklı sanatsal gelişim düzeylerinin olduğu düşünülmektedir. Öğrencilerin ilkokulda görsel sanatlar dersi alıp almadıkları, sınıf öğretmenin lisans eğitiminde aldığı eğitimin içeriği öğrencilerin sanatsal gelişimini etkileyen değişkenler içinde sayılabilir. Bu nedenle ortaokul görsel sanatlar öğretmeni farklı sanatsal gelişim özelliklerine sahip, heterojen bir öğrenci grubuyla karşılaşmaktadır. Bu açıdan öğrencilerin düzeyine uygun ders içeriklerinin oluşturulması; ilkokulda görsel sanatlar alanında şanssız olan öğrencilerinde kazanılmasına yardımcı olabilir.

Ortaokul Görsel Sanatlar Öğretmenleri ile Yapılan Görüşme Sonuçları

Çalışma grubunda yer alan 13 görsel sanatlar öğretmeniyle yapılan yüz yüze görüşmelerde dersi nasıl işledikleri, dersin planlanmasında nelere dikkat ettikleri ve dersin içeriği ile ilgili düşünceleri ortaya çıkarılmıştır. Böylece gözlem bulgularıyla elde edilen sonuçların öğretmenin bakış açısı ile desteklenmesi sağlanmıştır.

Ortaokul öğretmenleri ile yapılan görüşmelerde, öğrencilerin konu anlatımına yönelik tepki gösterdikleri, bu yüzden uygulama çalışması dışında kültürel miras, sanat eleştirisi ve estetik öğrenme alanlarına yer verilemediği belirtilmiştir. Öğrencilerin derste sadece uygulama çalışması yapmak istemelerine yönelik algılarının nasıl ortaya çıktığı düşünüldüğünde, halihazırda uygulanan içeriğin geçmişten beri sürdürüldüğü anlaşılmaktadır. Görüşme sürecinde bir öğretmenin ifade ettiği gibi, resim dersinde konu

anlatımı yapıldığında; öğrencilerin matematik dersinde resim yapıyoruz demek gibi tepki gösterdikleri çarpıcı bir şekilde ortaya konulmuştur. Bu durumu değiştirebilmek için mevcut durumla uyumlu çalışmaların daha sık yapılması ve ortaokul öğrencilerinin görsel sanatlar dersi kapsamında ihtiyaçlarının neler olduğu ve öğrenme-öğretme sürecinde nasıl uygulanabileceğinin güncellenmesi gerekmektedir.

Hem alanyazında hem de öğretmenlerin görüşlerine belirtilen, öğrencinin görsel uyarımlarla karşılaşması ve hayal gücünün zenginleşmesi konusunda dersin içeriğinde mutlaka yer verilmesine yönelik bilgiler yer almaktadır. Ancak öğretmenler bu bilginin aksine öğrencilere örnek görseller gösterme konusunda oldukça temkinli davranmaktadır. Çünkü öğretmenler görüşme ifadelerinde, öğrencilerin gösterilen örneklerin aynısını yapmaya çalıştıklarını ve kendi hayal güçlerini kullanmadıklarını belirtmişlerdir. Bu ifadeden, öğrencinin hayal gücünü ortaya çıkarmada kendini yetersiz hissettiği anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin tecrübeleri sonucunda öğrencilere örnek görsel gösterme konusundaki ortak fikirleri, sadece örnek göstererek hayal güçlerinin gelişemediğini ortaya koymaktadır. Öğrencinin hayal gücünü ortaya koyabilmesinde, görsel uyarımlardan daha fazlasına ihtiyaç olduğu ve destek vermek için ortam yaratması gerekmektedir.

Aynı zamanda eğitim sisteminde akademik başarının gereği olan öğrencilerin doğru olana yönelme alışkanlığından nedeniyle; öğretmenin gösterdiği örnek çalışma daha cazip hale gelmektedir. Çünkü öğrenci doğru çalışmayı, öğretmenin istediği ve yüksek not alabilmenin şartı olarak görmesi nedeniyle; gösterilen çalışmanın aynısını yapmaya yönelmiş olabilir. Bu nedenle öğretmenlere sanat eğitiminin temel hedefi olan sanatta doğrunun değil bireyselliğin ortaya çıkarılmaya çalışıldığı fikrinin aktarılması gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Ayrıca öğretmenlerin, öğretmenlik motivasyonu açısından oldukça düşük olduğu gözlemlenmiş ve görüşme sonuçlarında da belirtilmiştir. Öğretmenler, 30 kişilik sınıfta doğru resim bulamıyoruz diyerek yaptıkları çalışmaların başarılı şekilde sonuçlanmadığı ve tatmin olmadıklarını belirtmişlerdir. Bunun sebebi olarak öğretmenlerin beklentilerinin lisans eğitimlerinde deneyimledikleri çalışmalara benzer sonuçlar almak istediklerinden olduğu düşünülmektedir. Öğretmenlerin öğrencilerin uygulama çalışmasından bekledikleri sonucu alamamaları, motivasyonları düşmektedir. Öğretmenlerin ortaokul düzeyine uygun nitelikli çalışmaların neler olduğu konusunda lisans eğitiminde eksiklikleri olduğu için atölye derslerini ortaokul düzeyine uygulamaya çalışmaktadırlar.

Görsel sanatlar dersinin haftalık ders saati, fiziksel koşulları, kalabalık sınıf ortamı ve uygulamalı içeriğe sahip olmasından nedeniyle, görüşmelerde öğretmenler sınıf yönetimi konusunda sıkıntılar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler sınırlı ders saati

içerisinde uygulama çalışmasını yapabilmek için, öğrenciler üzerinde hâkimiyet kurmaya çalıştıkları ve normalin üzerinde kontrolcü davrandıklarını belirtmişlerdir. Bu durumun bazı öğrencileri kaybetmelerine sebep olduğunun farkında olmalarına rağmen, sınıftaki gürültüyle baş edebilmek için mecbur kaldıklarını ifade etmişlerdir. Bunun yanında düşük sosyo-ekonomik bölgede çalışan öğretmenler, öğrencilerin daha kontrol edilemez olduklarını ve notla değerlendirme yaparken dahi öğrencileri oyalamaya çalıştıklarını belirtmişlerdir. Araştırmacının yaptığı gözlemlerde de sınıf yönetimi konusunda öğretmenlerin zorlandıklarını ve dersin ilk 10-15 dakikasını öğrencileri derse hazırlamak ile geçtiği gözlemlenmiştir. Bu durumun sebebi olarak öğretmenler, görsel sanatlar dersini ilgisi olmayan öğrencilerin de almak zorunda olması nedeniyle, ilgisiz olan öğrencilerin sınıf yönetiminde sorun çıkardıklarını düşünmektedir.

Görsel sanatlar öğretmenleri bir dönem boyunca yapılacak içerikleri ve çalışmalarını yıllık planda belirtmektedirler. Öğretmenler yıllık planın oluşturulmasında, gorselsanatlar.org formundan bir başka öğretmenin paylaştığı yıllık planı kullandıklarını ifade etmişlerdir. Yıllık planların oluşturulması daha çok dönem başında okul yönetimine onaylatılmak için kullanılmaktadır. Çünkü öğretmenler bazen planlarda küçük değişiklikler yapabildiklerini ancak genel olarak yıllık plan ile öğrencilerle çalıştıkları sürelerin birbirine uymadığını ifade etmişlerdir. Bu nedenle sınıf defterine o hafta yıllık planda görünen konu yazılıp, derste istedikleri konuyu işlemektedirler. Tüm bunlar düşünüldüğünde yıllık planın kullanımı birincisi okul yönetimine onaylatmak, ikincisi yoklama defterine ders ile ilgili alanı yazmakta kullanılmaktadır.

Bu açıdan bakıldığında öğretmenlerin derse hazırlanma sürecinde plan yapmadıkları ortaya çıkmaktadır. Bir hafta öncesinden yapılacak uygulama çalışmasının belirlenmesi ve öğrencilere gereken malzeme listesinin verilmesi dersin sürdürülmesi için yeterli görülmektedir. Böyle bir durumda öğretmenin ders içeriği ile ilgili olarak deneme yanılma yöntemi ile kendini geliştirdiği görülmektedir. Görsel sanatlar öğretmenleri deneyerek, öğrencinin ilgisini çekebilecek dersleri tecrübe ederek öğrendiği anlaşılmaktadır. Ancak bu durum öğrencilerin eğitimi açısından düşünüldüğünde doğru bir yöntem olmadığı düşünülmektedir. Aynı zamanda sanat eğitiminde tecrübe ile edinilen bilginin sürekli yeni baştan keşfedilmesine ve sanat eğitiminin yerinde saymasına sebep olmaktadır. Bu nedenle sanat eğitiminde mevcut durumla uyumlu içeriklerin paylaşılması, güncellenmesi, kaynak oluşturulması ve sürdürülmesi alanın gelişimi için oldukça gereklidir. Bu nedenle öğretmenler arası iletişimin sağlandığı ortamlar hazırlanmalı ve kurumlarca desteklenmelidir.

Görsel Sanatlar Öğretmenlerine Yönelik Mesleki Gelişim Modülü Geliştirilmesi

Tez çalışmasında mevcut duruma yönelik ihtiyaçların belirlenmesi için olarak alt amaçlardan yola çıkarak araştırma süreci gerçekleştirilmiştir. Doküman incelemesi, gözlem ve görüşme yöntemleri kullanılarak elde edilen bulgularla görsel sanatlar dersinin ihtiyaçları ortaya çıkarılmıştır. Elde edilen bulgular, alanyazın araştırması ile bir araya getirilerek; öğretmenlere yönelik modül önerisi geliştirilmiştir. Modül önerisinin geliştirilmesi sürecinde, elde edilen bulgulara yönelik olarak önerilen yaklaşımlar Tablo 21’de belirtilmiştir.

Tablo 21:

Araştırma Bulguları Sonucunda Modülde Önerilen İçerikler

Araştırma Bulguları	Modülde Önerilenler
Öğretim yöntem ve tekniklerinin sınırlı kullanımı	Grup çalışması, yaratıcı drama, yaratıcı yazma, beyin fırtınası gibi yöntem ve tekniklere yer verilmiştir.
Kontrollün öğretmende olmasıyla öğretmen bağımlılığının yaşanması	Öğrencinin kendi ifade yolunu keşfetmesi için tasarım sürecinde eskiz defteri ile fikir üretmesi ve geliştirilmesine önem verilmiştir.
Konu seçimlerinde günlük yaşamla ilişki kurulmasındaki eksiklikler	Görsel anlatım, doğa bilinci, teknoloji kullanımı gibi güncel konulara yer verilmiştir.
Örnek görsel gösterme konusunda öğretmenlerin temkinli yaklaşımları	Gösterilen görseller, çalışmalarda dönüştürülmek üzere ya da öğrenme sürecinde araç olarak kullanılmıştır. Beklenen sonuca ilişkin görsellere yer verilmemiştir.
Tasarım sürecine üst sınıflarda yer verilmesi	Ortaokulda tüm sınıf düzeylerinde tasarım süreciyle bağlamın kurulmasına dikkat edilmiştir.
Tasarım süreci öğrencinin zekasına ve yaratıcılığına bırakıldığı ifade edilmiştir.	Her etkinlikte çizgisel ve yazınsal fikirlerin geliştirilmesi için eskiz defteri kullanımı ve akran eğitimi yöntemlerine yer verilmiştir.
Uygulama tekniğinin belirlenmesi ile ilgili sorunlar	Öğrencinin düzeyine uygun kağıt boyutu ve malzeme uyumuna dikkat edilmiştir. Birden çok tekniğin bir arada kullanılması teşvik edilmiştir.

(Devam ediyor)

Tablo 21: (Devam)

Beş, altı, yedi ve sekizinci sınıflar için Modül Önerisi

Malzeme temini sıkıntısı ve bu durumun içerik belirlemeye olumsuz etkisi	Uygulama tekniği bir ifade aracı olarak kullanılmıştır. Böylece malzemenin dersin gerçekleştirilmesinde odak olarak algılanması ortadan kaldırılmaya çalışılmıştır.
Uygulama çalışmasının öğrencilerin düzeyine uygun olmadığından resim yapma kaygısının oluşması	Bu nedenle akran desteğinden yararlanılmış, öğrenciler grup çalışmasına yönlendirilmiştir.
Ölçme ve değerlendirme ders sürecinin bir parçası olarak görülmemesi ve uygulama çalışmasının tamamlanması ile dersin sona ermesi.	Öğrencilerin öğrenme süreçlerinin devam ettiği bir anlayışla ölçme değerlendirme süreci tasarlanmıştır.
Farklı gelişimsel, çizgisel özellikleri ya da hazırbulunuşluk düzeyleri nedeniyle tüm öğrencilere ulaşılamaması.	Her öğrencinin aynı sonuca ulaşması yerine, anlamlı öğrenmenin gerçekleşeceği süreç odaklı etkinlikler tasarlanmıştır.

Hazırlanan Modül Önerisinde, görsel sanatlar öğretmeni, uygulama çalışmasının adımlarını aktaran rolde değil, öğretimi planlayan ve etkinliğin oluşturulmasında öğrencileri destekleyen roldedir. Modül Önerisi Etkinlikleri; aşağıda bulunan başlıklarında ders, sınıf, süre, yöntem ve teknikler, kazanımlar, araç ve gereçler, süreç, etkinlik açıklamaları ve değerlendirme konularında detaylandırılarak hazırlanmıştır.

- Figüratif Olmayan Resimle Duygularını İfade Etme
- Gözlem Becerisini Geliştirme Etkinliği
- Görsel Anlatım Etkinliği
- Farklı İfade Yollarını Deneyimleme Etkinliği
- Sanat Akımları Hakkında Farkındalık Geliştirme Etkinliği
- Zıtlıkların Eleştirisi Etkinliği
- Okula Aidiyet Projesi
- Değişen Doğa ve Çevre Etkinliği
- Çatalhöyük'te Duvar Resmi Etkinliği

Modülde yer alan etkinlikler planlanırken;

- Beşinci sınıf düzeyine yönelik olarak resim yapma coşkusunu ortaya çıkarabilecek ifade, renk ve teknik denemelerini içermektedir.

- Altıncı sınıf düzeyine yönelik olarak farklı ifade yöntemlerini kullanmalarına öncelik verilmiştir.
- Yedinci sınıf düzeyine yönelik olarak teknolojiyi, çevre bilinci ve sosyal içerikli konularda fikirlerin geliştirildiği ve tasarım süreçlerine önem verilmiştir.
- Sekizinci sınıf düzeyine yönelik olarak proje tabanlı çalışmalarla öğrencinin problem çözme ve uygulama aşamasında kendi tekniğine karar verebilmesinin sağlanmasına öncelik verilmiştir.

Öneriler

Bu tez çalışmasının bulgu ve sonuçlarına dayanarak gelecek uygulamalar ve araştırmalar için aşağıda bulunan öneriler hazırlanmıştır.

Millî Eğitim Bakanlığına Öneriler

- Derste gösterip yaptırma tekniğinin tüm sınıfa ulaşabilmesi için teknolojiden yararlanılarak bir kamera yardımıyla, yapılan el uğraşı akıllı tahtaya yansıtılabilir. Yurt dışında örnekleri bulunan teknolojinin, ülkemizde de kullanılması,
- Mili Eğitim Bakanlığı Eğitim Bilişim Ağı (EBA) içeriğinde “Suluboya nasıl yapılır, pastel boya nasıl yapılır?” gibi temel teknikleri anlatan videolar hazırlanması,
- 2018 Görsel Sanatlar Öğretim Programının (1-8. Sınıflar) beşinci ve altıncı sınıf kazanım içeriklerinin tekrar ele alınması,
- Görsel sanatlar dersi kaynak kitaplarının güncellenmesi önerilmektedir.
- Görüşmelerde bir öğretmen tarafından, müzik ve görsel sanatlar dersinin, her dönem dönüşümlü olarak tüm öğrencileri kapsayacak şekilde verilmesinin planlanması,
- Malzeme temini görsel sanatlar dersinde üretimin yapılması için oldukça etkileyici bir faktördür. Bu nedenle 35x50 cm resim defteri, pastel boya ve suluboya temel malzemelerinin her öğrencimize sağlanması önerilmektedir. Özellikle sosyo-ekonomik düzey açıdan dezavantajlı öğrencilerimiz için önemli bir eksiklik giderilecektir.

Görsel Sanatlar Öğretmenlerine Öneriler

- Ortaokul görsel sanatlar dersinde gerçekçi anlayışın yerine tasarım süreçlerine yer verilmesi,
- Dersin içeriğini geliştirmek için güncel sanat çalışmalarının düşünsel ve biçimsel özelliklerini derslerine aktarmaları,
- Sanat eğitimi alanında iyi örneklerin ortaya çıkması için öğretmenlerin sanat eğitimi alanyazınına katkı sağlamaları; meslek yaşantılarında edindikleri tecrübeleri bilimsel yayın olarak üretmeleri,
- Eğitim sürecine sanatçıların da dahil edilmesi, öğretmen ve sanatçının ortak çalıştığı ortamlar oluşturulması,
- Müze, üniversiteler, sanatçılar ve okullar arasında işbirliğine dayalı çalışmaları yapılması önerilmektedir.

Araştırmacılara Öneriler

- Görsel sanatlar dersinin mevcut durumunun geliştirilmesine yönelik çalışmaların daha sık yapılması,
- Örnek gösterme dışında öğrencilerin hayal güçlerini geliştirici ortamlar nasıl sağlanabileceği ile ilgili çalışmalar yapılması,
- Sanat eğitiminde fikir üretmenin ve kendini ifadenin ve sanat bilincinin nasıl sağlanabileceği ile ilgili çalışmaların yapılması,
- Görsel Sanatlar dersi öğretmenlerinin, sanatçıların ve alan uzmanlarını bir araya gelerek bilgi ve deneyimlerini paylaştığı ve alanın gelişimin sürdürüldüğü internet sitesi hazırlanması öneri olarak sunulabilir.

KAYNAKLAR

- Anderson, T., Milbrandt, M. (1998). Authentic Instruction in Art: Why and How to Dump the School Art Style. *University of Illinois Press*, 24(1), 13-20. doi: <https://www.jstor.org/stable/20715931>
- Albertina The Batliner Collection (2012). *Monet to Picasso Masterworks from the Albertina The Batliner Collection*. Avusturya: REMAprint.
- Alp A., Keser S. C., Okvuran A. ve Karadeniz C. (2018). Güzel Sanatlar Eğitimi Alanındaki Lisansüstü Tezlerin Genel Değerlendirilmesi (2000-2018). A. Ç. İlhan ve E. Yolcu (Ed.), *II. Uluslararası Sanat Eğitimi Araştırmaları Sempozyumu* (ss. 73-83). Erişim adresi: http://useas.eab.org.tr/media/USEAS2018_Bildiriler_Kitabi.pdf
- Artut, K. (2010). *Okul Öncesinde Resim Eğitimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aykut, A. (2012). *Sanat Eğitiminde Estetik*. İstanbul: Hayalperest Yayınevi.
- Buschkühle, C. P. (2015). Artistic Education Within Art Projects. In G. Peez (Ed.), *Art Education in Germany* (pp. 65-73). Germany: Waxmann Verlag GmbH.
- Buyurgan, S. (2007). *Sanat Eğitimi ve Öğretimi, Eğitimin Her Kademesine Yönelik Yöntem ve Tekniklerle*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Cer Modern Sanatlar Merkezi (2014). *Picasso, Doğduğu Evden Gravürler ve Seramikler Sergi Kataloğu*. Ankara: Cermodern.
- Christensen, L., Johnson, B., & Turner, A. (2015). Araştırma Yöntemleri Desen ve Analiz (M. Sever, Çev., s. 421). *Nitel ve Karma Yöntem Araştırmaları*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Çatalhöyük. (M.Ö. 6 Bin). Duvar Resmi [Fotoğraf]. Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Ankara.
- Çatalhöyük. (M.Ö. 6 Bin). Kilim Desenli Fresk [Fotoğraf]. Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Ankara.
- Çatalhöyük. (M.Ö. 6 Bin). Leopar Kabartmaları [Fotoğraf]. Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Ankara.
- Dewey, J. (1938/1998). *Deneyim ve Eğitim* (S. Akıllı, Çev.). Ankara: ODTÜ Yayıncılık. (2007).
- Duymaz, M. (2016). Onaylanmış Tahribat Sergisinden. Erişim adresi: <https://www.artupon.com/blog/mustafa-duymaz/>
- Eisner, W. E. (2001). Shoul We Create New Aims for Art Education? *Art Education*, 54(5), 6-10. doi: <https://www.jstor.org/stable/3193929>
- Eriñç, S. M. (2013). *Sanat Sosyolojisine Giriş*. Ankara: Ütopya Yayınevi.

- Fisher, R. (1999). Thinking Skills to Thinking Schools: Ways to Develop Children's Thinking and Learning. *Early Child Development and Care*, 153(1), 51-63. doi: <https://doi.org/10.1080/0300443991530104>
- Freedman, K., & Stuhr, P. (2004). Curriculum Change for the 21st Century: Visual Culture in Art Education. In E. W. Eisner & M. D. Day (Eds.), *Handbook of Research and Policy in Art Education* (pp. 815-828) New York: Routledge.
- Gartenhaus, A. R. (2000). *Yaratıcı Düşünme ve Müzeler* (B. Onur, Çev.). Ankara: Ankara Üniversitesi Rektörlüğü. (1997).
- Görsel Sanatlar Platformu (2016). *Forum İstatistikleri*. Erişim adresi: <http://www.gorselsanatlar.org>
- Gözütok, F. D. (2017). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Gude, O. (2004). Postmodern Principles: In Search of a 21st Century Art Education. *Art Education*, 57(1), 6-14. doi: <https://doi.org/10.1080/00043125.2004.11653528>
- #
- Gude, O. (2007). Principles of Possibility: Considerations for 21st. Century Art&Culture Curriculum. *National Art Education Association*. 60(1), 6-17. doi: https://www.jstor.org/stable/27696187?seq=1#page_scan_tab_contents
- Habermas, J. (1981). Modernlik Tamamlanmamış Bir Proje (N. Zekâ, Çev.) N. Zekâ (Der.) *Postmodernizm* (ss. 31-44). İstanbul: K1Y1 Yayınları
- House, T. L. (2009). *Making Authentic Connections between Art and Life: An Evolution of Student Engagement in the Process of Learning Art in an Elementary Classroom* (Unpublished doctoral dissertation). College of Fine Arts of Ohio University, Ohio, United States.
- İstanbul Kültür Sanat Vakfı. (2014). *Türkiye'de Sanat Eğitimi Yeniden Düşünmek*. İstanbul: İKSV.
- İpşiroğlu, N. (2010). *Görsel Sanatlarda Alımlama ve Sanatlararası Etkileşim*. İstanbul: Hayalbaz Kitap
- Jameson (1984). Postmodernizmin ya da Geç Kapitalizmin Kültürel Mantiği (N. Zekâ, Çev.) N. Zekâ (Der.) *Postmodernizm* (ss. 59-116). İstanbul: K1Y1 Yayınları
- Karip, E. (2016, 9 Haziran). Dördüncü Sanayi Devrimi ve Eğitim. *Tedmem*. Erişim adresi: <https://tedmem.org/vurus/dorduncu-sanayi-devrimi-egitim>
- Kirchner, C. (2015). Art Education in Primary School. In G. Peez (Ed.), *Art Education in Germany* (pp. 21-29). Germany: Waxmann Verlag GmbH.
- Kırıçoğlu, O. (2009). *Sanat, Kültür, Yaratıcılık: Görsel Sanatlar ve Kültür Eğitimi-Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Kırıçoğlu, O. T. (2005). *Sanatta Eğitim Görmek, Öğrenmek, Yaratmak*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

- Merriam, S. B. (2013). *Nitel Araştırma Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber* (S. Turan, Çev.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık (2009).
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2008). *Öğretmen Yeterlikleri, Öğretmenlik Mesleği Genel ve Özel Alan Yeterlilikleri*. Erişim adresi: <http://otmg.meb.gov.tr/YetOzel.html>
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2017). *Hizmet İçi Eğitim Programı*. Erişim adresi: http://oygm.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=28
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2006). *Görsel Sanatlar Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu*. Ankara: MEB Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2013). *İlkokul ve Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı (1-8. Sınıflar)*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2018). *Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar)*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Northern Ireland Curriculum. (2007). *Active Learning and Teaching for Methods for Key Stage 3*. Belfast, Northern Ireland: PMP Publication.
- Özgüngör, S., ve Kapıkıran, Ş. (2008). Güzel Sanatlar Eğitimi Öğrencilerinin Öğretmenlik Meslek Bilgisi Derslerine İlişkin Motivasyon ve Başarı Düzeyleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 47-60. Erişim adresi: <http://pauegitimdergi.pau.edu.tr>
- Özkan, H. H. (2005). Öğrenme Öğretme Modelleri Açısından Modüler Öğretim. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6 (2), 117-128. Erişim adresi: <http://www.acarindex.com>
- Özsoy, V. (2015). *Görsel Sanatlar Eğitimi, Resim-İş Eğitiminin Tarihsel ve Düşünsel Temelleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Özsoy, V. (2007). *Görsel Sanatlar Eğitimi, Resim-İş Eğitiminin Tarihsel ve Düşünsel Temelleri* (s. 18). Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Paşa, H. (1890). Boğaz. Erişim adresi: http://www.turkishpaintings.com/index.php?p=37&l=1&modPainters_artistDetailID=29 WEB
- Robinson, D. ve Aronica, L. (2017). *Yaratıcı Öğrenciler Çocukların Geleceğini Düşünenler İçin Eğitimde Yaratıcılık Devrimi* (D. Boyraz, Çev.). İstanbul: Sola Yayınları. (2015).
- Robinson, K. (2003). *Yaratıcılık Aklın Sınırlarını Aşmak*. İstanbul: Kitap Yayınevi.
- San, İ. (2010). *Sanat Eğitimi Kuramları*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Sarı, N. H. (2011). *İlköğretim Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programının Kuramsal Yapı ve Uygulanabilirlik Açısından Değerlendirmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Schunk, D. H. (2011). Yapılandırmacı Teori (M. Y. Demir, Çev.) M. Şahin (Ed.), *Öğrenme Teorileri, Eğitimsel Bir Bakışla* (ss. 234-277). Ankara: Nobel Akademi.

- Sever, S. (2013). *Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü*. İzmir: Tudem Yayınları.
- Sevin, V. (2003). *Anadolu Arkeolojisi*. İstanbul: Der Yayınları
- Stephens, C. (2013, 10 Ekim). In The Art Room: A Unit on Line For Kindergarten. Erişim adresi: <https://cassiestephens.blogspot.com/2013/10/in-art-room-unit-on-line-for.html>
- Sümer, A. (t.y.). Boğaz'dan. Erişim adresi:
<http://maksivizyon.blogspot.com/2015/05/ayetullah-sumer-eser-ve-biyografi.html>
- Türkcan, B. ve Coşkun, N. (2017). Görsel Kültür Çalışmaları. S. D. Bedir Erişti (Editör), *Görsel Araştırma Yöntemleri Teori, Uygulama ve Örnek*. (ss. 73-106). Ankara: Pegem Akademi.
- Türkkan, B. (2008). *İlköğretim Görsel Sanatlar Dersi Bağlamında Görsel Kültür Çalışmaları: Bir Eylem Araştırması* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, Türkiye.
- Van Gogh Museum (2011). *Master-pieces in the Van Gogh Museum*. Amsterdam: Van Gogh Museum Enterprises
- Wells, Ş. Y. (2015). Görsel Sanatlar Öğretmeni Adaylarının Öğretmen ve Sanatçı Algısına İlişkin Metafor Analizi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* (30), 171-172. Erişim adresi: <http://www.efdergi.hacettepe.edu.tr>
- Yetik, S. (t.y.) Topçular. Erişim adresi:
http://www.turkishpaintings.com/index.php?p=37&l=2&modPainters_artistDetailID=458
- Yüce,H. (ty.). Manzara. Erişim adresi:
http://www.turkishpaintings.com/index.php?p=37&l=1&modPainters_artistDetailID=533

EK 1. Etik Kurul Onayı

GİZLİ
T.C
ANKARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Etik Kurulu Başkanlığı

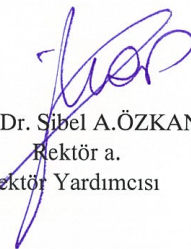
Sayı : 85434274-050.04.04 / 27013
Konu : Etik Kurul Kararı Hakkında

25.06.2019

Sayın Nergiz ÜÇÜNCÜ ALTUĞ

İlgi: 12/03/2019 tarihli başvurunuz.

“Görsel Sanatlar Öğretmenlerine Yönelik Mesleki Gelişim Modülü Geliştirilmesi” başlıklı teziniz ile ilgili olarak Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Alt Etik Kurulunun 22/04/2019 tarihli toplantısında alınan 5/150 sayılı kararın bir örneği ilişikte gönderilmektedir. Bilgilerinizi saygılarımla rica ederim.

Prof. Dr. Sibel A. ÖZKAN
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

EKLER:
Karar Örneği (1 sayfa)

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ALT ETİK KURULU
KARAR ÖRNEĞİ

Karar Tarihi : 22/04/2019

Toplantı Sayısı : 05

Karar Sayısı : 150

150- Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı doktora öğrencisi **Nergiz Üçüncü Altuğ**'un "Görsel Sanatlar Öğretmenlerine Yönelik Mesleki Gelişim Modülü Geliştirilmesi" başlıklı tezi ile ilgili 12/03/2019 tarihli "İnsan Üzerinde Yapılan Klinik Dışı Araştırmalar Başvuru Formu" Etik Kurulumuzca incelendi.

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı doktora öğrencisi **Nergiz Üçüncü Altuğ**'un "Görsel Sanatlar Öğretmenlerine Yönelik Mesleki Gelişim Modülü Geliştirilmesi" başlıklı tezinin, tez başlığının gözden geçirilmesi önerisiyle, araştırma protokolüne uyulması ve etik onay tarihinden itibaren geçerli olması koşuluyla uygulanmasının etik açıdan uygun olduğuna oy birliği ile karar verildi.

ASLININ AYNIDIR

22/04/2019

Prof. Dr. Muharrem ÖZEN
Ankara Üniversitesi
Etik Kurulu Başkanı

EK 2. Millî Eğitim Bakanlığı Araştırma İzni

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Temel Eğitim Genel Müdürlüğü

Sayı : 70297673-605.01-E.18469084
Konu : Araştırma İzin Talebi

03.11.2017

ANKARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

- İlgi: a) Ankara Üniversitesi Rektörlüğünün, Genel Müdürlüğümüzde 30/10/2017 tarihli ve 17979670 sayıda işlem gören yazısı.
b)Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 22/08/2017 tarihli ve 2607291 sayılı Genelge. Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri Hk. Genelge 2017/25 sayılı Genelge.

Ankara Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim dalı doktora programı öğrencisi Nergiz ÜÇÜNCÜ ALTUĞ'un Prof. Dr. Ayşe Çakır İLHAN danışmanlığında yürüttüğü "Görsel Sanatlar Öğretmenlerine Yönelik Meslekî Gelişim Modülü Geliştirilmesi" konulu araştırma izin talebi hakkındaki ilgi yazı ve ekleri Genel Müdürlüğümüzde oluşturulan komisyon tarafından incelenmiştir.

Söz konusu araştırmanın eğitim ve öğretimi aksatmayacak şekilde **gönüllülük esasına** dayalı olarak uygulanması, uygulamalarda sadece yazımız ekinde gönderilen **mühürlü anketin** kullanılması ve araştırma sonucunda elde edilen raporun, basılı ve dijital ortamda Genel Müdürlüğümüze teslim edilmesi gerekmektedir. Bu çerçevede araştırmanın yürütülmesinde bir sakınca bulunmamaktadır.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Dr. Cem GENÇOĞLU
Bakan a.
Genel Müdür

- Ek:
1-Mühürlü Anket Formu (3 sayfa)
2-İlgi yazı ve ekleri

Dağıtım:
Gereği:
Ankara Üniversitesi Rektörlüğüne
(ek konuldu Mühürlü Anket Formu (3 sayfa)

Bilgi:
Ankara, Bursa
Valiliklerine (İl Millî Eğitim Müdürlükleri)
(Bilgi amaçlı olup, cevabi yazı
gönderilmeyecektir)

BELGENİN ASLI
ELEKTRONİK İMZALIDIR

Atatürk Blv. 06648 Kızılay/ANKARA
Elektronik Ağ: www.meb.gov.tr
e-posta: adsoyad@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: M. ÇAKAR Şef
Tel: (0 312) 413 13 31
Faks: (0 312) 417 71 08

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 04d4-5f16-3006-abbd-779a kodu ile teyit edilebilir.

EK 3. Yarı Yapılandırılmış Gözlem Formu

YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖZLEM FORMU

.../.../20...

Öğretmenin Adı:
Öğretmenlik Mesleğinde Yılı:
Okul :
Sınıf /Atölye :
Öğrenci Sayısı :
Amaç / Konu :

Kroki

Derse Giriş ve İçeriğin Açıklanması

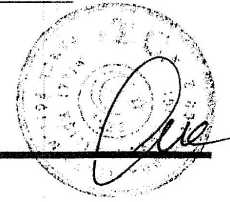
- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.
- 13.
- 14.
- 15.

Tasarım / Fikir Geliştirme

- 11.
- 12.
- 13.
- 14.
- 15.
- 16.
- 17.
- 18.
- 19.
- 20.

Uygulama

- 21.
- 22.
- 23.
- 24.
- 25.

26.
27.
28.
29.
30.
31.
32.
33.
34.
Değerlendirme
35.
36.
37.
38.
39.
40.
41.
42.
43.
44.

Gözlemcinin Yorumları

- İçeriğin niteliği ve derste kurgulanışı nasıl sağlandı?
- Uygulama tekniği; dersin içeriğine, ders süresine ve yaş düzeyine uygun nasıl kullanıldı?
- Farklı öğrenme alanlarına/disiplinlerine nasıl yer verildi?

Araştırmacı: Nergiz Üçüncü Altuğ

EK 4. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU

Sayın Görsel Sanatlar Öğretmeni,

Bu çalışma Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı'nda gerçekleştirilen "Görsel Sanatlar Öğretmenlerine Yönelik Mesleki Gelişim Modülü Geliştirilmesi" isimli doktora tezi araştırması için hazırlanmıştır. Çalışmanın amacı, Görsel Sanatlar dersinin içeriğinin geliştirilmesi ve öğretmenlerin uygulaması için ek bir görsel sanatlar eğitimi modülünün oluşturulmasıdır. Çalışma kapsamında Görsel Sanatlar öğretmenlerinin ihtiyaçlarının belirlenmesi amacıyla öğrenme-öğretme sürecinin planlanması ve içeriklerin oluşturulmasına ilişkin gözlem ve görüşme yapılması planlanmaktadır. Görüşme ve gözlem sırasında ses kayıt cihazı kullanılacaktır. Gözlem ders saati süresinde, görüşme ise yaklaşık 30 dakika sürede gerçekleştirilecektir.

Araştırmaya katılımlınızda gönüllülük esasına dayalıdır. Araştırmada yer almayı reddedebilir ya da başladıktan sonra uygun bir sebeple yarıda bırakmayı tercih edebilirsiniz. Görüşmede verdiğiniz yanıtlar araştırmacı tarafından deşifre edilecek, bilimsel amaçla ve sadece bu çalışma kapsamında kullanılacaktır.

Araştırma ile ilgili daha fazla bilgi almak isterseniz nergizucuncu@gmail.com e-mail adresinden ulaşabilirsiniz.

Görüşme Soruları

1. Görsel Sanatlar dersi nasıl işlenmelidir? (İdeali nedir, halihazırda nasıl uygulanıyor?)
2. Sizce iyi bir görsel sanatlar öğretmeni dersini nasıl işler? (derse giriş, konu seçimi, öğrenme-öğretme süreci)
3. Görsel sanatlar dersini planlarken konu (içerik) belirleme (öğrenme-öğretme süreci) nasıl planlıyorsunuz?
4. Derslerinizde en sık hangi öğrenme alanına yer veriyorsunuz? Neden?
5. Görsel Sanatlar dersi başka hangi branşlarla uyumlu işlenebilir? Nasıl? (Sizin disiplinlerarası bir çalışmanız oldu mu?)
6. Dersinizi planlarken uygulama tekniğinize karar verdiğiniz ama konu seçiminde zorlandığınız oldu mu? Bu durumun çözümü için önerileriniz nelerdir?

EK 5. Aydınlatılmış Onam Formu

Sayın Katılımcı,

Bu çalışma Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı'nda gerçekleştirilen “Görsel Sanatlar Öğretmenlerine Yönelik Mesleki Gelişim Modülü Geliştirilmesi” isimli doktora tezi araştırması için hazırlanmıştır. Çalışmanın amacı, Görsel Sanatlar dersinin içeriğinin geliştirilmesi ve öğretmenlerin uygulaması için ek bir modül oluşturulmasını içermektedir. Görsel Sanatlar dersinin ihtiyaçlarının belirlenmesi amacıyla öğrenme-öğretme sürecinin planlanması ve içeriklerin oluşturulmasına ilişkin Görsel Sanatlar öğretmenleriyle görüşme yapılması planlanmaktadır. Gözlem ve görüşmeler Milli Eğitim Bakanlığı'ndan alınan izinler doğrultusunda 10 okulda gerçekleştirilmektedir. Görüşme ve gözlem sırasında ses kayıt cihazı kullanılacaktır. Gözlem ders saati süresinde, görüşme ise yaklaşık 30 dakika süresinde gerçekleştirilecektir.

Araştırmaya katılımınızda gönüllülük esasına dayalıdır. Araştırmada yer almayı reddedebilir ya da başladıktan sonra uygun bir sebeple yarıda bırakmayı tercih edebilirsiniz. Araştırmadan çekilmeniz ya da araştırmacı tarafından araştırmadan çıkarılmanız halinde, sizle ilgili veriler kullanılmayacaktır. Sizden elde edilen tüm bilgiler gizli tutulacak, araştırmayayınlandığında da varsa kimlik bilgilerinizin gizliliği korunacaktır. Görüşmede verdiğiniz yanıtlar, bilimsel amaçla ve sadece bu çalışma için kullanılacaktır. Anket ile ilgili daha fazla bilgi almak isterseniz nergizucuncu@gmail.com adresinden ulaşabilirsiniz.

Yukarıda yer alan ve araştırmaya başlanmadan önce gönüllülere verilmesi gereken bilgileri içeren metni okudum (ya da sözlü olarak dinledim). Bu koşullar altında, araştırma kapsamında elde edilen şahsıma ait bilgilerin bilimsel amaçlarla kullanılmasını, gizlilik kurallarına uyulmak kaydıyla sunulmasını ve yayınlanmasını, hiçbir baskı ve zorlama altında kalmaksızın, kendi özgür irademle kabul ettiğimi beyan ederim.

Tarih/İmza

Tarih/İmza

Katılımcının Adı Soyadı

Araştırmacının Adı Soyadı

EK 6. Modül Önerisinin Değerlendirilmesinde Uzman Görüşü Alma Formu

Sayın Hocam,

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı doktora programında, Prof. Dr. Ayşe Çakır İlhan danışmanlığında yürütülen “Görsel Sanatlar Öğretmenlerine Yönelik Mesleki Gelişim Modülü Önerisi” isimli tez araştırmasında görsel sanatlar öğretmenlerinin öğrenme-öğretme sürecinin planlanması ve ders içeriğinin uygulanmasında mevcut durumda oluşan ihtiyaçlarının belirlenmesi ve modül önerisi oluşturulması amaçlanmaktadır. Modül önerisinin oluşturulmasında, ortaokul düzeyine uygun ders içeriklerinin; öğrenciler için, anlamlı öğrenmeyi hedefleyen, tasarım ve üst düzey düşünme becerilerini geliştiren, öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanıldığı, öğrencinin bireyselliğinin ve ifade etme özgürlüğünün desteklendiği bir içerik sağlanmaya çalışılmıştır.

Hazırlanan modül önerisinin alan uzmanları tarafından değerlendirilmesi ve düzenlemelerin yapılması amacıyla “Modül Önerisi Değerlendirilmesinde Uzman Görüşü Alma Formu” hazırlanmıştır. Formda bulunan tablolarda her sınıf düzeyine ilişkin ikişer etkinlik bulunmaktadır. Etkinliklerin her biri için uygun ya da uygun değil kutucuğunu işaretlemeniz ve etkinliklerle ilgili eleştiri ve önerilerinizi belirtmenizi rica ederim. Araştırmaya sunduğunuz değerli katkılarınız için teşekkür ederim.

Nergiz Üçüncü Altuğ

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri

Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi

Anabilim Dalı Doktora Programı

5. Sınıf Etkinlikleri

Düzy	Etkinlik Adı	Uygundur	Uygun Değildir
5. Sınıf	Figüratif olmayan resimle duygularını ifade etme.		
	Eleştiriler:		
	Öneriler:		
	Gözlem Becerisini Geliştirme.		
	Eleştiriler:		
	Öneriler:		

6. Sınıf Etkinlikleri

Düzy	Etkinlik Adı	Uygundur	Uygun Değildir
6. Sınıf	Görsel Anlatım.		
	Eleştiriler:		
	Öneriler:		
	Farklı İfade yollarını Deneyimleme.		
	Eleştiriler:		
	Öneriler:		

7. Sınıf Etkinlikleri

Düzyey	Etkinlik Adı	Uygundur	Uygun Değildir
7. Sınıf	Sanat Akımları Hakkında Farkındalık Geliştirme.		
	Eleştiriler:		
	Öneriler:		
	Zıtlıkların Eleştirisi.		
	Eleştiriler:		
	Öneriler:		

8. Sınıf Etkinlikleri

Düzyey	Etkinlik Adı	Uygundur	Uygun Değildir
8. Sınıf	Değişen Doğa ve Çevre.		
	Eleştiriler:		
	Öneriler:		
	Çatalhöyük'te Duvar Resmi.		
	Eleştiriler:		
	Öneriler:		

Uzman Görüşü

Adı Soyadı

EK 7. 2006-2017 Yılları Arasında “Resim” ve “Görsel” Sözcükleriyle Taranan Hizmet İçi Eğitimler

	Eğitim Faaliyetinin Adı	Katılacak Olanlar	Yeri	Tarihi	Süresi (gün)	Katılı- cıkların Sayısı	Açıklamalar
1	Görsel Sanatlar Kursu	İlköğretim okullarında görevli resim öğretmenleri	Hizmetiçi Eğitim Enstitüsü-Aksaray	23.11.2006 25.11.2006	3	45	İlköğretim Gn.Md. Murat Yavuz
2	Görsel Sanatlar Semineri	İlköğretim okullarında görevli resim öğretmenleri	Hizmetiçi Eğitim Enstitüsü-Aksaray	05.10.2006 07.10.2007	3	120	İlköğretim Gn.Md. Murat Yavuz
3	Öğretim Yöntem ve Teknikleri Kursu	Özel eğitim kurumlarında görevli resim, müzik ve beden eğitimi öğretmenleri	Hizmetiçi Eğitim Enstitüsü- Van	21.05.2007 25.05.2007	5	100	Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü'nce seçilenler katılacaktır.
4	Üstün yetenekli çocuklarda sanat eğitimi kursu	Bilim sanat merkezlerinde görevli resim ve müzik öğretmenleri	Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi-Çanakkale	09.07.2007 13.07.2007	5	60	Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Müdürlüğü'nce seçilenler katılacaktır.
5	Üstün yetenekli Çocukların Eğitiminde Yeni Modeller Kursu	Bilim sanat merkezlerinde görevli resim ve müzik öğretmenleri	Kuşadası Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi-Aydın	02.07.2007 06.07.2007	5	60	Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Müdürlüğü'nce seçilenler katılacaktır.
6	Lider Yetiştirme Kursu	İlköğretim ve ortaöğretim okullarında görevli müzik, resim, el sanatları ve güzel sanatlar dersi öğretmenleri	Silifke Kapızlı 23 Nisan Gençlik ve İzcilik Eğitim Tesisi-Mersin	26.05.2008 30.05.2008	5	77	Okuliçi Benden Eğitimi Spor ve İzcilik Dairesi Başkanlığı'na seçilenler katılacaktır.
7	Resim Öğretim Programının Tanıtma Semineri	Ortaöğretim Projesi kapsamındaki pilot okullarda görevli resim öğretmenleri	Kuşadası Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi-Aydın	23.06.2008 27.06.2008	5	100	Projeler Koordinasyon Merkezi Başkanlığı ile Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'nce seçilenler katılacaktır.

2006-2017 Yılları Arasında “Resim” ve “Görsel” Sözcükleriyle Taranan Hizmet İçi Eğitimler (Devam)

8	Program Tanıtma Semineri	Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde uygulamakta olan 54 pilot okulda görevli resim öğretmenleri	Hizmetiçi Eğitim Enstitüsü-Erzurum	30.06.2008 04.07.2008	5	100	Projeler Koordinasyon Merkezi Başkanlığı ile Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'nce seçilenler katılacaktır.
9	Görsel Sanatlar ve Sanat Etkinlikleri Derslerinin Öğretim Programlarını Tanıtma Kursu	İlköğretim okullarında görevli görsel sanatlar ya da sınıf branşlarında Doktora ve Yüksek Lisans eğitimi almış öğretmenler ile il eğitim bölgesi zümre başkanları	Çayeli Hizmetiçi Eğitim Enstitüsü-Rize	12.05.2008 16.05.2008	5	100	İlköğretim Genel Müdürlüğü'nce seçilenler katılacaktır.
10	Resim Alan Öğretim Programlarını Tanıtma Semineri	Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde görevli resim öğretmenleri	Hizmetiçi Eğitim Enstitüsü-Erzurum	01.06.2009 05.06.2009	5	100	Projeler Koordinasyon Merkezi Başkanlığı ile Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'nce seçilenler katılacaktır.
11	Üstün zekalı/yetenekli Çocuklarda Sanat Eğitimi Semineri	Bilim ve sanat merkezlerinde görevli resim ve müzik öğretmenleri	Hizmetiçi Eğitim Enstitüsü-Van	29.06.2009 03.07.2009	5	60	Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nce seçilenler katılacaktır.
12	Ders Kitaplarını Değerlendirme Semineri	Ortaöğretim ders kitapları görsel tasarımında görevli öğretmenler	Hizmetiçi Eğitim Enstitüsü-Van	27.07.2009 31.07.2009	5	75	Projeler Koordinasyon Merkezi Başkanlığı ile Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'nce seçilenler katılacaktır.
13	Proje Hazırlama Teknikleri Semineri	Üstün Yeteneklilerin proje hazırlamalarına yönelik olarak, Bilim ve Sanat Merkezlerinde görevli resim ve müzik öğretmenleri	Amasra Turizm ve Otelcilik Meslek Lisesi-Bartın	19.09.2011 23.09.2011	5	80	Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Müdürlüğü'nce seçilenler katılacaktır.

2006-2017 Yılları Arasında “Resim” ve “Görsel” Sözcükleriyle Taranan Hizmet İçi Eğitimler (Devam)

14	YİBO’larda Zamanların Değerlendirilmesi	Ders	Dış Etkili	YİBO müdür yardımcıları, rehber, beden eğitimi, görsel sanatlar, müzik, teknoloji tasarım öğretmenleri	Hizmetiçi Eğitim Enstitüsü-Rize	11.06.2012 15.06.2012	5	120	Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müd.
15	YİBO’larda Zamanların Değerlendirilmesi	Ders	Dış Etkili	YİBO müdür yardımcıları, rehber, beden eğitimi, görsel sanatlar, müzik, teknoloji tasarım öğretmenleri	Hizmetiçi Eğitim Enstitüsü-AKSaray	-	5	120	Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müd.
16	YİBO’larda Zamanların Değerlendirilmesi	Ders	Dış Etkili	YİBO müdür yardımcıları, rehber, beden eğitimi, görsel sanatlar, müzik, teknoloji tasarım öğretmenleri	Hizmetiçi Eğitim Enstitüsü-Muğla	09.07.2012 13.07.2012	5	120	Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müd.
17	YİBO’larda Zamanların Değerlendirilmesi	Ders	Dış Etkili	YİBO müdür yardımcıları, rehber, beden eğitimi, görsel sanatlar, müzik, teknoloji tasarım öğretmenleri	Hizmetiçi Eğitim Enstitüsü-Rize	-	5	120	Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müd.
18	YİBO’larda Zamanların Değerlendirilmesi	Ders	Dış Etkili	YİBO müdür yardımcıları, rehber, beden eğitimi, görsel sanatlar, müzik, teknoloji tasarım öğretmenleri	Hizmetiçi Eğitim Enstitüsü-Aksaray	12.08.2013 16.08.2013	5	120	Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müd.
19	Geleneksel Sanatlar Kursu	(Ebru)		İlköğretim okullarında resim dersine giren öğretmenler	Hizmetiçi Eğitim Enstitüsü-Mersin	16.06.2014 20.06.2014	5	20	Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü
20	Geleneksel Sanatlar Kursu	(Ebru)		Resim Öğretmenleri	Hizmetiçi Eğitim Enstitüsü-Yalova	18.08.2014 22.08.2014	5	20	Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü

2006-2017 Yılları Arasında “Resim” ve “Görsel” Sözcükleriyle Taranan Hizmet İçi Eğitimler (Devam)

21	Geleneksel Sanatlar (Tezhip) Kursu	Öncelikle resim öğretmenleri	Validebağ Adile Sultan Kasrı Öğretmenevi-İstanbul	25.08.2014 29.08.2014	5	20	Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü
22	Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı Tanıtımı Eğitici Eğitimi Kursu	Bakanlığımıza bağlı ilköğretim okullarında görev yapan görsel sanatlar dersi öğretmenleri arasından re'sen seçilenler katılacaktır.	Ankara Plaza Otel	18.08.2014 22.08.2014	5	20	Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müd.
23	Özel Öğretim Yöntemleri Kursu	Güzel Sanatlar Liselerinde görev yapan görsel sanatlar/resim ve müzik öğretmenleri ile spor liselerinde görev yapan beden eğitimi öğretmenleri	Hizmetiçi Eğitim Enstitüsü-Yalova	04.05.2015 08.05.2015	5	200	Ortaöğretim Genel Müdürlüğü, Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müd.
24	Geleneksel Sanatlar (Ebru) Kursu	İlköğretim okullarında görev yapan resim öğretmenleri	Hizmetiçi Eğitim Enstitüsü-Yalova	20.07.2015 24.07.2015	5	22	Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müd.
25	Fatih Projesi Ders Akışı Tasarımı Kursu	Eğitimde teknoloji kullanımı, öğretim yöntem ve teknikleri konularında hizmet içi eğitim faaliyetlerine katılanlar öncelikli olmak üzere tüm görsel sanatlar öğretmenleri	Hizmetiçi Eğitim Enstitüsü-İstanbul	04.04.2016 08.04.2016	5	140	Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müd. Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müd.
26	Yenilenen Öğretim Programlarının Tanıtımı (Zorunlu Dersler) Kursu	Temel Genel Müdürlüğüne bağlı ortaokullarda görev yapan görsel sanatlar öğretmenleri	Yeni Foça Hizmetiçi Eğitim Enstitüsü-İzmir	24.07.2017 28.07.2017	5	120	Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müd.

Kaynak. (MEB, 2017)

BENZERLİK BİLDİRİMİ

“Görsel Sanatlar Öğretmenlerine Yönelik Mesleki gelişim modülü geliştirilmesi” başlıklı tezimin ana bölümü (ön bölüm, kaynaklar ve ekler hariç) Turnitin İntihali Engelleme Programı aracılığıyla incelenmiş ve ilgili rapor danışmanım tarafından da kontrol edilmiştir. Kontrol sırasında (1) “Beş sözcükten daha az olan benzeşmeler” (2) “Kaynaklar” (3) “Doğrudan Alıntılar” dışarıda tutulmuştur. Benzerlik kontrolüne ilişkin rapordan elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Rapor Tarihi	: 11.04.2019
Gönderim Numarası	: 1110332890
Sayfa Sayısı	:154
Sözcük Sayısı	: 28908
Karakter Sayısı	: 215488
Benzerlik Oranı	: %3
Savunma Tarihi	: 24.04.2019

Yukarıda belirtilen sonuçları gösteren Turnitin İntihali Engelleme Programı’na ilişkin orijinal raporu, sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmaksızın bu beyanım ekinde Enstitüye teslim ettiğimi, tezimin %10’dan fazla benzerlik oranı içerdiğinin belirlenmesi durumunda, bundan doğabilecek tüm yasal sorumluluğu kabul ettiğimi bildirir, saygılarımı sunarım.

Öğrencinin Adı Soyadı : Nergiz ÜÇÜNCÜ ALTUĞ

Tarih : 27.05.2019

İmza : *Nergiz*

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı ve Soyadı : Nergiz ÜÇÜNCÜ ALTUĞ

E-Posta Adresi : nergizucuncu@gmail.com

İş Deneyimi : Araştırma Görevlisi

Unvan	Görev Yeri	Yıl
Araştırma Görevlisi	Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim-İş Eğitimi Bölümü	2011- 2013
Araştırma Görevlisi	Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitimin Kültürel Temelleri Bölümü	2013- 2016
Araştırma Görevlisi	Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim-İş Eğitimi Bölümü	2016 - Devam

Akademik Bilgiler

Öğrenim Durumu:

Derece	Bölüm/Program	Üniversite	Yıl
Lisans	Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı	Gazi Üniversitesi	2005-2009
Yüksek Lisans	Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı	Gazi Üniversitesi	2012-2013
Doktora	Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Güzel Sanatlar Eğitimi Doktora Programı	Ankara Üniversitesi	2013-.....
ERASMUS	Erasmus Öğrenim Hareketliliği	Vestfalya Wilhelm Üniversitesi, Münster	18 Eylül 2018-27 Mart 2019

Yayınlar / Bildiriler:

Uluslararası Hakemli Dergilerde Yayımlanan Makaleler

- Sever, M., Soğuksu, A. F., Türe, E., Koçmar, Y., Olğun, M., **Üçüncü, N.**, Öztürk, İ. (2016). What Does It Mean To Be a Student in Different Types of High Schools in Turkey through the Eyes of Students? *Educational Sciences: Theory & Practice*, 16(1), 231-259.
Erişim: <http://dx.doi.org/10.12738/estp.2016.1.0157>
- **Üçüncü, N.** (2015). Conceptualization of art in Turkey. *Global Journal on Humanites & Social Sciences*, 1(1), 595-600.
Erişim: <http://www.world-education-center.org/index.php/pntsbs>

Uluslararası Kongrelerde Sunulan Bildiriler

- **Üçüncü, N.**, Yetkiner, A., Taş, İ. D. (2015) *Evaluation of Art Activities in the Activity Book of Preschool Education Curriculum*. Conference of the International Journal of Arts and Science. 1-4 December 2015, Freiburg, Germany.
- **Üçüncü, N.**, Ekinçi, B. (2015) *Museum Education Implementations Within Art Teaching Course To The Mentally Challenged*. 4rd World Conference on Design and Arts. 26-28 June 2015, Christian University, St. Petersburg, Russia.
- Çıldır, B., **Üçüncü N.** (2015). *Being a Student in Fine Arts High School*. Uluslararası Eğitim Kongresi: Gelecek için Eğitim. 13-15 Mayıs 2015, Ankara Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- **Üçüncü, N.** (2014). *Conceptualization of Art in Turkey*. 3rd World Conference on Design, Arts and Education. 2-3 May 2015, Dubrovnik, Croatia.

Kitap

- Sever, S., Akyüz, E., Çıldır, B., **Üçüncü, N.** (2016). *Düş Kurmanın Sonu Yok: Ümit Öğmel Ülkü Ovat*. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.

Poster Sunumlar

- Erim, G., **Üçüncü N.**, Karakuyu M. (2011, Kasım) *Yeni Yerleşkesi ve Olanaklarıyla Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı*. Uludağ Üniversitesi Bilgilendirme ve AR-GE Günleri, Bursa.
- Erim, G., Sönmez, R. S., Diniz, A., Gültekin, M., Üçüncü, N., Karakuyu, M. (2012, Kasım). *“Uç...” Sergisi*. Uludağ Üniversitesi II. Bilgilendirme ve AR-GE Günleri, Bursa.
- Başak, R., **Üçüncü, N.** (2012, Kasım). *Güzellik Anlayışımız Genlerimizde mi Gizli?* Uludağ Üniversitesi II. Bilgilendirme ve AR-GE Günleri, Bursa